

Fåglar

I

GÖTEBORGSTRAKTEN

2011

FÅGLAR PÅ VÄSTKUSTEN SUPPLEMENT 2012:2

Vår- och höstflyttningen

Häckfåglarna

Rariteterna

Invasionsarterna

Bergsångaren

Petrellskrällen

Rosenmåsen

Lokalrapporter

Skådarstatistik

► FIG-2011

Omslagsbild
Martin Alexandersson

Rosenmåsar
Öckerö, 28 december 2011

OM RAPPORTKOMMITTÉ OCH DEN HÄR PUBLIKATIONEN

EN RAPPORTKOMMITTÉ HAR som huvuduppgift att sammanställa de fågelrapporter som rapporteras inom ett visst område, kallat ett rapportområde. Göteborgs rapportområde omfattar fem kommuner: Göteborg, Öckerö, Partille, Härryda och Mölndal norr om Hallandsgränsen. Området administreras av Rrk Göteborg, den regionala rapportkommittén för Göteborgs rapportområde. Det finns massor av andra rapportområden i landet. Vissa sammanfaller med landskap, andra inte.

ARBETET HANDLAR I princip om två saker: (1) att sammanställa fynd av en rad olika arter för att kunna följa arternas utveckling i området, och (2) att kvalitetsgranska observationer av ovanligare fynd i området, så att dessa helt säkert utesluter observationer av andra, snarliga arter. Uttryckt på ett annat sätt är Rrk:s roll att se till att informationen som finns i Artportalen är riktig. Gäller det riktigt sällsynta arter är det istället den nationella Raritetskommittén, Rk, som granskar fynden.

RRK GÖTEBORG GER sedan några år tillbaka ut den här årsskriften, som inte bara innehåller den traditionsenliga fågelrapporten utan också annat matnyttigt om fågellivet i Göteborgsområdet. Använd den som en uppslagsbok tillsammans med din vanliga fågelbok, så får du mycket bättre koll på det lokala fågellivet – och därmed mycket större möjligheter att lära dig nya saker om de fåglar du stöter på när du skådar i Göteborg med omnejd.

INNEHÅLL FIG-2011

- 03 **LEDARE**
Nu är det jul igen och nu är det ...
- 04 **FÅGELÅRET 2011**
Invasionsarter och några nedslag bland rariteterna
- 08 **LOKALRAPPORTER**
Torslandaviken
- 09 **LOKALRAPPORTER**
Slottsskogen
- 12 **HUVUDNUMRET**
Fågelrapport för Göteborgs rapportområde 2011
- 58 **SKÅDARSTATISTIK**
Året i siffror
- 59 **INSTRUKTIONER**
Så här rapporterar du

Fåglar

► FÅGLAR PÅ VÄSTKUSTEN SUPPLEMENT 2012:2

I

GÖTEBORGSTRAKTEN

2011

NU ÄR DET JUL IGEN OCH NU ÄR DET ...

... NÄSTAN PÅ DAGEN ETT ÅR SEDAN rosenmåsen på omslaget av årets rapport upptäcktes på Öckerö. Det var sex dagar kvar på året, julefrid i stugorna och blåsiget över havet. För många skådare, både infödingar och utomsocknes, innebär mellandagsnöjet en tur med en av de gula färjorna ut mot Hönö för vidare färd mot rosenmåsens residens för dagen. Fågeln var kvar i fem dagar, och många var nog de som redan hade börjat skissa in konturerna av ett kryss intill rosenmåsen på årslistan för 2012. Men icke. På nyårsafton stod den inte att finna, och om inte historien upprepar sig de här mellandagarna kommer årets jubileumstävlande göteborgsskådare att stå utan rosenmåsen på sina listor när året är slut.

VAD ÅRETS MELLANDAGSNÖJE BLIR kan man bara sia om. Att det skulle matcha förra årets rosenmåsuppvisning är inte troligt, men man vet aldrig. Många passar nog på att ta en dag eller två för lite stillsam skådning under årets sista dagar, i alla fall om vädret tillåter. Och gör det inte det kan man alltid krypa upp i soffan och förkovra sig med förra årets händelser med hjälp av FiG-2011. Vi hoppas som vanligt att ni ska hitta mycket matnyttig information i sammanställningen. Återblickar är ofta väldigt lärorika och har en tendens att skapa skådasug. Med andra ord perfekt nu när det vankas lediga dagar för många i samband med det nya årets entré.

I OCH MED ATT 2013 TAR VID ger vi oss i kast med sammanställningen av 2012 års observationer och det som ska komma att bli FiG-2012. När den kommer vet vi inte, men vi lovar att den blir läsvärd också. Vi har gjort misstaget att lova tidigare utgivning många år nu, så det gör vi inte igen. Vi lär oss av Artportalen och säger kort och gott att den kommer när den kommer. Det är ju ändå en återblick, och på sätt och vis är det ju nästan roligare att minnas saker om man först har hunnit glömma dem en aning.

REDAKTÖR: PÄR LYDMARK

PAR.LYDMARK@GOF.NU

REDAKTION

REDAKTÖR, FORMGIVNING & LAYOUT

PÄR LYDMARK (WWW.PARLYDMARK.SE)
parlydmrk@gof.nu

BILDREDAKTÖR

BJÖRN DELLMING (WWW.FBASE.COM/DELLMING)
bjorn.dellming@gof.nu

RRK GÖTEBORG

ORDFÖRANDE

JOHAN SVEDHOLM
rrk@gof.nu

RAPPORTMOTTAGARE

PER BJÖRKMAN
Klassikergatan 9, 422 41 Hisings Backa
perbjorkman@gof.nu

ÖVRIGA LEDAMÖTER

BJÖRN DELLMING
PÄR LYDMARK
MIKAEL MOLIN
MARTIN OOMEN
MAGNUS RAHM
STEFAN SVANBERG
fornamn.efternamn@gof.nu

ÖVRIGA SKRIBENTER

Övriga skribenter i den här publikationen ingår inte i Rrk Göteborg och har endast bidragit med textmaterial på vår anmodan. Frågor om fynddata eller fyndbehandling i dessa texter bör du alltså företrädesvis skicka till Rrk istället för författaren. Mer övergripande kommentarer skickas naturligtvis med fördel direkt till artikel-författarna.

MEDLEMSKAP I GOF

Fåglar i Göteborgstrakten utkommer som ett supplement till Fåglar på Västkusten, och kan beställas från Göteborgs Ornitologiska Förening. Se www.gof.nu för mer information. Har du tecknat familjemedlemskap får du FiG-2011 utan extra kostnad.

FÅGELÅRET 2011 I GÖTEBORG

2011 bjöd på en hel del godbitar. Lämlarna i fjällen drog sitt strå till stacken. Skärgården också, liksom Magnus och Uno Ungers walkie-talkie. Men trots det ovanligt gynnsamma läget blev det ingen fjälluggla.

INVASIONSARTERNA

Varje år utmärks ofta av att någon eller några arter uppvisar ett avvikande uppträdande i något avseende. 2011 var inget undantag. Vi börjar med en summering av dessa arter.

Under våren/försommaren visade det sig att Göteborgs rapportområde skulle bli västkustens hot spot för nedfall av lundsångare. Inte mindre än fyra olika sjungande individer hittades inom loppet av några veckor, och vid Chalmers noterades även en misstänkt häckning av arten. Mer om lundsångarna hittar du i notisen på nästa sida. Annars minns vi nog 2011 mest med avseende på att anmärkningsvärt många arter uppträdde invasionsartat under hösten, i flera fall som en direkt följd av att det för första gången på många år var ett lyckat lämmelår uppe i norra Skandinavien, med osedvanligt god ungproduktion av arter som fjälllabba, blå kärrhök, jorduggla och även fjälluggla.

Effekten av lämmelproduktionen visade sig tydligt då kärrhök med nordlig utbredning, framförallt blå kärrhök och stäpphök, fullkomligen vällde ner över landet under hösten i sällan skådad mängd. Invasionen be-

rörde vårt rapportområde med omfattning helt i relation till uppträdandet i övriga Sverige. Slutsumman för stäpphök som valde att passera Göteborg slutade på inte mindre än nio individer! Läs ännu mer om dessa fynd och stäpphöksrörelserna i notisen på sidan 6.

Lämmeltillgången i norra Sverige var mycket god långt in i oktober vilket gjorde att arter som till exempel jorduggla dök upp något senare än vanligt, men då i goda antal. Även skogshäckande norrlandsugglor hade god tillgång på gnagare under året. Dock sinade denna tillgång frampå sensommaren och följden av detta blev att ett stort antal lapp-, sparv- och pärlugglor sköljde ner i vågor över södra Sverige, där vi i Göteborgsregionen framför allt fick njuta av sparvugglor.

En annan av höstens stora invasioner stod bändelkorsnäbb för. Här var nog inga lämlar inblandade, men den överlägset största flocken i Göteborg någonsin noterades vid ljungheden i Änggårdsbergen.

Hösten bjöd dessutom på abnorma antal höksångare. Arten är knappt ärlig i rapportområdet i vanliga fall, men 2011 märker ut sig som en plump i protokollet med inte mindre än fem fynd.

Året avslutades också med en

hel del extrema blåsväder från senare delen av oktober till december, vilket gav en av de högsta årssummorna någonsin för bredstjärtad labba och definitivt den högsta någonsin för brednåbbad simsnäppa. De sena vinterstormarna levererade också inte mindre än tre stormsvalor!

Skådaråret 2011 präglade även i viss mån inledningen av 2012, men det tar vi i nästa rapport!

BJÖRN DELLMING

LUNDSÅNGARNA

De diskreta grönfärgade små lundsångarna med sina karakteristiskt skyttlande silverdrillar fick en makalös säsong i rapportområdet 2011, då antalet fynd kunde ökas på med nästan en fjärdedel!

Det hela började den 2 juni när Magnus Unger besökte den gravt underskådade ön Hyppeln i Göteborgs norra skärgård. Vid öns lilla fotbollsplan hörde han en välbekant sång, och visst var det en lundsångare som satt där och kvintilerade. Fågeln stannade på ön under dagen, men var dagen efter spårlöst försvunnen som så ofta är fallet på dessa skärgårdsöar.

Den 7 juni var det dags för nästa lundsångare. Den upptäcktes

Bild: BJÖRN DELLMING

▲ **Invasionsart, potentiell häckare och årets mest besökta raritet? Titlarna kan vara många för denna lundsångare som under en och en halv månads tid huserade i en långsmal skog nära Chalmers.**

av göteborgsk fågelskådnings grand old man, Stig Jacobsson, under en promenad i området runt Sisjön. Fågeln satt och sjöng vid Harekärrsmossen, men inte heller denna individ behagade vara kvar dagen efter.

Det mest anmärkningsvärda av årets lundsångarfynd var emellertid den fågel som Ola Bäckman hörde sjunga utanför sin arbetsplats på Chalmers den 9 juni. Mikroskådning i sin prydno naturligtvis, och en lundsångare så centralt i Göteborg blev förstås ett dragplåster av stora mått. Fågeln var initialt lite svårflörtad, kanske på grund av ihärdigt regnande, och kunde inte återfinnas förrän två dagar senare då den satt och sjöng på samma ställe. Därefter var den betydligt mera medgörlig och besöktes sedan dagligen av mer eller mindre månghövdade skådarskaror. Den höll till i slutningen mellan Sven Hultins gata och Kolonigatan, i ett smalt men långsträckt skogsparti.

Så långt var det väl inget särskilt märkvärdigt med fyndet, men den 19 juni blev det hela in-

tressantare. Niklas Aronsson besökte fågeln vid lunchtid och kunde då konstatera att det fanns ytterligare en lundsångare på lokalen! Denna fågel upptäcktes då den satt bakom den sjungande individen och lockade. Sedan sågs till och från två individer på lokalen fram till den 25 juli. Inga starkare häckningsindicer kunde noteras, men vid de tillfällen som två fåglar sågs var det bara den ena individen som sjöng, så man får ändå anta att det rörde sig om ett par. Det stannade alltså vid en möjlig häckning, men även detta är naturligtvis mycket anmärkningsvärt i våra trakter.

Lundsångaren häckar normalt från östra Europa och vidare österut över hela den norra delen av den asiatiska kontinenten. Följaktligen har arten en mycket östlig tyngdpunkt i sin svenska fyndbild, och den har också på senare år börjat häcka någorlunda regelbundet i de allra östligaste delarna av landet, främst Gotland, Västerbotten och Norrbotten.

Detta var de fjortonde till sextonde fynden i rapportområdet. Det första fyndet gjordes i Västra

Frölunda den 3 juni 1978. Inte mindre än hälften av fynden har gjorts i skärgården, och därav hela fem fynd på Brännö. I övrigt är fynden geografiskt spridda från Sisjön i söder till Hisingsparken i norr, samt från Käringberget i väster till Gunnebo i öster (se FIG-2010 för detaljerad fyndhistorik).

Tidsmässigt stämmer årets fynd av denna sent anländande art fint in i den väl samlade fyndbilden där upptäcktsdatum ligger inom perioden 25 maj till 25 juni, med undantag av ett extremt tidigt fynd från Sisjön 9 maj 1987.

Med tanke på artens diskreta framtoning och val av i ärlighetens namn ofta rätt trista trivialskogar kan man förstås undra hur stort mörkertalet av lundsångare var i rapportområdet denna säsong. Faktum är att utöver de tre ovan nämnda fynden finns också en rapport av en inte helt säkert bestämd lundsångare samt ytterligare en där dessvärre ingen beskrivning inkommit till rrk, och som därför inte kan publiceras.

JOHAN SVEDHOLM

STÄPPHÖKARNA

Under hösten fick vi uppleva ett massuppträdande av stäpphökar i Norden. Även Göteborgs rapportområde fick del av denna invasion.

Stäpphöken häckar normalt på öppen, torr stäpp, men kan även påträffas i biotoper man mest förknippar med ängshök. Häckningsområdet sträcker sig från de östra delarna av Rumänien, genom Ukraina och Ryssland vidare österut till Jenisej och Bajkalsjön. Beståndet i Västpalearktis beräknades 2005 till 1 000–2 000 par. Arten har ansetts minska i sitt utbredningsområde på grund av uppodling av stäppområdet. Möjligen har då beståndet förskjutits norrut genom att skogarna i norr har avverkats. Arten ses också regelbundet under häckningstid i Finland där två revir fanns så nära Sverige som i Torneåtrakten under 2010.

Stäpphöken är en utpräglad flyttfågel och övervintringsområdena finns i Indien samt i Afrika söder om Sahara, framför allt öster om Tchadsjön. Vanligtvis kulminerar sträcket under mitten av september till början av oktober i Medelhavsområdet och Mellanöstern. Hos oss i Norden ligger då sträcktoppen några veckor tidigare. Undantagsvis ses fåglar i Medelhavsområdet vintertid.

Årets uppträdande började i Finland med att minst fem par skred till häckning. Även i Sverige sågs en ungfågel så tidigt som i slutet av juli i trakten av Klimpfjäll. Under augusti gjordes 79 obsar i Finland, 50 i Sverige och 13 i Norge. Under september ökade antalen till 92 i Finland, 190 i Sverige och 26 i Norge för att klinga av i oktober med två obsar i Finland, 24 i Sverige och en i Norge. I Falsterbo räknades 40 utsträckande individer och i Danmark finns 282 obsar under perioden 20 augusti–26 oktober.

Även tidigare finns dokumenterade invasionsår i Norden. Det senaste inföll 1952, då 5–6 par

häckade på Öland och Gotland. Detta år rapporterades 31 ex, vilket måste varit mycket högt på den tiden, sett till antalet aktiva ornitologer jämfört med idag.

För Göteborgs rapportområdes del fanns till och med 2008 elva fynd publicerade. Det första gjordes så tidigt som 1853 då en hona från april månad och framåt sågs jaga duvor runt Gamle Port i Göteborg. Denna fågel sköts den 3 juni och finns beskriven av A.W. Malm i en artikel utgiven 1855. Ännu ett 1800-talsfynd finns; en 2K hane från 1863. Under åren 1938–1960 gjordes tre fynd och under 1990-talet två. Under första tiondet på innevarande sekel finns fyra fynd, så årets nio fynd är därmed i särklass den mest koncentrerade ansamlingen fynd som gjorts tidsmässigt. Av tidigare års fynd är fyra gjorda under våren och sju under hösten. En komplett ruta med fyndhistorik finns publicerad i FIG-2009 tillsammans med A.W. Malms originalartikel.

PER BJÖRKMAN

BERGSÅNGAREN

Sjunde fyndet i Sverige. Första fyndet i rapportområdet. Den 5 maj smällde det till ordentligt på Hönö.

En av årets största skrällar stod den flitige Bo Brinkhoff för då han den 5 maj upptäckte rapportområdets första bergsångare. Efter en morgon på Kråkudden passerade han Tjälleviks mosse och hörde då en avvikande sång som han direkt reagerade på. Sångstroforna påminde om grönsångare, men var ändå klart annorlunda. Ganska snart väcktes misstankarna om att det kunde röra sig om en bergsångare. Fågeln larmades ut och så småningom började fler skådare droppa in. Sången kunde jämföras med ljudinspelningar, och det stod nu helt klart att fågeln tillhörde det kniviga artparet berg- och balkansångare. Efter ett par timmars

väntan kunde fågeln ses mycket bra och även höras locka, vilket slutgiltigt fällde utslaget till förmån för bergsångare. Sångaren höll till i videsnåren runt mossen och sjöng ganska flitigt ända fram till kvällen.

Glädjande nog för många saktfärdiga fanns fågeln kvar på lokalen dagen efter. Betydligt mindre glädjande för de ännu saktfärdigare (inklusive undertecknad...), var att den var spårlost försvunnen ytterligare en dag senare.

Bergsångaren häckar i sydvästra Europa och västra Nordafrika, och vintern tillbringas i tropiska Afrika. De exemplar som når oss under våren torde alltså röra sig om förlängda flyttare. Den mycket närstående arten balkansångare, som fram tills rätt nyligen inte var artschild från bergsångaren, häckar i sydöstra Europa och Anatolien. Balkansångaren är påträffad en gång i Sverige, men det finns däremot fem fynd av individer som inte säkert kunnat bestämmas till någondera arten. Detta visar hur svårt det är att skilja arterna åt, och vid ett fältfynd är det i praktiken nödvändigt att höra locklätet väl för att göra en säker artbestämning.

Fyndet på Hönö var endast landets sjunde fynd av bergsångare, och det första av en fågel stationär i över en dag på en inte alltför svåråtkomlig lokal sedan 1995. Det fanns alltså onekligen ett uppdämt behov hos Sveriges skådare att få se arten, vilket förklarar att den blev mycket välbesökt. Övriga svenska fynd är ganska väl spridda över Sydsveriges kustlandskap, och fördelar sig på tre värfynd under perioden 13 maj–3 juni och lika många höstfynd under perioden 25 augusti–22 september. Hönöfyndet är därmed det tidigaste svenska fyndet hittills.

Det kan också nämnas att det verkade vara en liten invasionstendens av arten denna vår. Under andra halvan av maj hittades nämligen en bergsångare på Gotland och, på samma dag, också

Bild: MAGNUS UNGER

▲ **Bergsångaren på Hönö var ganska svårsedd. Många fick nöja sig med lätet och snabbobsar, men så här såg den ut.**

ett exemplar på danska Anholt. Dessutom sågs en individ på Röd-kallen i Norrbotten i slutet av september senare under året.

JOHAN SVEDHOLM

(ATLANT)PETRELLEN

Det måste ha uppstått viss förvåning i det gamla vindskyddet på Kråkudden, Hönö när Uno Unger med lugn röst genom walkie-talkien förklarade att "här kommer faktiskt en petrell". Men precis så började årets havsfågelhändelse.

Historien tog sin början några sekunder tidigare, på förmiddagen den 27 november, mitt i första advenststormen. Stämningen var redan på topp tack vare en "vanlig" stormsvala som passerat någon timme tidigare, när Stefan Svanberg upptäckte en havsfågel han inte kunde placera. Var det en lira, eller kanske till och med en fjällabb? Fler och fler upptäckte fågeln och Magnus Unger var den som först insåg att det faktiskt rörde sig om Göteborgsområdets första atlant-/madeirapetrell. Fågeln passerade i hisnande fart ungefär 1,5 km ut och hela händelsen var över på en

dryg minut. Det hade tidigare gjorts två svenska fynd av atlant-/madeirapetrell, den 28 oktober 2001 vid Hovs hallar i Skåne, och den 27 september 2004 vid Mellbystrand i Halland.

Tidigare betraktades såväl atlant- som madeirapetrell som raser av sammetspetrell, men dessa splittades i de tre arterna sammetspetrell (*Pterodroma mollis*), atlantpetrell (*P. feae*) och madeirapetrell (*P. madeira*). Dessutom diskuteras en ytterligare split av atlantpetrell i *P. feae* och *P. deserta*. Sammetspetrellen är talrikast men häckar på södra halvklotet och har bara observerats på våra breddgrader vid ett par tillfällen. Sammetspetrell kunde uteslutas för Hönöfågeln tack vare avsaknad av bröstband. Atlantpetrellen häckar på Kap Verde och Madeira med en uppskattad världspopulation på drygt 1000 par. Madeirapetrellen är endemisk för Madeira med en uppskattad population på under 100 par.

Atlant- och madeirapetrell är extremt lika varandra och vid en fältobs är det normalt inte möjligt att skilja dem åt. I Storbritannien hade det till och med 2010 observerats 48 atlant-/madeira-

petreller och av dessa har tre kunnat godkännas som atlantpetreller tack vare detaljerade fotografier. Eftersom atlantpetrellen är vanligast får det hållas för troligt att det var en sådan som passerade Hönö.

Då det i princip inte finns säkra fynd av madeirapetrell utanför häckområdena, har detta varit ett argument för att det är atlantpetreller som observeras då och då i övriga Atlanten. Sentida forskning där madeirapetreller försetts med dataloggers har dock visat att även dessa rör sig mycket över Atlanten, bland annat upp till Brittiska öarna, så en madeirapetrell i svenska vatten är därmed inte helt osannolikt. Dessa rörelser registrerades främst under häckningssäsongen, medan fåglarna hade en tendens att röra sig mer söderut under vinterhalvåret då Hönöpetrellen observerades. För såväl atlant- som madeirapetreller verkar vinterkvarteren dock variera mellan individer, med en del som rör sig till Sydatlanten och en del som dröjer sig kvar i Nordatlanten. Kanske kan framtiden kasta nytt ljus över vilken petrell som mest troligt besökte Skagerrak.

MAGNUS RAHM

LOKALRAPPORTER

2011

Joddlande grönenor, parsammanställningar och en och annan ovanlighet. NaturStig fortsätter att sammanställa året vid sina favoritlokaler. Fler lokaler och mer utförliga rapporter hittar du på www.naturstig.se. Här följer två.

TORSLANDAVIKEN

Viken väntar fortfarande på att iordningsställas för att passa fåglar och skådare bättre, men fåglar finns och besöken fortsätter. Totalt 8 681 rapporter på Svalan, 189 svalade arter och 152 svalare under 2011 visar detta. Vissa fågelarter sågs oftare än andra, eller rapporterades i vart fall oftare. Vigg 137 dagar, sedan följer knölsvan, häger, skäggdopping, knipa, gräsand och sävsparv (100 dagar). Här följer en sammanställning av året.

SIMFÅGLAR

Torslandaviken är ju vattenfåglarnas värld. Knölsvanarna över-somrar fortfarande även om antalet går ner. Den 20 augusti räknades 423 ex och sex kullar med i snitt 2,5 ungar sågs under våren. Ett par sångsvan sågs hela sommaren, men ingen häckning. Den 15 oktober anlände flera sångsvanar och de ökade sedan till 50 ex.

Tre arter gäss häckade med något par vardera, liksom sex arter änder där gravand, stor- och småskrake vardera sågs med tre kullar. Ejdrarna har det svårt med förökningen i kustbandet, ungar dör. I Viken redovisades dock 74 pulli den 12 maj och den 20 maj rapporterades 52 ungar i området, med medföljande honor. Inga uppgifter finns om vad som

sedan hände. Årta, snatterand och kricka sågs hela sommaren men inga kullar har rapporterats. Ett smådoppingpar och fem par skäggdopping fick ungar, en kraftig minskning på senare år. Minst fem par sothöns häckade och tre par rörhöns.

Änder rastade så länge dammarna var isfria, mest knipor, närmare 500 sågs i augusti men salskraken som länge varit en av Vikens klenoder minskar fortfarande. 17 ex sågs i april – det är lägsta maxantal sedan 1995. Vi får leva på minnet att de i mars 2004 var 113 ex ...

HÖSTEN

Häger vilar ofta ute på Rågsjär, den 17 november kunde 48 ex räknas, alla var uppe och flög. Så många hägrar har inte setts här på en dag sedan augusti 1997. En blåsig senhöst gjorde Viken utanför Muddret till havsskådningslokal, med bredstjärtad labb, klykstjärtad stormsva (båda nya arter för Viken), havssula, alkekung och flockar av hundratals tretåiga måsar.

ROVFÅGEL

Brun kärrhök sågs ibland under sommaren men har ännu inte konstaterats häcka här. Ormvråk och tornfalk övervintrade och sågs ofta vid Gamla flygfältet.

Det var gott om sommarobservationer av fiskgjuse med lyckat fiske, ofta i Södskärsdammen och kanalerna. Något bo verkar ligga på flygavstånd i nordlig riktning. Ingen tornfalkhäckning.

VADARE

Totalt rapporterades 23 arter vadare under året, enstaka mosnäp-por i maj vid Vadarstranden och dussinet ljungpipare i augusti i Mudderdammen. Ett av de sällsynta besöken av roskarl inträffade också i september. Häckning av båda strandpipararterna ägde rum på Rörskär, trots motocross-åkning. Tofsvipa häckade med några par på Muddret. Rödbena häckade troligen också där.

MÅSFÅGLAR

Som enda måsfågel häckade havstrut runt Rågsjär med minst fyra par. Antalet dvärgmåsdagar ökar. De anlände den 27 april och sågs sedan 47 dagar med som mest 5 ad och 5 2K. Det överträffar med råge fjolårets 20 dagar under en månads tid. Vardera 1 ex av småtärna, skräntärna och svarttärna kom på sommarbesök.

SMÅFÅGLAR

Backsvaleberget tycks bli mer och mer som en schweizerost. Det kan vara det som orsakar minskningen i kolonin; de få be-

Bild: PÄR LYDMARK

▲
Vy över Karholmsdammen en dag i april med viggas och skrattmåsar i förgrunden och fågeltornet i bakgrunden, en av få riktningar där fonden i Torslandaviken fortfarande mest utgörs av naturliga inslag. Men omgivningarna till trots är det fortfarande en av våra bästa fågellokaler.

räkningar som gjorts tyder på högst 40 bon.

Bedömt på sjungande fåglar fanns minst tolv par sånglärka i området, gulärta häckade på minst fyra lokaler, och revir för sångare beräknat med hjälp av Svalanrapporter ger följande: törnsångare 39, rörsångare 38, lövsångare 30, näktergal 21, sävsparv 20, kärrsångare 17 och ärtångare nio revir. Att flyttfåglar numera kommer tidigare på våren är väl känt; för svarthättan vid Viken innebär det ankomst den 14 april istället för 26 april.

Steglitsor är vackra att se; de gick att se i mindre antal vid Gamla flygfältet i september och vid Flatholmen senare på hösten – då betydligt fler. Vid flygfältet häckade troligen törnskata och en av Vikens två varfåglar övervintrade.

OVANLIGHETER

Den som flitigt besöker sin vik kan råka se något som inte alla

ser under året. Det visar sig att Mudderdammen är en bra lokal i september: där sågs skärpiplärka, rödstrupig pipplärka och lappspärv, 150 vinterhämlingar i oktober och snösparvar i november. På andra platser sågs större pipplärka flyga över i september, jorduggla i maj och hornuggla i januari. En höksångare fångades och ringmärktes i augusti, vilket var förstagångsfynd i Viken. Talltita sågs i september – andra gångsfynd.

NYA OMRÅDET

För att i någon mån bredda artlistan för lokalkryssare inkluderades Skeppstadsholmen med Viken. Detta ökade omedelbart artlistan 2011 med två arter, som inte direkt översvämmar Vikens öppna marker: trädkrypare och entita. Dessutom kunde man där se mindre hackspett, ganska ovanlig längs Karholmsdammens stränder.

STIG FREDRIKSSON

SLOTTSSKOGEN

Det är egentligen paradoxalt att det går att se så mycket fågel i Slottsskogen. Här finns folk överallt, en kommunal förvaltning tycks hugga skog och buskar lite hur som helst, lösa katter tar för sig och en rockfestival ockuperar halva skogen en augustivecka.

Skogens fåglar har dock vant sig vid folket. Förvaltningen sparar ändå en del döda träd, räven kommer på besök och tar katter (antalet lappar med efterlysningar ökar) och hundarna irriterar mest andra hundägare och en och annan joggare. Området är ändå hyfsat stort, halvannan kvadratkilometer. Numera är området välbesökt, 2011 svalade 126 personer här. Det är väl dokumenterat sedan mitten av 1980-talet.

SIMFÅGLAR

Dammarna är en guldgruva; där kan fåglar gömma sig, både med

bo och med ungar. Gräsandshonor kom med ungar, tio kullar i år, färre än på länge. Det är dock betydligt fler än vad som tycks häcka i Torslandavikens stora område. En kniphona fick ner sina ungar till Bergdammen, gick ner till Alpdammen och slutade i Lilla dammen med en överlevande unge. Tidigare hade åtta hanar slagits om fem honor i liten vintervak i Stora dammen, detta blev alltså resultatet. Mycket väsen för lite ull, sa käringen som klippte grisen.

Fyra par rörhöns häckade sex gånger och fick tolv ungar; beräknat på antalet månadsgamla. I början gömmer de sig i vegetationen. Smådoppingen kom tillbaka till Lilla dammen. Den fick ut ungar i mitten av juni och förlorade dem, flyttade över till Stora dammen, där den lade boet mycket öppet, vilket glädde fågelfotograferna. Låg kvar och ruvade mitt i rockfesten Way out West. Fyra ungar sågs först den 29 augusti, dessa överlevde och var kvar till den 23 oktober. Kanadagäss sågs hela våren och återkom från Axlemossen i augusti till Stora dammen, då med sex stora ungar. Fiskmåsar bor i djurhagarna liksom ett gråtrutpar.

LANDFÅGLAR

Sjungande fåglar räknades inom Skogens centrala område, och antalet revir beräknades. Detta gjordes för 18:e året, medelvärde 1993–2010 anges inom parentes. Bofink var detta år allmänaste häckfågeln med 90 par (74), ringduva följde med 80 par (75). Andra arter fanns i normala antal medan vissa var vanligare, som svarthätta med 60 par (31), nötväcka 51 par (33) och gärdsmyg 30 par (19). De senaste strama vintrarna tycks inte ha gått så illa åt gärdsmynen trots allt. Lövsångare har i många år minskat, nu till 24 par (51). Av trädgårdssångare fanns enbart några par, de gick inte att revirkartera – på 1990-talet fanns 13 par här. Även

svartvit flugsnappare minskar, 10 par (35).

Med Svalan går det lätt att göra grafer över förstafyndens förändring hos olika arter på våren. Lövsångare kommer nu elva dagar tidigare än för tio år sedan, svarthätta 24 dagar och tornsvala åtta dagar. Det kan ses som en anpassning till att insekternas topp numera infaller tidigare genom mildare vårar. Arter vilka anländer som de gjorde förr kan få problem, typ svartvit flugsnappare och trädgårdssångare. Om häckande bestånd hos arter som ej revirkarterats uppskattas, blir det totala antalet häckare i Skogen 700–750 fågelpar, 500 par per kvadratkilometer.

FLYTTFÅGLAR

Flyttfågelsträcket över Skogen har bevakats mer än tidigare med rikligt resultat. Så länge det inte är ständig bevakning missar man dock en del, så är det ju. Mängderna över Skogen är måttliga, tydliga ledlinjer saknas. Fördelen är närheten om man bor på gångavstånd. Sträcket bevakades främst från Ljungkullen söder om Slottsskogsobservatoriet i totalt 193 timmar. Huvuddelen svarade Tina Widén, Ola Bäckman och Magnus Eriksson för. Totalt räknades på dessa timmar 7 162 fåglar på våren och 18 857 fåglar på hösten. Sammanlagt sågs 72 arter på sträck, något fler (65 arter) på våren än på hösten (58 arter), 135 fåglar i timmen ...

I slutet av mars passerade närmare tusentalet sångsvanar och många flockar med grågäss, kanadagäss och storskarvar. Fördelet på tre dagar sågs 60 ormvårkar sträcka åt norr. Trana som sällan setts tidigare år sågs vid åtta tillfällen i mars–april. Morakulla rastade i mars vid flera tillfällen, en gång jagad av duvhök. Glada sågs två dagar i mars, råkor kom förbi den 19 mars. Några trädgårdssångare sträckte den 15–23 mars, samma period som tidigare år. Dubbeltrast som knappt setts här förut sågs nu den 23 mars till

11 april med 41 ex flyga åt norr. Taltrasten kom lite senare, den 21 april räknades 92 ex.

Rörelser av tornsvalor sågs den 20 juli då 220 ex drog åt söder på 25 minuter, flydde från dåligt väder. I mitten av augusti började sträcket av gulärlor och trädpiplärkor, summa något hundratal av vardera arten. Några ljungpipare passerade, 19 hägrar sågs under hösten, den 9 september kom 7 ex. I mitten av september tog sädesärlor, enstaka trädgårdssångare och betydligt fler ängsdiplärkor över. Finksträcket, med flest bofink, toppade i slutet av september, summa 5 800 ex.

Tornfalk passerade hela hösten, flest den 10–24 september med 16 ex, en i timmen. 64 sparvhökar flyttade förbi, med en topp den 1 september med 16 ex. I oktober kom tusentalet kajor, några råkor och närmare 8 500 ringduvor, av dessa kom 4 700 den 8 oktober och samma dag kom också 25 ormvårkar. Enstaka gulsparvar, en ovanlig stadsfågel, kom förbi fram till november. En sädesärla slog rekord genom att stanna till den 11 november.

GÄSTFÅGLAR

Denna gröna oas mitt i bebyggelsen lockar också tillfälliga gäster, ibland stannar de längan tid. Några bläsänder var här från september och året ut, mest i Stora dammen. Krickor sågs också, som mest 9 ex i djurhagarnas dammar den 6 september, det mesta som setts här på en och samma dag. En vigghona sågs sista kvartalet, någon gång med hane. Tjugotalet storskrakar fiskade i oktober tills fisken nästan tog slut. Hanar av två gräsandshybrider sågs, dels med stjärtand, dels med snatterand. Silltrutar besöker Skogen under sommarhalvåret men sällan så många som den 19 augusti då 13 ex sågs. Gråtrutar börjar däremot bli mer ovanliga sedan flamingorna togs bort; trutarna snyltade på deras mat och sågs tidigare i hundratal, nu högst en-

staka.

Sångare besöker tillfälligt Skogen till glädje för den som är ute i rätt tid. Rörsångare sjöng två dagar i maj vid Ödledammen, där sågs också ärt- och törnsångare både vår och höst. Svartmesen hade ett år då den var ute och vandrade, 38 ex sågs på 15 dagar under hösten. Kullen försärlor från Vitsippsdalen kom till Karlsrodammen den 1 juli och sågs i olika dammar in i oktober, totalt 10 ex passerade på sydsträck den 16 september–21 oktober. Turkduba som sällan setts här flög då och då över norra Skogen, oftast i augusti. Hundratalet grönsiskor sågs i alarna i oktober. Stenknäck översvämmade Skogen i augusti–september, som mest med 28 ex den 11 augusti.

VINTERFÅGLAR

På vintern ökar antalet fåglar i Skogen, dammar hålls öppna med luftpump och matning sker både där och vid fågelbord. I Fågeldammen och Hjortdammen fanns cirka 2 000 gräsänder vintern igenom. Bläsand och hona av snatterand fanns i Fågeldammen i december. I samma damm övervintrade fyra rörhöns, ofta kurande under en liten tallbuske. En skedandhane kom till Stora dammen den 22 september och var kvar hela vintern. Det var en 1K-fågel som färgade ut till vackert praktdräkt. Ensamma skedänder har stannat en tid, men aldrig så länge som denne rekordhållare gjorde.

När bokollonen gått till har ringduvor stannat i Skogen på vintern istället för att flyga till Spanien. Dessa vintrar fanns några tiotal duvor kvar, under vårvintern också lite bergfinkar vid fågelborden. Rödhake sågs vid alla fågelbord, vid Azaleadalen sågs 3 ex; denne revirhåvdare kanske nu har lärt sig att vintermaten räcker till alla? Några domherrare sågs vid fågelbord i februari, en flock gräsiskor höll till i norra Skogen vid Sjömansgatans gamla parkvaktstuga.

Bild: STIG FREDRIKSSON

▲ **Smådopping häckade till alla fotografers glädje öppet och lättillgängligt, trots armlängds avstånd till festivalområdet under Way Out West.**

När det finns mycket fåglar lockas rovfåglar. En ung duvhökhona jagade vintertid och sågs fånga en gräsandhane den 14 mars, en skrattnås den 7 oktober vid Stora dammen och en ringduba den 13 november vid Bragebacken. Duvhök svalades 64 dagar, 75 % av dagarna på vinterhalvåret. Sparvhök svalades 55 dagar, vanligen på sträck; jakt på tamduvor sågs på museets gård dit inte duvhöken vågade sig, den hade sparvhöken klokt nog respekt för. Ormvråk sågs ofta i början av året, den levde troligen delvis av rester efter duvhökens jakter. Berguv sågs bara någon gång. Den är årlig vintergäst här, nattaktiv. I Azaleadalen sågs både sparvuggla och varfågel nära det välbesökta fågelbordet.

OVANLIGA FÅGLAR

Naturligtvis har ett och annat jungfrufynd gjorts. Tre arter, nya för Skogen, påträffades: grönben sträckte joddlande förbi den 31 augusti, en varfågel flög över den 25 september och dvärgbeckasin vilade ut den 3 oktober vid en vattenpöl, alltsammans på Ljungkullen söder om Observatoriet som också har varit plats för

sträckbevakningen. Det har fördelar att stå på en plats och noggrant observera de fåglar som passerar förbi utan att stanna.

Under året sågs också fåglar som endast setts här en handfull gånger. Tofsmes sträckte den 8 mars förbi åt söder, senast sedd 2004. I det ymniga gässträcket på våren deltog två sädgäss den 19 mars och två mindre sångsvanar den 22 mars. Storspov passerade den 15 april och hördes lång väg. Ringtrastar sågs den 12–21 april på Plantskoleängen vid Azaleadalen, som mest 6 ex den 13 april, fler än tidigare och mer än en vecka tidigare än annars.

En göktyta rastade den 31 augusti tillfälligt söder om Ljungkullen, i en legendarisk gran där både pilgrimsfalk och berguv har vilat. Törnskata sågs i augusti och rödstrupig piplärka flög förbi Ljungkullen den 1 september. Talltita sågs vid flera tillfällen den 24 september–11 oktober i meståg. Vinterhämling observerades i april och oktober. Bändelkorsnäbbar flög förbi i oktober–november. För att inte tala om alla de fåglar som ingen observerade, eller möjligen, såg utan att rapportera. Sådant förekommer.

STIG FREDRIKSSON

FÅGELRAPPORT

FÖR GÖTEBORGS RAPPORTOMRÅDE 2011

I samband med ett av årets höjdpunkter, rosenmåsen på Öckerö (se omslaget), bjöds det även på andra goda fotomöjligheter. Bland annat den här tretåiga måsen.

Bild: MARIA MÜNZING

PER BJÖRKMAN, BJÖRN DELLMING, PÅR LYDMARK, MIKAEL MOLIN, MARTIN OOMEN,
MAGNUS RAHM, STEFAN SVANBERG, JOHAN SVEDHOLM

RRK@GOF.NU

Den här rapporten sammanfattar årets fågelhändelser i Göteborgs rapportområde. Läs om hur väl våra häckfåglar lyckades, vilka arter som ökar och minskar, vilka rariteter som sågs, när de första värfåglarna anlände och när de sista höstflyttarna gav sig av.

FÖRFATTARE TILL ÅRETS ARTTEXTER

Arttexternas författare finns angivna med följande förkortningar i rapporten: [PB] = Per Björkman, [BD] = Björn Dellming, [MM] = Mikael Molin, [MO] = Martin Oomen, [MR] = Magnus Rahm, [SS] = Stefan Svanberg, [JS] = Johan Svedholm. Undrar du något artspecifikt kan du kontakta författaren direkt. Adresser hittar du på första uppslaget.

FÖRKLARING TILL FENOLOGITABELLERNÄ

Fenologitablerna innehåller data om fåglarnas ankomst- och flyttdatum. Som exempel tolkar vi *Tabell 1* här till höger. Tabellen innehåller fyra arter. För mindre sångsvan redovisar vi två fenologiperioder, en för vårsträcket och för höststräcket. För övriga redovisas en period som antingen sträcker sig från vår till höst eller höst till vår beroende på art. I de smala ljusa kolumnerna visas mediandatumet för första/sista observationen i perioden under åren 2000–2011 (svart text, rad 2) och hur mycket årets första/sista observation skiljer sig från medianen

(färgad text, rad 1). Färgen signalerar avvikelser; grön = 0–5 dagar, gul = 6–19 dagar, röd > 20 dagar. De efterföljande kolumnerna anger årets första/sista fynd med fetstil på rad 1 följt av fenologirekordet på rad 2. Nya eller tangerade rekord markeras med röd text. Ett – anger att fynd saknas under perioden, en * att entydigt första-/sistadatum inte kunnat fastställas just i år.

FENOLOGI – TÄNK PÅ DET HÄR!

Mediandatumet gäller den *absolut första observationen* varje år under åren 2000–2011, så normalt tar det ytterligare någon vecka för en våranlände att bli mer allmänt förekommande etc. Försök granska alla tidiga/sena fynd extra noga. Tänk efter vilket datum det är och studera fågeln lika noga som om du hade stått inför en sällsynt raritet om datumet är på ”fel sida” mediandatumet. Fynd utanför extremperioden måste dokumenteras noga och rapporteras till oss i Rrk på samma sätt som rariteter för att godkännas (se sista uppslaget för rapportinformation).

SVANAR OCH GÄSS

Vi inleder i rekordens tecken. En oskördad havreåker drog till sig rekordantal av sångsvanar, spetsbergsgäss stod som spön i backen under hösten, och på Hönö rapporterades ett magnifikt sträckrekord för ljusbukig prutgås. Sämre är trenden för vanlig prutgås och knölsvanarna i Torslandaviken.

Knölsvan *Cygnus olor*

Höga antal: 423 2K+ Torslandaviken 20.8 (Magnus Persson).

Tyvärr verkar antalet svanar i Torslandaviken minska igen. Toppen inföll ungefär en månad senare än vanligt.

[MR]

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Samtliga: Vår: Sammanlagt 12 fynd av ca 40 ex under perioden 19–29.3, varav upp till 9 ex rastade vid Äspekullen, Säge 20–23.3 (Tommy Järås m fl). Höst: 1 ad Torslandaviken 26–28.10 (Tina Widén m fl). 11 ex str SV Hyppeln 15.11 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex str SV Brudarebacken 16.11 (Leif Andersson m fl).

Ett normalt uppträdande, även om rastande flockar är relativt ovanligt. Dessa svanar var en del av den stora gås- och svanflocken vid Äspekullen, se vidare under sångsvan.

[MR]

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Höga antal: Rastande: 320 ex Äspekullen, Säge 21.3 (Uno Unger m fl). Sträckande: 490 ex str NO Brudarebacken 19.3 (Mia Wallin m fl). 465 ex str N Kråkudden, Hönö 22.3 (Roger Eskilsson m fl). 400 ex str SV Hyppeln 15.11 (Bo Brinkhoff m fl).

Sångsvanssträcket blev fint även i år, och särskilt sträckciffran från Hyppeln sticker ut som nytt höstrekord. Men kanske allra mest anmärkningsvärd är den stora ansamlingen svanar som kunde räknas in vid Äspekullen bland en mängd gäss och änder. Göteborgsområdet hyser normalt inga viktiga rastplatser för svanar och siffran är den högsta

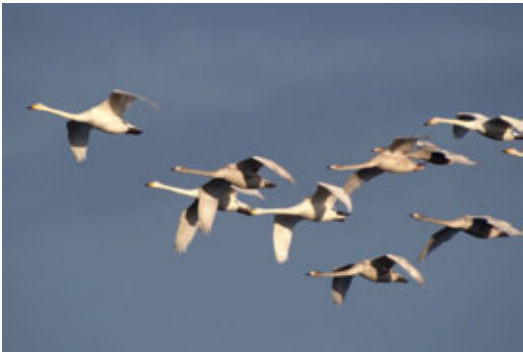

Bild: LEIF ANDERSSON

▲ Det sträckte mycket sångsvan under året. Här ses en mindre flock vid Brudarebacken i december.

som rapporterats av rastande sångsvanar. Fåglarna höll till på en havreåker som förblev oskördad under hösten och därmed blev ett gigantiskt fågelbord under vårsträcket.

[MR]

Sädgås *Anser fabalis*

Samtliga: Vår: Sammanlagt 137 ex under perioden 2.3–10.4. Dessutom 1 ex Smedstorps ängar, Björketorp 28–30.5 (Elon Wismén m fl). Höst/vinter: Sammanlagt ca 285 ex under perioden 9.10–31.12.

Höstsumman är rekord för 2000-talet, men även vårsumman är hög. Den milda början på vintern gjorde att det sågs ovanligt många sädgäss sent på året, till exempel sågs totalt 125 ex i december månad. Det har setts en ensam sädgås vid Smedstorps ängar tre år i rad nu, varje gång tillsammans med en kanadagås, och ofta sent på vårsäsongen.

[MR]

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Samtliga: Vår: 1 ex str Johanneberg 12.3 (Olof Armini). 13 ex str NO Brudarebacken 15.5 (Jan-Åke Noresson). 3 ex str N Kråkudden, Hönö

TABELL 1. FENOLOGI: SVANAR OCH GÄSS.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Mindre sångsvan	+3	19.3 Flera lokaler	-7	29.3 Kråkudden (Uno Unger m fl)
Vår	16.3	8.3-09 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson)	5.4	2.5-00 Torslandaviken (Björn Dellming)
Mindre sångsvan	-2	26.10 Torslandaviken (Tina Widén m fl)	-1	16.11 Brudarebacken (Leif Andersson m fl)
Höst	28.10	13.10-09 Rörö (Björn Dellming)	17.11	7.12-02 Fotö (Conny Palm)
Spetsbergsgås	-12	14.9 Pinan, Hönö (Olof Armini m fl)	+6	24.5 Kråkudden (Marinko Karabatic m fl)
Höst-Vår	26.9	Nytt fenologirekord (-3)	18.5	26.5-07 Rörö (Per Björkman m fl)
Vitkindad gås	-21	27.2 Hökälla (Tomas Johansson)	-2	9.11 Saltsjönäs (Tommy Järås)
Vår-Höst	19.3	Nytt fenologirekord (-7)	11.11	6.12-08 Rådasjön (Rickard Johansson)
Prutgås	*		-15	17.10 Välen (Silke Klick m fl)
Vår-Höst	3.4	22.2-08 Kråkudden (Roger Eskilsson m fl)	1.11	17.11-00 Kråkudden (Håkan Johannesson)

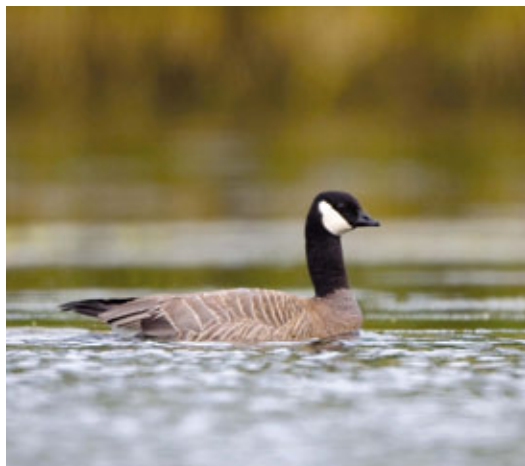

Bild: BJÖRN DELLMING

▲ **Rapportområdets första fynd av dvärgkanadagås i Välen den 5 juli. Fågeln sågs under drygt en månad i juli–augusti på lokalen.**

24.5 (Marinko Karabatic m fl). Höst: Sammanlagt 16 fynd av 208 ex under perioden 14.9–12.11, med som mest 38 ex str S Kråkudden, Hönö–Vinga 24.9 (Mattias Poszgai, Musse Björklund m fl). Vinter: 1 ex Torslandaviken 23.12 (David Lundgren). 1 ex str S Björnhuvudet, Öckerö 27.12 (Olof Armini).

227 ex är rekord så det skvätter om det! Det tidigare rekordet var 121 ex från 2009 medan det 2010 bara sågs 7 ex. Även om uppträdandet varierar mycket från år till år står det helt klart att spetsbergsgåsen har blivit vanligare i rapportområdet. Majfynden ligger i slutet av artens sträckperiod, då gässen lämnar rastplatser i Norge för den sista flytten till häckområdena på Svalbard. Antingen rör det sig om icke-häckande fåglar, eller så är de helt enkelt en aning försenade.

[MR]

Bläsgås *Anser albifrons*

Samtliga: Upp till 18 ex Äspekullen, Säve 12–22.3 (Uno Unger m fl). 3 ad str NO Hyppeln 19.3 (Magnus Unger). 1 ex förbiflygande Johanneberg 20.3 (Olof Armini). 2 ex str N Södra Guldheden 27.3 (Fredrik Tebelius).

Flocken på det oskördade havrefältet vid Äspekullen är den näst största som rapporterats i Göteborgsområdet. Rekordet utgörs av 25 ex vid Smithska udden den 25 september 1977 men under 2000-talet har tidigare inga större flockar än 12 ex rapporterats. I övrigt ett normalt uppträdande.

[MR]

Grågås *Anser anser*

Höga antal: Minst 1 000 ex Öxnäs, Säve 11.12 (Johan Svedholm m fl). Ett av de högsta antalen grågäss som noterats i rapportområdet.

[MR]

Prutgås *Branta bernicla*

Samtliga: Vinter: 1 ex Bolleskären, Hönö 7.1 (Göran Gustavsson m fl). 2 ex str N Kråkudden, Hönö 16.1 (Ola Bäckman). 3 ex str S Kråkudden, Hönö 17.1 (Nils Abrahamsson). 3 ex str S Kråkudden, Hönö 4.2 (Uno Unger m fl). Vår: Sammanlagt 10 fynd av 26 ex under perioden 9.3–5.6.

Höst: Sammanlagt 12 fynd av 26 ex under perioden 3.9–17.10.

Ännu ett dåligt år för prutgåsen, det har inte setts några större flockar av nominatrasen sedan 2008. Göteborgsområdet ligger strax utanför prutgåsens sträckled över södra Danmark, längs svenska sydkusten och genom Finska viken, och därmed säger antalet rapporter här inte mycket om populationens utveckling.

[MR]

Ljubukig prutgås *Branta bernicla hrota*

Samtliga: 2 ex str S Kråkudden, Hönö 21.3 (Peter Hamrén). 1 ad str S Hyppeln–Kråkudden, Hönö 23.5 (Bo Brinkhoff, Jon Håkansson). 35 ex str S Kråkudden, Hönö 13.9 (Christian Cederroth m fl). 152 ex str Vinga 14.9 (Musse Björklund m fl). 348 ex str S Kråkudden, Hönö 14.9 (Uno Unger m fl). 3 ex str S Kråkudden, Hönö 19.10 (Stefan Svanberg m fl).

348 sydsträckande individer utgör nytt svenskt dagsrekord! Faktum är att, om man bortser från 1997 års 480 ljusbukiga prutgäss i Sverige, är dagssumman på Hönö den 14 september högre än alla andra svenska årstotalssummor. Under dagen passerade dessutom 90 obestämda gäss som troligen var av denna underart. Senast de ljusbukiga hade ett liknande toppår var 2006, då totalt 233 ex rapporterades i Göteborgsområdet (297 i hela landet), och 212 av dessa sträckte mot S vid Kråkudden, Hönö den 7 september, vilket var det tidigare svenska dagsrekordet. Göteborgsområdets tredje högsta dagssumma utgörs av 78 ex mot S den 13 september 1997. Det verkar alltså som om västvindar i mitten av september är optimalt för höga dagssummor, och i dessa lägen är Kråkudden Sveriges bästa lokal för ljusbukig prutgås.

[MR]

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Häckningar: Minst 149 par häckade i södra skärgården, med största kolonin på Buskär (57 par) (Gösta Olofsson m fl). Fynd under häckningstid: Observationer gjordes av ytterligare ca 30 par där häckning troligen förekom.

Höga antal: 207 ex str O Mölnlycke 10.5 (Christer Fält). 150 ex str NO Rambo mosse, Råda 12.5 (Tina Widén). 150 ex Stora Amundö 23.6 (Ola Wennberg). 150 ex Galterö 7.7 (Lars Hellman). 200 ex str S Torslandaviken 17.9 (Göran Gustavsson).

Den något lägre siffran för antalet häckande par ska inte ses som ett tecken på en minskning utan är bara resultatet av en inte lika fullständig inventering. Resultatet från de öar som har inventerats tyder på ett oförändrat bestånd, och detta stöds av siffrorna från

Galterö och Stora Amundö. Stora flockar i inlandet är en ovanlig förekomst. Fåglarna i Mölnlycke och Råda rör dock Sibirienhäckare som passerar medan våra vitkindade redan är i full gång med häckningsbestyren. [MR]

[Dvärgkanadagås] *Branta hutchinsii minima*

Samtliga: 1 ad Välen 4.7–10.8 (Ola Wennberg m fl).

Första fyndet i Göteborgsområdet av dvärgkanadagås, som fram tills för några år sedan ansågs vara en ras av kanadagås. Arten förs till kategori E, vilket betyder att samtliga fynd bedöms röra fåglar som rymt eller släppts ur fångenskap, trots att det visat sig att dvärgkanadagäss av rasen *hutchinsii* kan ta sig till Europa för egen maskin. Det är däremot mindre troligt för rasen *minima* som häckar i västra Alaska och övervintrar längs amerikanska västkusten. [MR]

ÄNDER

Även änderna tycks stå i bostadskö i Göteborg. Snatterand, årta och skedand har nu samlat på sig en anseelig mängd ködagar, medan enstaka krick- och viggpar redan har slagit sig in på bostadsmarknaden. Under året fick vi glädjande nog också besök av praktejder, alförrädare och knipskrake.

Mandarinand *Aix galericulata*

Samtliga: 2 honor Göteborgs hamn 4.1–7.4 (Christer Fält m fl). 1 hona Slottsskogen 15.3 (Bengt Adamsson). 1 hane Trädgårdsföreningen 8–10.6 (Erik Peurell m fl). 1 hona Torpadammen, Kaverös 23.6 (Hans Börjesson). 1 hane Slottsskogen 23.9–7.10 (Bengt Adamsom m fl).

Inga häckningar noterades i år. Däremot gjordes ett antal ströobservationer i centrala Göteborg och de stationära fåglarna som sågs i Göteborgs hamn under januari–april är naturligtvis samma fåglar som sågs i samma område under december 2010. Arten har tidigare konstaterats häcka vid fyra tillfällen i rapportområdet (1977, 1978, 2006 och 2009). [BD]

Bläsand *Anas penelope*

Vinter: Januari: Inga fynd. December: 2 ex Välen 3–10.12 (Thomas Karlsson). 7 ex Nordre älvs fjord, Björlanda 8.12 (Magnus Persson). 7 ex Hökälla 11–25.12 (Johan Svedholm m fl). 1 ex Slottsskogen 11–31.12 (Bengt Karlsson m fl). 2 ex Torslandaviken 11.12 (Magnus Persson). 1 ex Burö färjeläge 13.12 (Benga Ragnewall). 1 honfärgad Kråkudden, Hönö 27.12 (Lars Gustafsson). 1 ex Stora Amundö 30.12 (Robert Paepke m fl).

Några vinterfynd av bläsand har gjorts under varje år på 2000-talet. Året inleddes med en riktig vargavinter där så gott som samtliga vattendrag och stora

delar av skärgården var islagd, vilket förklarar avsaknaden av fynd i januari. Den påföljande vintern var däremot påtagligt mild och man kunde under december notera ett mer normalt uppträdande för arten i Göteborgsområdet. Årets 22 ex får anses som en bra summa med tanke på årets inledning. [BD]

Snatterand *Anas strepera*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 2–3 par Torslandaviken 22.5–5.6 (Stefan Svanberg m fl).

Höga antal: 23 ex Välen 7.7 (Uno Unger m fl). 22 ex Torslandaviken 7.7 (Magnus Persson).

Vinter: 1 ex Slottsskogen 6–31.12 (Jan-Åke Noresson m fl).

Numera ses det regelbundet snatteränder under häckningstid i Torslandaviken. Dock kunde inte heller detta år någon häckning konstateras. Arten har haft en positiv trend nationellt under hela 2000-talet och häckar framgångsrikt på nära håll (Tofta kile 4 ungfåglar under 2011), så det borde bara vara en tidsfråga innan den första häckningen sker i Göteborg. Höga antal av snatteränder ses framförallt under juni–juli, vilka sannolikt är kringströvande icke-häckande individer. Rekordet är 26 ex i Torslandaviken den 25 juni 2007. [BD]

Kricka *Anas crecca*

Häckningar: 1 par Balltorps våtmark (Magnus Rahm).

Vinter: Januari–februari: Som mest 2–5 ex Sjöbacken 2.1–6.2 (Uno Unger m fl) och 7–8 ex Välen 17–22.1 (Johan Svedholm m fl). December: Som mest 37 ex Välen 1–14.12 (Uno Unger m fl).

Höga antal: 110 ex Öxnäs 9.4 (Bo Brinkhoff). 148 ex Prästgårdskilen, Björlanda 26.8 (Johan Svedholm).

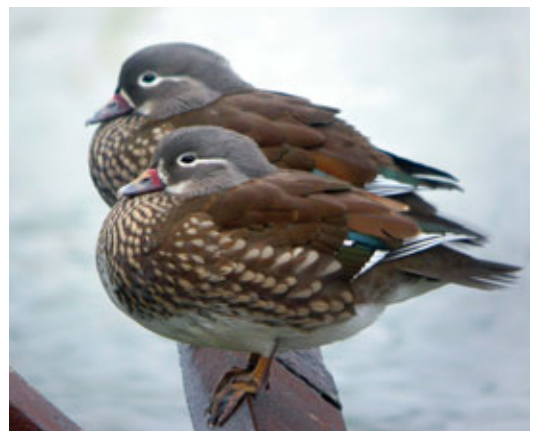

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ De två mandarinandshonor som uppehöll sig i Göteborgs hamn under december 2010 hängde kvar i området ända till början av april 2011. Här ses de vid Klippan den 17 januari.

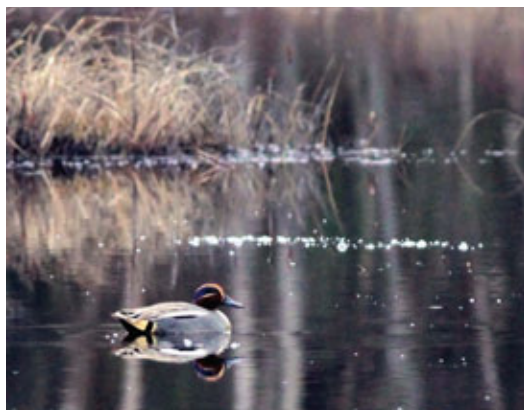

Bild: MARKUS LAGERQVIST

▲
En krickhane i Lilla Gömysten, Askim i mitten av april. En tänkbar häcklokal, men här häckade ingen kricka i år. Det gjorde det däremot i Balltorps våtmark.

Kricka är en mycket sparsam häckfågel i rapportområdet, men kunde glädjande nog konstateras häcka i Balltorps våtmark där en hona med fyra pull observerades under sommaren. Ökad bevakning av skogsnära småvatten kan möjligtvis ge bättre bild av artens förekomst i rapportområdet. Krickor övervintrar i regelbundet i Göteborgsområdet med större ansamlingar vid framförallt Välen. En tydlig nedgång i antalen kan dock noteras så fort den hårdare vinterkylan slår till, vilket var fallet under inledningen av 2011. Den milda avslutningen på året gav däremot bättre förutsättningar för övervintring och toppnoteringen på 37 ex den 1 december är den högsta vinternoteringen för Göteborgsområdet under 2000-talet. Rekordet är 50 ex i Torslandaviken den 1 januari 1960. Större ansamlingar av krickor sågs också under vår- och höststräcket i området kring Nordre älvs mynning och fjord, vars betydelse som rast- och sträcklokal inte kan underskattas. [BD]

Stjärtand *Anas acuta*

Sommar: Inga fynd.

Vinter: Januari–februari: 1 hane 16–22.2 Hyppeln–Rörö (Bo Brinkhoff m fl). November–december: 1 hane Hyppeln 29.10–22.11 (Jörgen Olsson m fl).

Höga antal: 51 ex str SV Nötholmen, Hönö 17.9 (Magnus Unger m fl).

2011 var ett ganska normalt år för arten i rapportområdet med flest observationer under vår- och höststräcket. Enstaka vinterfynd görs också och vinterns två individer är en ganska normal summa för rapportområdet. Värt att notera är observationen av 51 sträckande individer vid Nötholmen som är den näst högsta som registrerats under 2000-talet. Rekordet är 71 sydsträckande exemplar vid Kråkudden 28 augusti 2006. [BD]

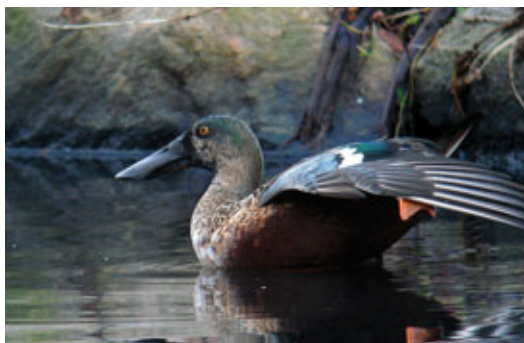

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

▲
Novemberfynd av skedand görs inte varje år, men i år gjordes två. Fågeln i Slottsskogen (här fotograferad den 6 november) övervintrade dessutom.

Årta *Anas querquedula*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 3 ex (1 par + 1 hane) Hökälla 26.3–18.6 (Leif Andersson m fl). 1 par Balltorps våtmark 16.4 (Magnus Rahm m fl). 1 par Torslandaviken 19.4–17–5 (Uno Unger m fl). 1 hane Tistlarna 23.4 (Magnus Unger m fl). 1 par Lagmansholmen 25.4 (Bo Nilsson). 1 hane str NO Kråkudden, Hönö 7.5 (Johan Södercrantz m fl). 1 hane Välen 7.5 (Hans Börjesson m fl). 6 ex str S Kråkudden, Hönö 8.5 (Uno Unger m fl). 1 par Välen 10.5 (Carl Jyker m fl).

Som under de flesta år under 2000-talet observerades minst ett stationärt par vid Hökälla, där det i år observerades revirstrid mellan två hanar. Även Torslandaviken och Lagmansholmen brukar hysa stationära par under häckningstid och det kan därför vara bra att hålla dessa lokaler under extra uppsikt under häckningstid. Ingen häckning kunde dock konstateras i år heller, men det bör bara vara en tidsfråga innan detta sker. Mellan år 2005 och 2009 har cirka 10–20 ex rapporterats per år och årets 20 observerade individer får anses vara ett gott antal. [BD]

Skedand *Anas clypeata*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 par Nordreälvstranden, Säge 1.6 (Stephan Sundström). 1 hane Torslandaviken 5–23.6 (Leif Anderson m fl). 1 hane Brännö–Galterö 9–16.6 (Tina Widén m fl).

Sena fynd: 1 ex Kråkudden, Hönö 30.10 (Aron Sandling m fl). 1 ex Nordreälvstranden, Säge 3–5.11 (Bo Brinkhoff m fl).

Vinterfynd: 1 ex Slottsskogen 22.9–31.12 (Magnus Eriksson m fl).

För andra året i rad sågs ett stationärt par under häckningstid vid Nordreälvstranden, dock återigen utan något som tyder på häckning. Likaså uppehöll sig arten i Torslandaviken men inte heller här kunde någon häckning konstateras. Senast arten häckade i rapportområdet var 1985, då i Torslandaviken. Fyndet från Nordreälvstranden är blott det tredje novemberfyndet under 2000-talet, men blev trots det inte årets sista fynd då en långstannande hane i

Slottsskogen bestämde sig för att övervintra och låg kvar året ut. Fenologirekordet för skedänder som *inte* valt att övervintra är från Hökälla den 13 november 2005. [BD]

Brunand *Aythya ferina*

Höga antal: 81 ex Torslandaviken 17.10 (Martin Oomen).

Strax under hundra är ett normalt högsta antal brunänder för senare år. [PB]

Vigg *Aythya fuligula*

Häckningar: 1 par Idtjärnet, Angered 17.7 (Claudia Boström).

Vinter/vår: Höga antal: 185 ex Sävåns mynning 13.1 (Roger Eskils-son).

Det är glädjande att kunna notera en konstaterad häckning av vigg. En kull med tre ungar sågs, och dessutom vid en ny lokal för rapportområdet. Senast en häckning genomfördes var 2008 vid Svarte mosse i Biskopsgården. Vid denna lokal liksom vid ytterligare några lämpliga lokaler sågs viggpar under maj, men inga rapporter av ungföreliger. Viggarna häckar dock relativt sent och ett besök under juli månad kan vara lämpligt för att försöka hitta dunungar även i små och vegetationsrika dammar. [PB]

Bergand *Aythya marila*

Höga antal: 12 honfärgade Torslandaviken 16.10 (Ola Wennberg).

Inga sommarfynd gjordes under året. Högsta antalet rapporterade bergänder är relativt normalt för senare år. Toppnoteringen för 2000-talet är 33 ex och

▲▲ Bild och fältanteckningar: UNO UNGER

En knipskrake, det vill säga en hybrid mellan knipa och salskrake, sågs för andra gången i rapportområdet vid Stora Amundö den 21 oktober. Till höger ses ett utdrag ur Uno Ungers obsbok från första fyndet 1963.

gjordes dels 26 december 2004, dels 26 november–2 december 2006. Noterbart är att ovanligt få bergänder sågs under första halvåret. [PB]

Praktejder *Somateria spectabilis*

Samtliga: 1 ad hane str S Kråkudden 27.3 (Stefan Malm m fl). 1 3K+ hane str N Kråkudden 27.3 (Magnus Unger m fl).

Mycket tidstypiska fynd av praktejder i området. Mer ovanligt är det dock att det ses två olika individer under samma dag, vilket inte gjorts sedan 2001 då två hanar sågs på Hönö den 28 mars. [PB]

Alförrädare *Polysticta stelleri*

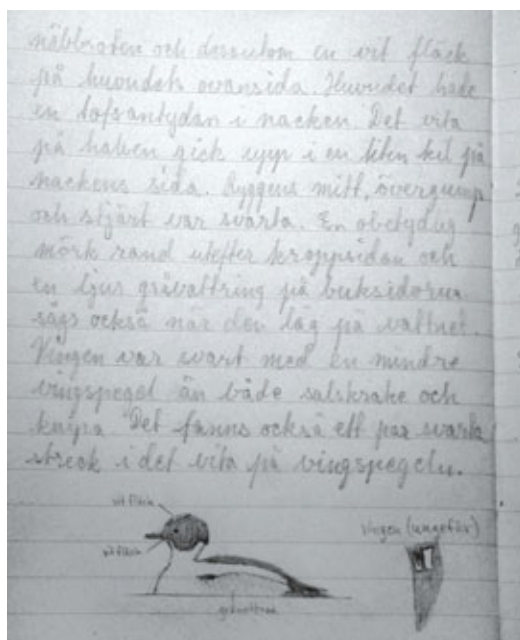
Samtliga: 1 honfärgad Hyppeln 13.2 (Magnus Unger).

Under tio år i rad, 1993–2003, sågs en alförrädare hane i området runt Porsholmen och Torslandaviken. Därutöver är det sparsamt med fynd av arten i rapportområdet. Årets fynd är blott det fjärde under 2000-talet och samtliga av dessa har gjorts i norra skärgården. [PB]

Knipskrake *Bucephala clangula* × *Mergus albellus*

Samtliga: 1 2K+ hane Stora Amundö 21.10 (Uno Unger).

Andra fyndet av denna hybrid mellan knipa och salskrake i Göteborgs rapportområde. Det första gjordes så tidigt som 1963 och då var det en hane som uppehöll sig i Göteborgs hamn från den 25 januari till den 2 mars. [PB]

TABELL 2. FENOLOGI: ÄNDER.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Gravand	+9	9.2 Vrångö (Peter Keil)	+29	27.11 Styrö (Andy Hultberg)
Vår–Höst	31.1	8.1-02 Askimsviken (Märta Haagen)	29.10	7.12-07 Kråkudden, Hönö (Per Björkman)
Snatterand	-4	23.3 Välen (Hans Börjesson m fl)	+40	31.10 Trädgårdsföreningen (Carl Jyker)
Vår–Höst	27.3	8.3-09 Torslandaviken (Uno Unger)	21.9	29.11-09 Torslandaviken (Jan Mogol m fl)
Stjärtand	-35	16.2 Rörö (Göran Gustavsson m fl)	+25	8.12 Galterö (Roger Eskilsson)
Vår–Höst	22.3	Nytt fenologirekord (-21)	13.11	Nytt fenologirekord (+4)
Ärta	-11	26.3 Hökälla (Peter Keil m fl)	–	–
Vår–Höst	6.4	17.3-04 Torslandaviken (Peter Strandvik m fl)	21.8	5.9-04 Hökälla (Magnus Unger)
Skedand	±0	3.4 Askimsbadet (Ola Wennberg)	+11	5.11 Öxnäs (Ingvor Svensson)
Vår–Höst	3.4	13.3-02 Hökälla (Peter Strandvik)	25.10	24.11-08 Slottskogen (Magnus Eriksson)
Älfågel	+4	4.10 Kråkudden (Bo Brinkhoff m fl)	-8	20.5 Kråkudden (Per Björkman)
Höst–Vår	30.9	16.9-10 Kråkudden (Tina Widén m fl)	28.5	24.6-08 Kråkudden, Hönö (Martin Oomen)
Salskrake	-9	8.10 Välen (Thomas Karlsson m fl)	+15	12.5 Torslandaviken (Stefan Svanberg m fl)
Höst–Vår	17.10	7.10-02 Flera lokaler	27.4	Nytt fenologirekord (+2)

Salskrake *Mergus albellus*

Höga antal: Vinter/vår: 25 ex Hyppeln 23.1 (Mathias Theander). Höst: 11 ex Torslandaviken 25.12 (David Lundgren).

Ovanligt låga antal salskrakar i år, i synnerhet under hösten. Höstens låga antal kan i år inte förklaras av isläggnig Torslandaviken eftersom det då var mycket mildt. Under senare år har högsta antalet salskrakar i området haft en vikande trend, från 133 ex 2004 ned till årets 25 ex.

[PB]

Småskrake *Mergus serrator*

Höga antal: 355 ex Vrångö 20.1 (Martin Oomen).

Detta är det högsta antal småskrakar som finns dokumenterat i området. Höga antal av småskrakar har aldrig tidigare publicerats i rapporten, men vid ett par tillfällen finns noteringar om 200 ex på Art-

Bild: KERSTIN MARTINSSON

▲ I FIG-2010 hade vi en bild på många salskrakar. I år blir det bara en (eller en och en halv med knipskraken på sidan 17). Symboliken är tyvärr talande, då det gjordes ovanligt få salskrakfynd i år. Torslandaviken 19 mars.

portalen från tidigare år. Vintern 2011 rådde optima förhållanden för att antalen skulle stiga i skärgården i och med att skrakarna samlades i isfria områden och kunde räknas i klart, stilla väder.

[PB]

HÖNSFÅGLAR

Medan tjäderna håller ställningarna i skogarna är utvecklingen för orre mer oroande. Än mer dystert är situationen för raphöna som helt saknades i rapportmaterialet under året.

Orre *Lyrurus tetrix*

Samtliga: 1–2 hanar sp Rambo mosse, Råda 10.4–15.5 (Per Björkman m fl). 1 ex Lilla Hålsjön, Partille 10.4 (Ingemar BE Larsson). 1 hane Hassledalsbergen, Askim 23.4 (Markus Lagerqvist). 1 hane Olofstorp, Bergum 30.4 (Håkan Thorstensson). 1 hane Vättlefjäll, Angered 6.8 (Ove Andersson). 1 hona Vättlefjäll, Bergum 13.8 (Ove Andersson). Dessutom påträffades spillning N om Hårssjön 15.9 (Johan Svedholm).

Orrens vikande trend tycks fortsätta, och årets resultat är lika dåligt som 2010. Endast sju individer är rapporterade och den numera enda kända spelplatsen på Rambo mosse hyser nu bara två tuppar. Precis som 2010 rapporterades dock arten från Sandsjöbackas nordligaste delar, vilket inte hör till vanligheterna. Artens minskning i rapportområdet är svår att förklara, allrahelst som orren ökar nationellt enligt Svensk Fågeltaxering. Kanske har det att göra med en högre grad av störningar och en ökad fragmentering av artens livsmiljöer. Skall våra skogshäckande orrar gå samma tragiska öde till mötes som den skärgårdshäckande populationen? Denna var förhållandevis stark fram till 70-talet men minskade sedan kraftigt för att helt utplånas 2006, då de sista skärgårdssorren sågs i Nordre älvs fjord. Denna minskning tros ha ett samband med igenväx-

ning av kustnära ljunghedar i kombination med ökad bebyggelse, friluftsliv och sjöfart i skärgården. Det kan dock inte uteslutas att det rör sig om en generell minskning av hela orrpopulationen som först gav utslag i den glesare kustpopulationen men nu också börjar märkas bland skogshäckarna. [JS]

Tjäder *Tetrao urogallus*

Samtliga: Spelplatser: Två i Landvetter med 1 respektive 4–6 tuppar (Christer Johansson, Jan Hellenberg), en i Härryda med 4–5 tuppar (Jan Hellenberg). **Övriga fynd:** 1 hane Lilla Issjön, Landvetter 16.3 (Martin Oomen) där även färsk spillning noterades 10.5 (Tomas Viktor). 1 hona Härssjön 17.4 (Per-Anders Svensson). 1 hona Stora Tjärnet, Källered 16.5 (Bengt Hallberg). 1 hane Bokedalen, Jonsered 12.6 (Kristoffer Nilsson). 1 hona Björso, Bergum 27.10 (Lena Essedahl).

De tre tjäderspelplatserna är rapporterade i samband med en inventering av sådana, och det är glädjande att det fortfarande finns aktiva spelplatser i rapportområdet. Det totala antalet individer som uppgår till 13–15 ex ligger helt i linje med den senaste tioårsperioden. Det tycks alltså som om tjäderna inte alls minskar på samma sätt som orren. [JS]

Vaktel *Coturnix coturnix*

Samtliga: 1 ex Brudarebacken 29.5 (Jan-Åke Noresson m fl). 1 ex sp Hökälla 2.6 (Jon Håkansson). 1 ex sp Grimås, Hisingen 4.6 (Fredrik Kronhamn m fl). 1 ex sp Öxnäs 6.6 (Martin Oomen). 1 ex sp Bärby, Säve 7.6 (Göran Hultgren). 1 ex sp Tofter, Säve 8.6 (Björn Sjöstrand m fl). 1 ex sp Torslandaviken 8.6 (Mikael Forsman). 1 ex sp Hög, Hisingen 15.6 (Tommy Järås). 1 ex sp Öxnäs 19.7 (Johan Svedholm).

Fynden i Säve 6–8 juni kan mycket väl avse samma individ som flyttat sig något mellan nätterna. Med detta resonemang landar årets vaktelsumma på sju individer vilket är ett mycket bra resultat. Något annat var inte att vänta efter 2010 års enda fynd, eftersom arten av någon anledning endast uppträder rikligt vartannat år i rapportområdet. Under 2000-talet har artens årssummor varierat mellan noll och femton individer. [JS]

Bild: MARTIN ALEXANDERSSON

▲ **Svartnäbbad islom vid Kråkudden den 29 december.**

LOMMAR OCH DOPPINGAR

Den samlade bilden av lomuppträdandet i Göteborg är överlag goda nyheter. Det enda frågetecknet är vitnäbbad islom som tycks ha passerat sin storhetstid i Göteborg. För doppingarna har isvinternarna visserligen gett oss ett och annat rekord, men hur går det egentligen för smådoppingen?

Smålom *Gavia stellata*

Häckningar: 1 par Härryda kommun (Mats Eriksson). **Fynd under häckningstid:** 1 par på ytterligare en lämplig lokal i Härryda kommun (Mats Eriksson).

Höga antal: 142 ex str S Kråkudden, Hönö 6.5 (Stefan Svanberg m fl). 142 ex str S Kråkudden, Hönö 11.5 (Jon Håkansson m fl).

Första konstaterade häckningen sedan 2006! Häckningen ägde rum på en tidigare okänd lokal och paret fick ut en unge. Sträcksiffrorna är inte fullt så uppmuntrande. Förutom bevakningen beror utfallet till största delen på om sträcket kommer in tillräckligt långt norrut när lommarna rundat Skagen, vilket i sin tur är väderberoende. En kombination av dessa faktorer har troligen bidragit till årets låga sträcksiffror. Smålomssträcket följs bättre i Halland och där tycks ingen dramatisk minskning ha skett i år. [MR]

Storlom *Gavia arctica*

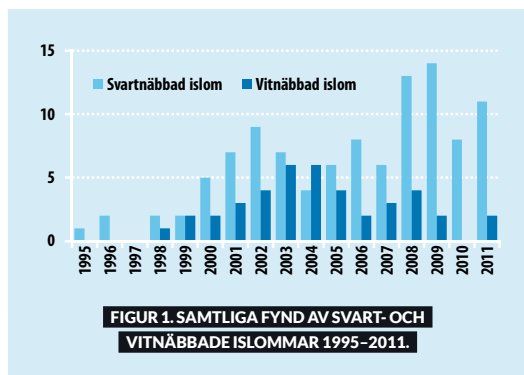
Häckningar: 1 par Yxsjön, Råda (Mats Eriksson). 1 par Stora Stamsjön, Härryda (Bo Nilsson). 1 par Finnsjön, Råda (Mats Eriksson). 1 par Sisjön, Askim (Evamaria Ferm m fl). **Fynd under häckningstid:** Utöver de säkra häckningarna gjordes fynd i 23 tänkbara häckningssjöar kommunvis fördelade på Härryda (9), Göteborg (5) och Partille (1).

Något sämre utfall i år än rekordåret 2010, men väl ett gott år. Det publikfriande paret i Sisjön lyckades i år att få ut en unge, vilket inte hänt i mannaminne. Lommarna delar sjö med mängder av badgäster och brukar annars misslyckas med häckningen när det blir badväder. Förutom lekande barn är antagligen predation från kråkor och trutar det största gisslet för Sijölommarna. [MR]

Svartnäbbad islom *Gavia immer*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ad str S 4.10 (Ola Wennberg m fl). 1 ad str S 7.10 (Peter Hamrén m fl). 1 ex str S 11.10 (Ola Wennberg m fl). 1 ad str S 19.10 (Magnus Rahm m fl). 1 ex str S 20.10 (Martin Oomen m fl). 1 ad str S 25.11 (Marinko Karabatic m fl). 1 ad str S 26.11 (Martin Widén m fl). 2 ex str S Kråkudden, Hönö 10.12 (Uno Unger m fl). 1 ad str S 29.12 (Owe Hougström m fl). **Övriga lokaler:** 1 ad Hyppeln 15.10 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex str S Långe tånge, Öckerö 29.12 (Eric Thorsson m fl), samma individ som vid Kråkudden, Hönö samma dag.

Med 11 observationer blir 2011 det tredje bästa året, efter 2009 (14 observationer) och 2008 (13).

Tidsmässigt var årets uppträdande typiskt, möjligen med undantag av att höststräcket kom igång något tidigare än vanligt. [MR]

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii*

Samtliga: 1 2K+ str S Kråkudden, Hönö 22.3 (Roger Eskilsson m fl). 1 2K+ str S Vinga 24.9 (Musse Björklund m fl).

Två fynd är normalt för den vitnäbbade islommen som har haft en annan utveckling än den svartnäbbade (se Figur 1). Medan den svartnäbbade har ökat mer eller mindre kontinuerligt de senaste femton åren har den vitnäbbade minskat igen efter en topp i början av 2000-talet. I år är fynden lite oväntat fördelade över året – marsfyndet är områdets fjärde och septemberfyndet det andra (det första gjordes 1986). [MR]

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Häckningar: 1 par Axlemossen, Änggårdssbergen (John Karlsson Rolander m fl). 1 par Finnmossen, Änggårdssbergen (Martin Oomen m fl). 1 par Slottsskogen (Uno Unger m fl). 1 par Svarte mosse, Biskopsgården (Stig Fredriksson). 5 par Hills golfbana (Lars Eric Rahm m fl). 2 par Balltorps våtmark (Lars Eric Rahm m fl). 1 par Torslandaviken (Bo Brinkhoff m fl). **Fynd under häckningstid:** Observationer av fåglar i lämplig häckningsbiotop gjordes på ytterligare två lokaler under sommaren.

Höga antal: 11 ex Torslandaviken 5.11 (Lars Eric Rahm).

Tolv häckningar är ett bra resultat men då ska man ha i åtanke att arten inventerades. Antalet ströob-observationer på möjliga häckningslokaler och den blygsamma högst Stanoteringen tyder på att arten snarare har minskat de senaste två-tre åren vilket kanske vore en naturlig följd av de hårda vintrarna. [MR]

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Höga antal: 383 ex Älvsborgsfjorden 1.3 (Uno Unger).

Det gamla antalsrekordet på 234 ex stod sig bara ett knappt år innan det pulvriserades fullständigt. Gö-

teborgs hamninlopp verkar ha blivit något av en samlingsplats för doppingarna när andra vatten frusit till de senaste isvintrarna. [MR]

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Vinter: Januari-februari: Sammanlagt ca 15 ex under perioden 2.1–27.2 med som mest 3 ex str S och 1 ex rastande Kråkudden, Hönö 5.2 (Uno Unger m fl). **December:** Sammanlagt ca 6 ex under perioden 8–28.12.

Sommar: 2 ex str S Kråkudden, Hönö 19.7 (Bo Brinkhoff m fl).

Klart fler vinterfynd än vanligt, kanske en följd av isläggning i andra övervintringsområden. Årets dryga 20 ex kan ställas i relation till 2009 års summa av fyra vinterfynd. Något enstaka sommarfynd görs varje år. [MR]

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Samtliga: 1 ex Fotö 23.1 (Magnus Unger). 1 par Stora Amundö 26.4 (Ove Ferling). 1 ex Svarte mosse, Biskopsgården 9.5–21.6 (Stefan Johansson m fl). 1 ex Torslandaviken 11.5 (Tina Widén m fl). 1 ex Hökälla 14–16.5 (Bengt Andréasson m fl). 1 ex Rörö 9.10 (Uno Unger m fl).

Antalsmässigt ett typiskt år. Långstannaren i Svarte mosse är intressant. Arten saknas som häckfågel i Sydvästsverige (Skåne, Halland och Bohuslän), men biotopmässigt är Svarte mosse en fullt tänkbar häcklokal. But it takes two to tango, och det sågs tyvärr aldrig mer än en individ i sjön. Möjligen var det den fågeln som gjorde en utflykt till Hökälla 14–16 maj eftersom den inte sågs i Svarte mosse då. [MR]

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

Samtliga: 1 ex Torslandaviken 14.8 (Ola Wennberg).

Ett fynd av en individ i Torslandaviken är typiskt i alla avseenden. I snitt gjordes 1,1 fynd av 1,8 individer per år under 00-talet. [MR]

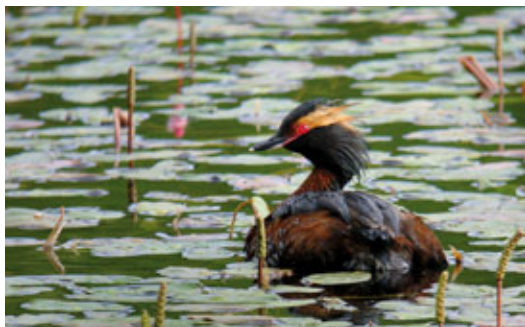

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

▲ **Vi noterar med intresse att den här svarthakedoppingen trivdes så bra i Svarte mosse att den stannade 44 dagar. En framtida häcklokal? Bilden är från den 19 juni.**

HAVSFÅGLAR

Ett spännande havsfågelår med förstafynd av petrell, februarifynd av grålira, tre stormsvalor och ovanligt många klykstärtade dito som russinen i kakan. Därutöver noterades fina dagssummor av stormfågel och havssula.

Stormfågel *Fulmarus glacialis*

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 374 ex str S 19.10 (Stefan Svanberg m fl). 463 ex str S 30.11 (Martin Oomen m fl). 205 ex str S 15.12 (Roger Eskilsson m fl). Ca 200 ex str S 29.12 (Uno Unger m fl).
Övriga lokaler: 243 ex str S Vinga 14.9 (Musse Björklund m fl).

De senaste åren har det varit sparsmakat med höga antal av stormfågel, men i år fick vi i allafall några fina dagssummor. 463 ex är den högsta noteringen sedan den 27 september 2004 då cirka 500 ex sträckte söderut vid Vinga.

[MR]

Atlant-/madeirapetrell *Pterodroma feae/madeira*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 27.11 (Stefan Svanberg m fl).

Göteborgsregionens första fynd, och Sveriges tredje av obestämd atlant-/madeirapetrell. Med tanke på populationernas storlek är det troligt att det rörde sig om en atlantpetrell. Se vidare i separat notis på sidan 7.

[MR]

Grålira *Puffinus griseus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex str S 5.2 (Andreas Karlsson m fl). 3 ex str S 7.9 (Per Björkman m fl). 2 ex str S 13.9 (Hans Börjesson m fl). 2 ex str S 14.9 (Uno Unger m fl). 2 ex str S 22.9 (Martin Oomen m fl). 2 ex str N 23.9 (Gigi Sahlstrand m fl). 1 ex str N 5.10 (Tina Widén m fl). 12 ex str S 6.10 (Martin Oomen m fl). 5 ex str S + 1 ex str N 7.10 (Peter Hamrén m fl). 1 ex str NV 12.10 (Lars Carlbrand). **Vinga:** 2 ex str S 13.9 (Musse Björklund m fl). 3 ex str S 14.9 (Musse Björklund m fl). 1 ex str N + 1 ex str S 23.9 (Magnus Hallgren m fl). 1 ex str S 22.10 (Kent Kristenson m fl). **Övriga lokaler:** 1 ex str S Hyppeln 15.10 (Magnus Unger m fl). 1 ex str N Mävholmen, Gbg:s södra skärgård 7.10 (Lars Davidsson).

37 ex fördelat på 12 obsdagar är något över genomsnittet för 2000-talet. Mest anmärkningsvärt är förstås februarifyndet som är rapportområdets andra,

Bild: MARTIN ALEXANDERSSON

▲ En av de två mindre lirorna som passerade Kråkudden den 14 september, vilket också blev årets sista fynd av arten (något tidigare säsongsavslut än vanligt, se fenologitabellen längst ner på sidan).

det första gjordes på samma plats den 23 februari 1992. Förutom mars och maj har grålira observerats i Göteborgsregionen under årets alla månader. Lite oväntat var att inte en enda grålira sågs i samband med stormarna i slutet av november och december. Man får förmoda att de flesta redan hade hunnit lämna Nordatlanten vid det laget.

[MR]

Mindre lira *Puffinus puffinus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex str S 18.5 (Magnus Unger). 1 ex str S 24.5 (Tina Widén m fl). 1 ex str N 25.5 (Per Björkman m fl). 2 ex str S 28.5 (Magnus Unger m fl). 1 ex str S 15.6 (Jon Håkansson). 2 ex str S 21.6 (Ola Wennberg m fl). 2 ex str S och 1 ex str N 24.6 (Bengt Karlsson m fl). 2 ex str S 14.9 (Uno Unger m fl).

I skuggan av 2009 och 2010 års lirfestivaler tycks 13 ex fördelade på åtta obsdagar klen, men sett i ett längre perspektiv är summan normal – utan hårda västvindar i juli får vi inte många mindre liror här. Ovanligt många obsar gjordes i slutet av maj, men man kan ana att det delvis rörde sig om samma individer.

[MR]

TABELL 3. FENOLOGI: HAVSFÅGLAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION	SISTA OBSERVATION
Grålira Höst	+4 3.9	7.9 Kråkudden (Per Björkman) 28.7-07 Kråkudden (Adam Engström Svanberg)
		-11 2.11
Mindre lira Vår-Höst	-22 9.6	22.10 Vinga (Kent Kristenson m fl) 29.11-07 Kråkudden (Jon Håkansson)
		-18 2.10
Klykstjärtad stormsvala Höst	-9 23.9	14.9 Kråkudden (Uno Unger m fl) 3.11-10 Kråkudden (Uno Unger m fl)
		+52 7.11
		29.12 Öckerö (Albin Thorsson m fl) Nytt fenologirekord (+44)

Stormsvala *Hydrobates pelagicus*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 27.11 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex Tångudden, Älvsborgsfjorden 27.11 (Ola Wennberg). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 15.12 (Roger Eskilsson m fl).

Fynd nummer tio, elva och tolv i rapportområdet. Senaste fyndet gjordes i samband med stormen Gudrun 2005. Fyndet vid Tångudden sticker ut extra eftersom alla tidigare fynd utom ett har gjorts i yttersta skärgården. Undantaget är en individ som samlades in i Göteborgs fiskhamn 20 augusti 1952. Orsaken till årets uppträdande kan naturligtvis sökas i de extrema vindförhållandena under slutet av året. Se vidare i separat artikel på sidan X. [MR]

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex str S 5.2 (Tina Widén m fl). 1 ex str S 14.9 (Ola Bäckman m fl). 1 ex str S 5.10 (Per Björkman m fl). 6 ex str S 6.10 (Martin Oomen m fl). 2 ex str S 7.10 (Peter Hamrén m fl). 1 ex str S 16.10 (Martin Oomen m fl). 3 ex str S 19.10 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex str S 26.11 (Jan-Åke Noresson m fl). 3 ex str 27.11 (Uno Unger m fl). 7 ex str S 4.12 (Marinko Karabatic m fl). 5 ex str S 10.12 (Uno Unger m fl). 1 ex str S 27.12 (Marinko Karabatic m fl). **Övriga lokaler:** 1 ex str S Vinga 14.9 (Per Lif m fl). 3 ex str S Vinga 4.12 (Magnus Hallgren m fl). 1 ex förbiflygande Torslandaviken 9.12 (Magnus Persson). 2 ex str Långe tånge, Öckerö 29.12 (Albin Thorsson m fl).

Totalt 37 ex gör 2011 till tredje bästa året i rapportområdet, efter 116 ex 1997 och 40 ex 1986. I rapportmaterialet är det i första hand två fynd som sticker ut. Februarifyndet är rapportområdets andra, det första gjordes den 11 februari 1989. Fyndet i Torslandaviken är anmärkningsvärt för denna annars så pelagiska art. Den sågs flyga in över Mudderdammen vilket gör att man får förmoda att det rörde sig om ett utmattat exemplar. Senast en klyka sågs så långt in i hamnen var i samband med stormen Per 2007, då ett exemplar uppehöll sig innanför Älvsborgsbron. [MR]

Bild: BENGT KARLSSON

Rapportområdets sjätte och skärgårdens första fynd av silkeshäger i Lammholmsviken på Öckerö den 8 juni.

Havssula *Morus bassanus*

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 625 ex str S 4.10 (Bo Brinkhoff m fl). 495 ex str S 5.10 (Ola Bäckman m fl). 480 ex str S 6.10 (Martin Oomen m fl). 433 ex str S 22.10 (Ola Bäckman m fl). **Vinga:** 450 ex str S 22.10 (Kent Kristensson m fl).

Udda fynd: 1 K Biskopsgården 14.9 (Stefan Svensson).

Några fina dagssummor under oktober, som ofta är den bästa månaden för arten hos oss. Dagssummor över 500 ex har inte noterats sedan 2008. Fyndet i Biskopsgården rör en utmattad individ som kunde köras till Fågelcentralen. [MR]

SKARVAR-STORKAR

Återhämtning för toppskarven, tutande drommar och både silkes- och ägretthäger gör att året blev lyckat för långhalsarna. En kringströvande stork gjorde även ett stopp i rapportområdets östra del.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Häckningar: Tre kolonier med 334, 53 respektive minst 35 bon.

Positiva indikationer från tre lokaler med fler bon än vanligt. I den största kolonin sågs många ungar, i övrigt är häckningsframgången okänd. Artens status i Göteborgs skärgård är oklar, men utifrån rapportunderlaget tycks den stabil eller något ökande. Nationellt sett minskar storskarven nu efter att populationen kulminerade 2006. [MR]

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Samtliga: Observerades regelbundet under hela året med undantag av perioden 4.6–3.8. **Rörö:** Högsta antal under första halvåret var 23 ex 3.1 (Uno Unger m fl), och under andra halvåret 50 ex 9.10 (Uno Unger m fl). **Kråkudden, Hönö:** Högsta antalet under första halvåret var 15 ex 25.2 (Per Björkman) och under andra halvåret 9 ex str S 4.10 (Ola Wennberg m fl). **Övriga lokaler:** Förutom Rörö och Hönö noterades enstaka toppskarvar vid Hyppeln, Öckerö, Lilla Svartskär, Vinga, Lökholmen och Manneskär sydväst Vrångö. Högsta antalet i södra skärgården var 3 ex Vinga 25.9 (Göran Darefelt m fl).

Trots ännu en isvinter kan man skönja en svag återhämtning sedan kollapsen i februari 2010. Höstens toppnotering på 50 ex kan jämföras med 30 ex hösten 2010, och även vid Kråkudden var antalen något högre i år. Toppskarven har ännu inte sagt sista ordet i Göteborgs skärgård. [MR]

Rördrom *Botaurus stellaris*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Upp till 2 ex sp Härssjön 1.4–29.6 (Rune Edquist m fl). Den 10.4 och 20.4 sågs dessutom en tredje, tyst individ (Johan Ennerfelt m fl).

Övriga fynd: 1 ex Välen 31.3 (Hans Börjesson m fl).

Härssjön är fortsatt ett stabilt fäste för rördrommen. Det verkar som om sjön är stor nog för att rymma

Bild: MARKUS LAGERQVIST

Med årets fynd vid Kålsåsen, Björketorp i mitten av juni (bilden) och en komplettering från 2009 är vi nu uppe i 14 fynd av vit stork i modern tid (se historikrutan).

två revir, ett i vardera änden av sjön, men på grund av artens undangömda tillvaro är häckningsframgången i sjön okänd. I övrigt gjordes ovanligt få fynd. Det saknades renodlade vinterfynd, något som bara hände ett år under 00-talet, nämligen 2008. Drommarna har haft två tuffa vintrar att handskas med, vilket naturligtvis sätter sina spår. [MR]

Silkeshäger *Egretta garzetta*

Samtliga: 1 ad Lammholmen, Öckerö 8.6 (Bengt Karlsson m fl).

Första fyndet i skärgården och sjätte i Göteborgs rapportområde. Av dessa sex fynd har nu fyra gjorts i maj eller juni. [MR]

Ägretthäger *Egretta alba*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 11.5 (Martin Oomen m fl).

Första fyndet i norra skärgården och sjätte i Göteborgs rapportområde. Fyndet var områdets första i maj, och fynden fördelar sig nu på två i april och ett vardera i maj, augusti, september och november. [MR]

Gråhäger *Ardea cinerea*

Häckningar: Ett ex med bomaterial noterades vid Ängesholmen, Styrö 9.4 (Lars Erik Norbäck).

Styrökolonin ökade stadigt under hela 00-talet, men efter 2009 finns inga rapporter om kolonins storlek även om den fortfarande tycks finnas kvar. Det vore intressant att veta hur hägrarna har klarat de senaste två stränga vintrarna, så passa gärna på att studera kolonin lite extra noga nästa gång du har vägarna förbi! [MR]

FYNDHISTORIK: VIT STORK

Med årets fynd finns totalt 14 fynd i rapportområdet sedan 1963 (men arten har med all säkerhet häckat här längre tillbaka). Fynden listas i kronologisk ordning nedan.

1. 1 ex Ragnhildsholmen 23.5 1975
2. 1 ex Haga kile, Billdal 21.5 1976
3. 1 ex Gullö, Nordre älv 8.6 1980
4. 1 ex Billdal 20.6 1980
5. 1 ex IKEA, Källered 1.5 1990
6. 1 ex Bolsten 4.5 + Gullö 5.5 1990
7. 2 ex Tulebo, Källered 2.5 1996
8. 2 ex Båtmanstorpet, Mölnlycke 9.5 1997
9. 1 ex Donsö 18.8 1998
10. 1 ex Sisjö industriområde, Askim 30.5 2001
11. 1 ex Brudarebacken 11.5 2002
12. 1 ex Ragnhildsholmen 4.4 2003
13. 1 ex Sandvik, Torslanda 27.6 + Årekärr, Askim 28.6 2009
14. 1 2K Kålsåsen, Björketorp 15–16.6 2011

Vit stork *Ciconia ciconia*

Samtliga: 1 2K Kålsåsen, Björketorp 15–16.6 (Christer Johansson m fl).

Komplettering: 1 ex Årekärr, Askim 28.6 2009 (Elisabeth Pålsson).

Femte fyndet i Göteborgsområdet under 2000-talet (se separat historikruta). Fågeln var visserligen märkt, men inte i det skånska storkprojektet utan som bounge i tyska Schleswig-Holstein 2010. Den sågs sedan i Alby på Öland den 30 maj 2011, och därefter i Bokenäs i Bohuslän den 13–15 maj innan den dök upp på kvällen den 15:e i Björketorp. När den försvunnit från Björketorp dök den istället upp dagen därpå i Veinge i Halland där den stannade i fem dagar. Förutom den turnerande storken har också en observation om en vit stork i Årekärr den 28 juni 2009 kommit till vår kännedom. Denna individ bedöms enligt försiktighetsprincipen som samma som den som sågs över Sandvik i Torslanda dagen innan (se FIG-2009). [MR]

ROVFÅGLAR

Ett fint gladår, sommarfynd av lärfalk och en spännande etablering av ett pilgrimsfakspär inne i Göteborg. Dessutom sågs rekordmånga stäpphökar under hösten i såväl Sverige som vårt område.

Bivråk *Pernis apivorus*

Häckningar: 2 par Rådasjöns naturreservat (Johannes Löfqvist m fl).
Fynd under häckningstid: 1 par Källered 22.5 (Morgan Johansson).
1 ad hane sp Sisjöns skjutfält 21.6 (Magnus Rahm).

Höga antal: 26 ex str S Lagmansholmen 30.8 (Martin Oomen).

Bild: MARTIN JERKSJÖ

Det sågs gott om havsörnar under vintermånaderna (inklusive tidig vår och sen höst), bland annat den här som passade på att ta sig en lunch vid Gullbergskajen den 6 februari.

Något färre rapporter av bivråkar under häcknings-tid än vad som varit normalt för senare år. Vi får hoppas att det beror på lägre skådaraktivitet i skogsområden under sommaren. Årets högsta antal sträckande fåglar kan jämföras med de 79 ex som rapporterades vid Råda Säteri den 30 augusti 2005, vilket är det högsta antalet sträckande bivråkar som finns publicerat i området.

Brun glada *Milvus migrans*

Samtliga: 1 ex str N Göteborgs centrum 28.4 (Johan Svedholm).
Brun glada har nu setts årligen i rapportområdet se-

dan 2008. Av de åtta fynd som föreligger är två gjorda i april, två i maj, två i juli, ett i augusti och ett i september. Det tidigaste fynd som gjorts i området är den 23 april och det senaste är den 5 september.

[PB]

Röd glada *Milvus milvus*

Samtliga: Vinter: 1 ex str N Hyppeln–Rörö 3.1 (Magnus Unger m fl). 1 ex Askimsviken 10.2 (Roger Börjesson). Vår: Sammanlagt 36 ex under perioden 8.3–29.5. Sommar: 1 ex Landvetter 16.6 (Karl-Olof Johansson). 1 ad Gunnebo, Mölndal 26.6 (Jacob Carlzon). 1 ex Hårsjön 30.7 (Pär Lydmark m fl). Höst: 1 ex Källered 26.8 (Thomas Kilander).

Med 42 fynd var detta det bästa året någonsin för röd glada i Göteborgs rapportområde. Det tidigare rekordet var 33 ex, noterat 2008, och så många sågs i år redan under våren. Årets sommarfynd gjordes i områdets östra delar där även lämpliga häckningsbiotoper bör finnas. Två vinterfynd är lika många som förra året, medan endast en fågel sågs under hösten jämfört med fyra exemplar 2010.

[PB]

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Inga säkra rapporter under april–juli, och endast en obs under augusti; 1 trolig subadult str V Hög 18.8 (Tommy Järås).

Under tidig höst finns ytterligare ett par observationer på norra Hisingen. I övrigt talrika rapporter av havsörnar från nyår och fram till den 26 mars, samt under senhösten.

[PB]

TABELL 4. FENOLOGI: ROVFÅGLAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION	SISTA OBSERVATION
Bivråk	±0 12.5 Flera lokaler	-5 17.9 Flera lokaler
Vår–Höst	12.5 3.5-01 Sisjöns ind.omr. (Kristoffer Nilsson)	22.9 12.10-06 Brännholmsviken, Styrö (Martin Fransson)
Röd glada	-2 8.3 Hyppeln (Uno Unger m fl)	-9 28.8 Källered (Thomas Kilander)
Vår–Höst	10.3 2.2-08 Torslandaviken (Per-Erik Hagström m fl)	6.9 12.10-06 Brudarebacken (Christer Fält m fl)
Havsörn	-34 18.8 Hög (Tommy Järås)	-19 26.3 Välen (Ulf Sjögren m fl)
Höst–Vår	21.9 5.8-09 Brudarebacken (Peter Hamrén m fl)	14.4 30.5-01 Kråkudden, Hönö (Björn Dellming)
Brun kärrhök	-4 25.3 Öxnäs (Per Björkman)	+16 20.10 Hökälla (Jan Hellström m fl)
Vår–Höst	29.3 10.3-10 Tulebosjön (Bengt Hallberg)	4.10 Nytt fenologirekord (+8)
Blå kärrhök	+1 26.8 Brudarebacken (Leif Andersson m fl)	+23 12.6 Lärjeån (Hans-Erik Hermansson)
Höst–Vår	25.8 8.8-05 Brudarebacken (Christer Fält m fl)	20.5 Nytt fenologirekord (+14)
Fjällvråk	±0 25.9 Vinga (Göran Darefelt m fl)	+18 9.5 Balltorps våtmark (Tony Norman)
Höst–Vår	25.9 6.9-09 Öxnäs (Stefan Malm)	21.4 Nytt fenologirekord (+7)
Fiskgjuse	-1 27.3 Välen (Stefan Andersson)	-5 25.9 Stora Amundö (Patrik Axelsson)
Vår–Höst	28.3 18.3-09 Änggårdsbergen (Kristoffer Nilsson)	30.9 30.10-04 Brudarebacken (Christer Fält)
Stenfalk	-19 5.3 Kråkudden (Per Johan Ulfendahl)	-1 19.5 Vrångö (Margareta Strandberg)
Vår	24.3 Nytt fenologirekord (-8)	20.5 26.5-00 Sannegårdshamnen (Björn Dellming)
Stenfalk	-8 12.8 Lökholmen (Staffan Sényby)	+19 16.11 Grevedämnet (Donald Blomqvist)
Höst	20.8 5.8-02 Lökholmen (Gösta Olofsson)	28.10 25.11-08 Donsö (Gösta Olofsson)
Lärfalk	-7 21.4 Vrångö (Martin Fransson)	+6 4.10 Brudarebacken (Hans Lindfors)
Vår–Höst	28.4 20.4-05 Änggårdsbergen (Lars Eric Rahm)	28.9 14.10-07 Slottskogen (Adam Engström Svanberg)

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Häckningar: 1 par Sagsjön, Källered (Christer K. Andersson m fl). 1 par Hökälla (Per Lundgren m fl). **Fynd under häckningstid:** 1 par Härssjön, 1 par Vällsjön, Råda, 1 par Gullö, Säge, 1 par Svankällan, 1–2 par Göta älv, Hisingen.

Sena fynd: 1 1K hane Hög, Hisingen 14.10 (Tommy Järås). 1 1K Hökälla 20.10 (Ingvar Svensson m fl).

Två konstaterade häckningar där paren fick ut två respektive tre ungar. Även vid Gullö sågs årsungar som möjligen kan ha härrört från paret i det området. 2010 var de bruna kärrhökarna bättre bevakade, eftersom arten då var riksinventeringsart, men beståndet verkar vara stabilt i vårt rapportområde. De sena oktoberfynden rör troligen samma omhändertagna fågel, vilken släpptes från Fågelcentralen på Hög den 14 oktober.

[PB]

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Samtliga: **Vinter:** Sammanlagt 8–10 ex under januari–mars. **Vår:** Sammanlagt 16–18 ex under perioden 1.4–26.5. **Sommar:** 1 ad hane Lilla Oxhagen 7.6 (Anders Bergquist). 1 hane Lärjeåns dalgång, Angered 12.6 (Hans-Erik Hermansson). **Höst:** Sammanlagt 80–85 ex under perioden 26.8–12.11.

Ett spännande år för blå kärrhöken rent rapportmässigt. Det började med ett sparsamt antal rapporterade individer under vintern, där antalen liknar tidigt 2000-tal. Vårsträcket var normalt, men anmärkningsvärt är att två junifynd föreligger. Höstens antal är ovanligt höga. Tydligt är att blå kärrhökarnas häckning lyckades väl tack vare det goda sorkåret i norra Skandinavien. Även antalen utsträckande fåglar vid Falsterbo styrker detta. Till sist saknas helt observationer efter den 12 november vilket aldrig hänt tidigare under 2000-talet i Göteborgstrakten.

[PB]

Stäpphök *Circus macrourus*

Samtliga: 1 1K Brudarebacken 26.8 (Roger Eskilsson). 1 ad hane Trädet, Säge 3.9 (Bo Nilsson). 1 ad hane str S Rörö 4.9 (Håkan Möller). 1 3K+ str S Brudarebacken–Johanneberg–Rambo mosse, Mölndal 10.9 (Jan-Åke Norrson m fl). 1 1K str S Rådasjöns naturreservat 18.9 (Johannes Löfqvist). 1 1K str S Stora Rävholmen, Öckerö 18.9 (Bengt Karlsson). 1 1K Torslandaviken 20.9 (Dan Lundberg). 1 1K str S Gamlestaden 25.9 (Roger Eskilsson). 1 1K str S Bergum 27.9 (Håkan Thorstensson).

Även Göteborgs rapportområde fick känna av höstens invasion av stäpphök. Årets nio fynd saknar motstycke (se vidare separat notis på sidan 6).

[PB]

Obestämd stäpp-/ängshök *Circus macrurus/pygargus*

Samtliga: 1 1K Trädet, Säge 12.9 (Magnus Lundström). 1 1K str S Lagmansholmen 18.9 (Magnus Persson).

Två obsar av unga kärrhökare där blå kärrhök säkert

Bild: PER LÖFVENIUS

▲ En brun kärrhök ivrigt uppvaktad av en fisktärna vid Härssjön i mitten av juni. Mycket tyder på att ett par häckade i sjön även i år, men utan riksinventering som morot blev den inte bekräftad den här gången.

kunnat uteslutas. Tidsmässigt talar mycket för att det rörde sig om stäpphökare, men de sågs inte tillräckligt väl för att säkert kunna bestämmas.

[PB]

Ängshök *Circus pygargus*

Samtliga: 1 2K str N Hönö – Öckerö 8.5 (Magnus Unger m fl). 1 ad hane str S Ersdalen, Hönö 12.5 (Per Björkman).

Elfte respektive tolfte fyndet av denna eleganta rovfågel i Göteborgs rapportområde. Av dessa är sju vårfynd gjorda mellan den 7 och 18 maj och fem är höstfynd gjorda mellan den 9 augusti och 5 september.

[PB]

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Samtliga: **Vinter/vår:** Sammanlagt ca 35–40 ex under perioden 1.1–9.5. **Höst/vinter:** Sammanlagt ca 110–115 ex under perioden 25.9–31.12.

Normala antal under första halvåret, medan höstens antal är riktigt höga. Den goda tillgången på sork i fjällen är säkert orsaken till detta. Vid Falsterbo sträckte ett rekordhögst antal fjällvråkar ut under hösten.

[PB]

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Samtliga: 1 1K str S Brudarebacken–Södra Guldheden 8.10 (Leif Andersson m fl). 1 ex str SO Brudarebacken 9.10 (David Klingberg m fl). 1 ex str S Brudarebacken 14.10 (David Klingberg). 1 1K Säteriet, Råda 23.10 (Johannes Löfqvist). 1 2K– Hög, Hisingen 18.11 (Tommy Järås m fl). 1 ex str V Lövgärdet, Angered 17.12 (Per Karlsson).

Fyra fynd under oktober, ett i november och ett i december är en helt normal fyndbild för vårt område. Som synes tycks Brudarebacken vara en bra

Bild: UNO UNGER

▲ **Falkarnas elegant, lärkfalken, bjöd på ungefär lika många observationsmöjligheter som vanligt under vår, sommar och höst. Bilden är från Risholmen den 3 maj.**

plats för örnspaning. Fågeln vid Hög på Hisingen sågs vid ett par tillfällen under samma dag.

[PB]

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Häckningar: 1 par Hornasjön, Härryda (Lotta Berg m fl). 1 par Vättlefjäll, Angered (Ove Andersson). 1 par Yxsjön, Råda (Mats Eriksson).

Tre häckningar rapporterade i år från tidigare kända lokaler. Vi har en liten men stabil population i områdets östra delar.

[PB]

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Häckningar: Hisingen: 1 par vardera vid Arendal, Trädet, Solberg, Sörred och Stora Oxhagen (samtliga Tommy Järås), 1 par Älvsborgshamnen (Bengt Hallberg), 1 par Hökällä (Bo Brinkhoff m fl) och 1 par Gullö (Lars Gustafsson). Göteborgs södra skärgård: 1 par vardera vid Skarholmen, Brustholmen, Sjumansholmen, Rivö, Vårsholmen och Fjordholmen (samtliga Gösta Olofsson). Norra skärgården: 1 par Öckerö (Bo Brinkhoff). Övriga lokaler: 1 par Tyska kyrkan, Nordstaden (Johan Svedholm). 1 par Eklanda, Mölndal (Lars Eric Rahm). 1 par Bergum (Tommy Järås).

Höga antal: 27 ex str S Nötholmen, Hönö 11.9 (Magnus Unger m fl).

Totalt har 18 kullar rapporterats i år. Det är fortsatt ett oroande lågt antal. På några lokaler har holkar blivit nedtagna där falkar har häckat tidigare. Två stränga vintrar i rad har nog även det decimerat vårt tornfalksbestånd en del. Vi får verkligen hoppas att trenden bryts. I fjällen hade däremot tornfalkarna det gott ställt. Ovanligt många sågs därför sträcka söderut under hösten, så även i vårt rapportområde. De 27 fåglar som sågs vid Nötholmen är den högsta rapporterade dagssumman i Göteborgstrakten. Tidigare högsta dagsnotering under 2000-talet är 16 ex på Brudarebacken den 20 september 2003.

[PB]

Stenfalk *Falco columbarius*

Samtliga: Tidigt vårfynd: 1 hona Kråkudden 5.3 (Per Johan Ulfendahl). Vår: Sammanlagt ca 24 ex under perioden 5.3–12.5. Höst: Sammanlagt 160–180 ex under perioden 12.8–16.11. Vinter: 1 honfärgad str S Björkö 6.12 (Peter Hamrén). 1 honfärgad Brudarebacken 18.12 (Jan-Åke Noresson).

Antalet vårfynd är normalt för senare år, medan höstens antal ligger långt över det normala. Återigen visar sig att sommarens sorkår givit ett gott resultat för rovfågeln i fjällen. Stenfalken, som ju är en utpräglad småfågeljägare, kan vid goda sorkår fördubbla andelen sork i sitt bytesval. Decemberfynd görs emellanåt och det senaste fyndet gjordes 2002.

[PB]

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Samtliga: Vår: Sammanlagt 14 ex under perioden 21.4–28.5. Sommar: 1 ex Hills golfbana, Mölndal 1.6 (Morgan Johansson). 1 ex Rambo mosse, Mölndal 5.6 (Per-Anders Svensson). 1 ex Önnared 6.7 (Jon Håkansson). 1 ex Balltorps våtmark, Mölndal 12.7 (Jan Krantz). 1 ex Smedstorps ängar, Björketorp 16.7 (Elon Wismén m fl). 1 1K Härssjön 30.7 (Pär Lydmark m fl). 1 ex Smithska udden 31.7 (Karl-Olof Johansson). Höst: Sammanlagt 29 ex under perioden 7.8–4.10.

Fortsatt görs det ett antal sommarfynd av lärkfalk i rapportområdet, men inga rapporter om häckning har ännu kommit in. Vår- och höstuppträdandet är normalt för senare år.

[PB]

Jaktfalk *Falco rusticolus*

Samtliga: 1 2K Skeppstadsholmen, Torslanda 8.3 (Per-Erik Hagström m fl) samt Välen 24.3 (Peder Kinberg).

Sedan 2008 har jaktfalken varit årligt förekommande i rapportområdet. Årets fågel, som var en ungfågel, bedöms vara samma individ vid båda tillfällena och den sågs även med stor sannolikhet även vid

Bild: PEDER KINBERG

▲ **2K jaktfalk vid Välen den 24 mars. Med största sannolikhet var det samma individ som sågs några veckor tidigare vid Skeppstadsholmen på Hisingen.**

Vallda Sandö i Halld den 27 februari. Tidsmässigt brukar de flesta jaktfalkar uppträda under senhösten-början av vintern i rapportområdet, och då nästan uteslutande vid kustnära lokaler. [PB]

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Sommar: 1 2K hona Gullö, Sävle 13.6 (Lars Gustafsson). 1 ad Solängen, Mölndal 20.6 (Lars Eric Rahm m fl). 1 ex Slottsskogen 22.6 (Bengt Adamsson). 1 ad hona Fräntorp 23.6 (Leif Jonasson). 1 ex Bjurslätt 1.7 (Bo Brinkhoff). 1 2K+ Torslandaviken 2.7 (Magnus Persson). 1 ex Pixbo, Råda 2.7 (Lars-Olof Sandberg m fl). 1 ex Lundby 12.7 (Magnus Lundström). 1 ad Göteborgs hamn 21.7 (gnm Peter Strandvik).

Ett fortsatt ökande antal observationer under sommaren i och kring Göteborg. Inga indicier som tyder på häckning finns i år heller, men under hösten etablerade ett par adulta falkar ett permanent revir kring Gasklockan. Det ska bli mycket intressant att följa dessa framöver. [PB]

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ **Pilgrimsfalken flyttade fram sina positioner på gasklockan inför en framtida häckning under hösten, och i skrivande stund vet vi att de gick till häckning 2012. Mer om det i nästa års rapport. Bilden är från augusti.**

SUMPHÖNS OCH TRANA

Det är fortsatt dåligt med snärpande kornknarrar i Göteborgs rapportområde. För tranan är däremot trenden positiv, och i år sattes dessutom ett rejält dagsrekord i sträckande tranor på Brudarebacken!

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Häckningar: 1 par Välen (Thomas Karlsson). 1 par Donsö (Ingemar Eriksson). **Fynd under häckningstid:** Rapporterad från 26 lokaler, varav sex belägna i skärgården.

Vinter: Januari–februari: Sammanlagt ca 6 ex på 5 lokaler, där Välen var den enda lokal som hyste mer än 1 ex (2 ex den 1.1). December: 2 ex Välen 31.12 (Hans Börjesson m fl).

Totalt 26 lokaler med häckningar alternativt revirhållande, varav minst tre är belägna i Välenområdet. Arten har haft en positiv trend under hela 2000-talet och verkar nu öka efter en dipp i antal revir under 2010. Årets övervintrande individer är markant under snittet för 2000-talet! Den bistra starten på året har sannolikt ett finger med i spelet då summan i januari–februari stannade på ungefär hälften av vad som noterades året innan. Att decembersiffran är så otroligt låg med tanke på den milda vintern beror nog snarare på låg skådaraktivitet eller bristande rapportering, då arten endast rapporterats under en enda dag, från en enda lokal, och detta på årets sista dag. [BD]

Kornknarr *Crex crex*

Samtliga: 1 ex sp Hög, Hisingen 8.5 (Tommy Järås). 1 ex sp Brudarebacken 11.7 (Nils Gabriellsson).

Det blev återigen ett år med lågt antal kornknarrar i rapportområdet. Årets två fåglar utgörs troligtvis av

en individ som stannat till under vårsträcket och en återsträckande individ som misslyckats med häckningen. Artens numerär är känd för att kunna fluktuera och antalet fynd var under 80-talet och första halvan av 90-talet nere i några enstaka exemplar per år för att sedan stadigt öka under 2000-talet. Inga höstfynd gjordes i år. [BD]

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Häckningar: 26 par. **Fynd under häckningstid:** Rapporter föreligger från ytterligare 18 lokaler.

Vinter: Höga antal: Under januari–februari som mest 4 ex i Slottsskogen (Stig Fredriksson m fl). Under december som mest 4 ex i Slottsskogen (Bengt Adamsson m fl).

En uppgång i antalet konstaterade häckningar från fjolårets 21 par. Den utan tvekan mest populära häckningsmiljön är golfbanedammar, då dessa står för en majoritet av noterade parbildningar under året. Antalet övervintrare är lågt, både under januari–februari och i december. Den andra hårda vintern i rad kanske har avskräckt rörhönsen från att övervintra i lika stor utsträckning som tidigare? [BD]

Sothöna *Fulica atra*

Häckningar: Minst 3 par Hökälla (Per Lundgren m fl). 3 par Hills golfbana, Mölndal (Morgan Johansson m fl). 3 par Balltorps våtmark, Mölndal (Stefan Andersson m fl). Minst 6 par Torslandaviken (Per Björkman m fl). 1 par Holmdammen, Hisingen (Johan Svedholm), 1 par Härlanda tjärn (Hans-Erik Hermansson m fl). 1 par Svarttjärn, Delsjöområdet (Oscar Berkefalk Westman m fl). **Fynd under häckningstid:** Rapporter om par finns även från Hovås golfbana, Svarte mosse i Biskopsgården och Sagsjön, Källered.

18 konstaterade häckningar är exakt samma antal som både 2009 och 2010. Arten är dock ganska ofta

TABELL 5. FENOLOGI: SUMPHÖNS-TRANA.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION	SISTA OBSERVATION
Småfläckig sumphöna	–	–
Vår–Höst	3.5 18.4-00 Gunnestorps mosse (Dan Jannesson)	25.7 6.9-03 Välen (Stefan Andersson)
Kornknarr	–3 8.5 Hög, Hisingen (Tommy Järås)	–
Vår–Höst	11.5 4.5-07 Ragnhildsholmen (Tina Widén)	13.9 11.11-02 Brudarebacken (Leif Jonasson)
Trana	–1 13.3 Öxnäs (Stefan Svanberg)	±0 10.10 Biskopsgården (Thomas Karlsson)
Vår–Höst	14.3 25.2-08 Nordstaden, Göteborg (Nils Gabrielsson)	10.10 7.11-10 Fässberg (Jan Krantz)

lite för ”trivial” för att de flesta ska rapportera den och det reella antalet häckningar är säkerligen högre.

[BD]

Trana *Grus grus*

Häckningar: 2 par Säve (Tommy Järås). fynd under häckningstid: Ytterligare par noterades vid Härssjön, Smedstorps ängar, Sisjöns skjutfält och Vättlefjäll.

Höga antal: 1 250 ex str S Brudarebacken 8.10 (Leif Andersson m fl).

Två par sågs ruvande även i år vid föregående års häckningslokaler och minst två par med avkomma sågs under sommaren vid flera tillfällen födosökande vid bland annat Öxnäs och Lagmansholmen. Sannolikt finns fler häckande par inåt landet i till exempel Härryda, Vättlefjäll och Mölnlycke. Riktade inventeringar under våren bör göras för att ge en mer rättvisande bild av rapportområdets häckande tranpopulation. Dagssumman på 1250 sträckande tranor den 8 oktober är den högsta som någonsin noterats i Göteborgs rapportområde. Detta var den första ordentligt kalla, klara dagen med optimalt sträckväder efter en längre period med regn och hård motvind.

[BD]

VADARE

Ett extremt rekorduppträdande av brednäbbade simsnäppor satte sin prägel på senhösten. Dessutom sågs fler sandlöpare, dubbelbeckasiner och fjällpipare än normalt. Men hur är det egentligen ställt med inlandshäckningarna av rödbena?

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Vinter: Januari: 1 ex Kråkudden, Hönö–Stora Kärrsvik, Öckerö 10–30.1 (Magnus Rahm m fl). December: 1 ex Ärtholmarne–Kråkudden, Hönö 20–31.12 (Owe Hougström m fl).

Endast ett exemplar under såväl januari som december är en mycket låg vintersiffra. Januariesiffran kan säkert förklaras med den stränga vinterkyla och det svåra isläge som rådde denna vinter. December var betydligt mildare, så det är svårare att härleda varför denna siffra också är lägre än normalt. Kanske

har de två stränga vintrarna 2009–2011 knäckt vår lilla övervintrande population. Normalt brukar en handfull strandskator övervintra i den norra ytter-skärgården.

[JS]

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

Samtliga: 2 ex Galterö 4.6 (Johan Ennerfelt m fl).

Efter att arten helt uteblev under 2010 gjordes så ett fynd under 2011. Med detta fynd finns nu 25 fynd av 53 individer under 2000-talet. Såväl lokalen som datumet är typiska för artens uppträdande, liksom det faktum att fåglarna endast stannade en dag.

[JS]

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Häckningar: 1 par Hills golfbana, Mölndal (Morgan Johansson m fl). 1 par Galterö (Jon Hessman m fl). 1 par Torslandaviken (Ola Wennberg m fl). 1 par Fläskbotippen, Landvetter (Kristian Thisted m fl).

Troliga häckningar: 1 par Välen (Uno Unger m fl). 1 par Hökälla (Mats Raneström m fl). Dessutom noterades arten på ytterligare sju lokaler under häckningstid.

Den mindre strandpiparen är en riktig tuffing, som till stor del ersatt sina naturliga häckplatser på havs- och sjöstränder med människoskapade lokaler som grustag, bangårdar, industriupplag och byggarbetsplatser. Detta val av ofta kortlivade boplatser gör att arten sällan häckar på samma ställe flera år i följd, men det verkar ändå som om den häckande populationen är förhållandevis stabil.

[JS]

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

Samtliga: 1 1K Lökholmen, Gbg:s södra skärgård 26.8 (Lars Davids-son). 1 1K str S Öxnäs 29.8 (Johan Svedholm). 1 1K str S Kråkudden 14.9 (Uno Unger m fl).

Fjortonde till sextonde fynden i rapportområdet. Höstfynd är betydligt vanligare än vårfynd, och hela tretton av fynden är således gjorda under perioden 30 juli–17 september, med en klar tyngdpunkt i månadsskiftet augusti/september. Vidare kan konstateras att fjällpiparna sällan förärar oss några längre besök, endast 2010 års rastande vårflock har behagat stanna längre än en dag.

[JS]

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Vinter: 1 ex Torslanda golfbana 16.12 (Ulf Sjögren).

Vinterfynd av ljungpipare är mycket sällsynt i rapportområdet och detta var det femte under 2000-talet. Fågeln var mycket medtagen och verkade lida av en skada i benet. [JS]

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Samtliga: Vår: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 13.5 (Peter Hamrén). 1 ex Galterö 28.5 (Lars Hellman). 1 ad str NO Brudarebacken 29.5 (Jan-Åke Noresson). 1 2K str S Kråkudden, Hönö 15.6 (Jon Håkansson m fl). Höst: Sammanlagt 175 ex under perioden 17.7–11.10. Månadsfördelning, höst: Juli 21 ex, augusti 74 ex, september 72 ex, oktober 7 ex.

Fyra vårfynd ligger helt i linje med senare års magra vårutdelningar, men höstsumman är den sämsta sedan 2006, då endast 90 ex rapporterades. Variationerna i höstuppträdandet beror alldeles säkert på väder- och vindförhållanden under artens sträckeperiod. [JS]

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Januari: 1 ex Amhult, Torslanda 11.1 (Rolf Nyback).

Precis som 2010 gjordes endast ett januarifynd av tofsvipa vilket får tillskrivas den bistra och snörika vintern. Under 2000-talet har antalet tofsvipor i januari varierat mellan 0 och 108 individer, och de högsta noteringarna har genomgående noterats under mildare barmarksperioder. [JS]

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Samtliga: Vår: 1 ex Lammholmsviken, Öckerö 19–20.3 (Bengt Karlsson m fl). 1 ex Galterö 22.3 (Lars Hellman). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 28.5 (Magnus Unger m fl). 2 ex Galterö 29.5 (David Kihlberg). Höst: Sammanlagt ca 557 ex under perioden 19.7–25.9 med följande månadsfördelning: juli 51 ex, augusti 351 ex, september

Bild: PER NORBERG

▲ **Färre svarta armhålor än vanligt noterades under höststräcket i år – men det berodde troligen mest på vädret. Kustpipare, Kråkudden den 13 september.**

155 ex. Höga antal: 46 ex str S Kråkudden, Hönö 5.8 (Peter Hamrén). 125 ex str S Kråkudden, Hönö 28.8 (Magnus Unger m fl). 65 1K str S Kråkudden, Hönö 6.9 (Martin Oomen m fl).

En typisk fyndbild hos kustsnäppan med några enstaka fynd under våren följt av ett betydligt rikligare uppträdande under hösten, med kulmen under augusti och september. [SS]

Sandlöpare *Calidris alba*

Samtliga: Höst: Sammanlagt ca 102 ex under perioden 6.8–24.9. Höga antal: 14 ex str S Kråkudden, Hönö 6.9 (Martin Oomen m fl). 14 ex str S Kråkudden, Hönö 7.9 (Mikael Molin m fl). 11 1K str S Kråkudden, Hönö 14.9 (Uno Unger m fl). 11 ex str S Kråkudden, Hönö 20.9 (Bo Brinkhoff m fl).

Hösten bjöd på ett ovanligt rikligt uppträdande och sammanlagt drygt 100 ex är den högsta noteringen under 2000-talet, där årsummorna normalt legat runt 50 ex. [SS]

TABELL 6. FENOLOGI: STRANDSKATA, PIPARE OCH TOFSVIPA.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Strandskata	+20	3.3 Fotö (Tina Widén)	+21	9.11 Sannegårdens bangård (Bo Brinkhoff)
Vår–Höst	12.2	23.1-05 Grötö (Bengt Karlsson)	19.10	24.11-04 Galterö (Per Björkman)
Mindre strandpipare	-3	1.4 Torslandaviken (Magnus Persson)	-4	21.8 Galterö (Johan Ennerfelt m fl)
Vår–Höst	4.4	29.3-07 Välen (Daniel Gustafsson)	25.8	8.10-10 Välkommen (Magnus Persson)
Större strandpipare	+2	5.3 Galterö (David Kihlberg)	-12	24.9 Flera lokaler
Vår–Höst	3.3	9.2-02 Kråkudden (Uno Unger)	6.10	23.10-04 Galterö (Lars Hellman)
Ljungpipare	-1	13.3 Hyppeln (Magnus Unger)	±0	3.11 Öxnäs (Bo Brinkhoff m fl)
Vår–Höst	14.3	3.2-02 Arendalsudden (Björn Dellming)	3.11	24.11-03 Torslandaviken (Erik Edvardsson)
Kustpipare	+6	13.5 Kråkudden (Peter Hamrén)	-10	11.10 Kråkudden (Uno Unger m fl)
Vår–Höst	7.5	1.4-00 Tistlarna (Gösta Olofsson)	21.10	1.12-01 Galterö (Christer Fält)
Tofsvipa	±0	5.2 Fässberg (Per-Anders Svensson)	+17	3.12 Kråkudden (Peter Hvass m fl)
Vår–Höst	5.2	23.1-06 Flera lokaler	16.11	11.12-05 Flera lokaler

Bild: LARS LUNDMARK

▲ En av sensommarens spovsnäppor den 20 augusti på Stora Amundö. Som vanligt sågs större delen av årets skörd under just juli och augusti, och inga fynd gjordes under våren.

Småsnäppa *Calidris minuta*

Samtliga: Vår: 4 ex Stora Amundö 14.5 (Patrik Axelsson). Höst: Sammanlagt ca 28 ex under perioden 14.7–24.9.

Fynd under våren görs ungefär vartannat år, oftast från andra halvan av maj till mitten av juni. Det brukar dock röra sig om enstaka fåglar, vilket gör årets observation om fyra exemplar lite extra speciell. Sammanlagt lite drygt 30 ex under året är i linje med de bättre åren under 2000-talet.

[SS]

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Samtliga: Vår: Sammanlagt ca 21 ex under perioden 7–27.5. Höst: Sammanlagt ca 15 ex under perioden 12.7–16.8. Höga antal: 4 ex Välen 18.5 (Hans Börjesson m fl).

Totalt cirka 36 ex är något färre än genomsnittet under 2000-talet men ändå ett lyft mot föregående år då endast cirka 24 ex bokfördes. I genomsnitt har det noterats ett femtiotal fåglar per år under 2000-talet.

[SS]

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Samtliga: Höst: Sammanlagt ca 51 ex under perioden 10.7–11.9. Höga antal: 6 ex Galterö 25.7 (Daniel Gustafsson). 6 ex Galterö 15.8 (Roger Eskilsson).

Ett utfall helt i linje med tidigare år, med ett femtiotal exemplar där merparten observerades under juli och augusti.

[SS]

Skärnsnäppa *Calidris maritima*

Höga antal: Bolleskären, Hönö: Högsta noteringen under hösten var ca 100 ex 21.10 (Magnus Rahm m fl) Högsta noteringen under våren var 20 ex och gjordes vid flera tillfällen. Övriga lokaler: 30 ex Stora

Bild: MARTIN ALEXANDERSSON

▲ Att räkna de skärnsnäppor som svirrar runt ute kring Bolleskären på Hönö är inget man gör i en handvändning. Det här exemplaret inne på Kråkudden var dock lättare. Utan tvekan 1 ex. Bilden är tagen den 27 april.

Rossen, Röro 3.1 (Uno Unger m fl). 20 ex Galterö 22.3 (Lars Hellman). 20 ex Manneskär, Vrångö 22.10 (Thomas Karlsson).

Att räkna skärnsnäpporna ute på Bolleskären och andra lokaler i skärgården är oftast ganska svårt på grund av långa avstånd, vilket gör att man får se på siffrorna med en viss försiktighet. En tillbakablick under 2000-talet ger att högstanoteringarna i skärgården oftast varierat mellan 70 och 100 exemplar.

[SS]

Kärnsnäppa *Calidris alpina*

Höga antal: 118 ex Galterö 25.7 (Daniel Gustafsson). 276 ex str S Kråkudden, Hönö 16.8 (Roger Eskilsson m fl). 224 ex str S Kråkudden, Hönö 6.9 (Bo Brinkhoff m fl). 136 ex str S Kråkudden, Hönö 14.9 (Stefan Svanberg m fl). 419 ex str S Kråkudden, Hönö 22.9 (Martin Oomen m fl).

Liksom för sandlöpare bjöd hösten på flera fina sträckdagar med kärnsnäppor. Noteringen på 419 ex från Kråkudden är en av de högsta som gjorts i området, kanske endast slagen av de 684 ex som räknades på samma lokal den 11 juli 2002.

[SS]

Myrnsnäppa *Limicola falcinellus*

Samtliga: 2 ex Galterö 9.6 (Tina Widen m fl). 2 ex Galterö 18.8 (Lars Hellman).

Observationer av myrnsnäppor har på senare år ökat igen efter att kraftigt ha minskat under början av 2000-talet. Ökningen hänger troligen samman med att skådare blivit allt flitigare på att besöka Galterö som under de senaste åren seglat upp som den klart bästa lokalen för myrnsnäppa i området. Detta sedan Torslandaviken, som under 90-talet och in på 2000-talet dominerat stort bland rapporterna, blivit en allt sämre rastlokal för vadare.

[SS]

TABELL 7. FENOLOGI: SMÅVADARE OCH BRUSHANE.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Kustsnäppa Vår–Höst	-31 19.4	19.3 Öckerö (Bengt Karlsson) 8.3-03 Lammholmsviken, Öckerö (Uno Unger)	-23 18.10	25.9 Vinga (Göran Darefelt m fl) 6.12-07 Bolleskären, Hönö (Roger Eskilsson m fl)
Sandlöpare Vår	— 12.5	— 12.5-07 Tistlarna (Stig Karlsson m fl)	— 6.6	— 6.6-07 Tistlarna (Bengt-Åke Svensson)
Sandlöpare Höst	+9 28.7	6.8 Galterö (Ola Wennberg m fl) 19.7-04 Bolleskären, Hönö (Magnus Unger)	-2 26.9	24.9 Vinga (Musse Björklund m fl) 2.11-08 Tistlarna (Gösta Olofsson)
Småsnäppa Vår	-8 22.5	14.5 Stora Amundö (Patrik Axelsson) 13.5-07 Galterö (Jörgen Persson)	-15 29.5	14.5 Stora Amundö (Patrik Axelsson) 6.6-01 Hökälla (Stefan Svanberg)
Småsnäppa Höst	-6 20.7	14.7 Galterö (Gunilla Alvergren m fl) Nytt fenologirekord (-1)	+2 22.9	24.9 Vinga (Göran Darefelt m fl) 8.10-07 Galterö (Lars Hellman)
Mosnäppa Vår–Höst	±0 7.5	7.5 Torslandaviken (Ola Wennberg m fl) 2.5-09 Torslandaviken (Ola Wennberg)	-10 26.8	16.8 Kråkudden (Roger Eskilsson m fl) 4.9-05 Välen (Stefan Andersson)
Spovsnäppa Höst	-1 11.7	10.7 Stora Amundö (Patrik Axelsson m fl) 7.7-08 Galterö (Roger Eskilsson)	-2 13.9	11.9 Tynneskären, Hönö (Uno Unger m fl) 25.9-01 Galterö (Magnus Unger)
Skärnsnäppa Höst–Vår	-5 29.9	24.9 Flera lokaler 21.9-04 Vinga (Musse Björklund m fl)	+11 14.5	25.5 Kråkudden (Uno Unger m fl) Nytt fenologirekord (+5)
Kärnsnäppa Vår–Höst	-4 12.3	8.3 Kråkudden (Martin Oomen m fl) 3.3-09 Kråkudden (Per Björkman)	-18 28.10	10.10 Kråkudden (Martin Oomen) 19.11-06 Stora Amundö (Mikael Forsman)
Brushane Vår–Höst	-3 27.4	24.4 Stora Amundö (Stefan Johansson) 16.4-01 Galterö (Bo Engelbrektsson)	+6 1.10	7.10 Kråkudden (Olof Armini) 20.10-09 Välen (Birger Kaiser m fl)

Dvärgbeckasin *Limnocyptes minimus*

Vinter: 1 ex Hökälla 2.1–16.2 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex Skultorp, Partille 16.1 (Kerstin Martinsson). 2 ex Skogomedammen, Hökälla 6–19.12 (Birger Kaiser m fl). 1 ex Välen 6–19.12 (Uno Unger m fl). 1 ex Fässberg, Mölndal 24.12 (Lars-Eric Rahm).

Vår: 1 ex Hökälla 11.3 (Berndt Lindberg). 1 ex Välen 2.4 (Birger Kaiser). 1 ex Hökälla 4.5 (Karl-Olof Johansson).

Höga antal: 8 ex Hökälla 20.10 (Thomas Palholmen m fl).

Endast fem vinterfynd är klart färre än de i genomsnitt 11 som rapporterats under övriga vintrar på 2000-talet. Det är lockande att tro att de stränga vintrarna gjort övervintring svårare än normalt. Antalet vårfynd och högsta antalet är något lägre än normalt; i genomsnitt ses fem ex under våren medan det genomsnittliga högsta antalet under 2000-talet är 11 ex.

[MM]

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Samtliga: 1 ex sp Lunnagården, Mölndal 9.5 (Aimon Niklasson). 1 ex sp Hökälla (Vg) 12.5 (Jan Hellström). 1 ex sp Lunnagården, Mölndal 19.5 (Lars Eric Rahm m fl). 1 ex Fridhemsviken, Rådasjön 15.8 (Johannes Löfqvist m fl). 1 ex Brudarebacken 24–25.8 (Kicki Westman m fl). 2 ex Hökälla 25.8 (Stefan Svanberg). 1 ex Lagmansholmen 28–30.8 (Magnus Persson m fl). 2 ex Öxnäs, Säve 30.8 (Bo Brinkhoff). 1 ex Hökälla 10.9 (Stefan Svanberg). 1 ex Hökälla 2–4.10 (Stefan Svanberg m fl).

Tio fynd av tolv fåglar är fler än genomsnittet under 2000-talet som ligger på sju fåglar och faktiskt den näst högsta årssumman efter 17 ex 2002. De flesta av fynden inföll under de tider på året då man har

störst chans att träffa på arten i området med undantag av fyndet i mitten av augusti, som är något tidigt, och fyndet i början av oktober som är något sent. Av totalt 110 fåglar observerade i rapportområdet har 31 setts under början och mitten av maj medan hela 64 ex setts under en period från sista augustidekaden till slutet av september.

[MM]

Myrspov *Limosa lapponica*

Höga antal: 10 ex str S Kråkudden 8.4 (Stefan Svanberg m fl). 70 ex str S, Björkö 10.7 (Mikael Molin). 38 ex str S Kråkudden 19.7 (Bo Brinkhoff m fl).

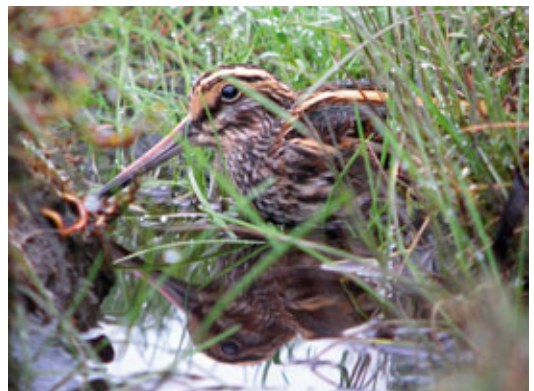

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ En av höstens dvärgbeckasiner speglar sig i vattnet vid Stora Amundö den 3 oktober.

Bild: BENGT KARLSSON

Rödbena vid Lammholmsviken, Öckerö den 22 maj.
Arten tycks bli mer och mer kustbunden.

Efter två år med fina sträcksummor från Kråkudden under sommaren är vi nu tillbaka på normala nivåer för 2000-talet. Årets topp är dock något tidig, normalt brukar de högsta antalen passera oss i slutet av juli eller i början av augusti. Även högsta vårantalet

är normalt men även det något tidigt. Normalt brukar en liten sträcktopp infalla i början av maj. [MM]

Småspov *Numenius phaeopus*

Höga antal: 10 ex Tistlarna 7.5 (Per Österman m fl).

Endast som mest 10 ex rapporterade under året är klart under genomsnittet för 2000-talet. Normalt brukar som mest cirka 40 ex rapporteras. [MM]

Storspov *Numenius arquata*

Höga antal: 130 ex str NV Nya varvet, Göteborg 18.4 (Marinko Karabatic). Minst 100 ex str NO Smithska udden 18.4 (Karl-Olof Johansson).

Årets högsta antal är båda rapporterade under en för arten typisk tid. Normalt brukar nämligen en sträcktopp infalla kring 20 april men årets högsta antal är inte i närheten av det högsta rapporterade antalet som utgörs av 730 ex som sträckte förbi Mölnlyckemotet 23 april 2008. [MM]

TABELL 8. FENOLOGI: BECKASINER OCH SPOVAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Dvärgbeckasin	-9	10.9 Torslandaviken (Magnus Persson)	+2	4.5 Hökällä (Karl-Olof Johansson)
Höst-Vår	19.9	Nytt fenologirekord (-5)	2.5	9.5-10 Torslandaviken (Per-Erik Hagström)
Dubbelbeckasin	±0	9.5 Lunnagården (Aimon Niklasson)	+8	19.5 Lunnagården (Lars-Eric Rahm m fl)
Vår	9.5	1.5-06 Brudarebacken (Christer Fält)	11.5	22.5-03 Ragnhildsholmen (Ola Sandberg)
Dubbelbeckasin	-11	15.8 Rådasjön (Johannes Löfqvist)	+10	4.10 Hökällä (Karl-Olof Johansson)
Höst	26.8	Nytt fenologirekord (-1)	24.9	Tangerat fenologirekord
Småspov	-15	21.3 Kråkudden (Peter Hamrén)	-8	2.10 Fotö (Jon Håkansson)
Vår-Höst	5.4	8.3-03 Rörö (David Lundgren)	10.10	31.10-09 Askimsbadet (Christer Cederfalk)
Småspov	-14	9.4 Torslandaviken (Magnus Persson)	±0	28.8 Kråkudden (Peter Hamrén m fl)
Vår-Höst	23.4	Nytt fenologirekord (-3)	28.8	21.9-08 Rörö (Magnus Unger)
Storspov	-10	8.3 Kråkudden (Martin Oomen m fl)	-48	11.9 Flera lokaler
Vår-Höst	18.3	25.2-00 Galterö (Lars Hellman)	29.10	28.12-06 Kråkudden, Hönö (Lars Carlbrand)

TABELL 9. FENOLOGI: STORSNÄPPOR OCH ROSKARL.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Svartsnäppa	±0	27.4 Torslandaviken (Stig Fredriksson)	+1	25.9 Vinga (Göran Darefelt m fl)
Vår-Höst	27.4	21.4-09 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg)	24.9	20.10-09 Amundövik, Askim (Jan Krantz)
Rödbena	±0	27.3 Öckerö (Magnus Unger)	-7	22.9 Välen (Eva Åkesson)
Vår-Höst	27.3	24.2-07 Hönö (Torgny Nordin)	29.9	24.11-01 Galterö (Magnus Unger)
Gluttsnäppa	-2	19.4 Välen (Stina Thelander m fl)	+7	7.11 Björlanda strand (Stig Johansson)
Vår-Höst	21.4	15.4-07 Flera lokaler	31.10	9.12-01 Styrö (Martin Fransson)
Skogssnäppa	+23	27.3 Flera lokaler	-6	8.9 Välen (Eva Åkesson m fl)
Vår-Höst	28.3	19.3-10 Gamlestaden (Roger Eskilsson)	6.9	15.10-02 Torslandaviken (Carl Jyker)
Grönbenä	-5	20.4 Torslandaviken (Stephan Sundström)	-6	31.8 Flera lokaler
Vår-Höst	25.4	19.4-09 Hökällä (Anders Nyberg m fl)	6.9	27.9-06 Välen (Uno Unger)
Drillsnäppa	-3	17.4 Härssjön (Leif Andersson)	±0	24.9 Kråkudden (Daniel Gustafsson)
Vår-Höst	20.4	5.4-09 Välen (Ulf Sjögren)	24.9	5.10-08 Kråkudden (Jörgen Hansson m fl)
Roskarl	-3	30.4 Vinga (Anders Jihmanner m fl)	-30	14.9 Kråkudden (Uno Unger m fl)
Vår-Höst	3.5	23.4-03 Stora Amundö (Pär Lydmark)	14.10	10.11-01 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)

Bild: HANS FALKLIND

▲ **Simsnäppor brukar vara generösa med att bjuda på bra fotomöjligheter, och den brednäbbade simsnäppan som höll till i Askimsviken i början av december var inget undantag. Bilden är tagen vid Otterbäcken den 5 december.**

Rödbena *Tringa totanus*

Häckningar: 1 par Välen (Thomas Karlsson m fl). 3 par Galterö (Lars Hellman). 1–3 par Stora Amundö (Jan Mogol m fl). 1–3 par Öxnäs (Bo Brinkhoff m fl). 1 par Haga kile (Mikael Forsman m fl). Troliga häckningar: 1 par Tistlarna (Per Österman m fl). 1 par Prästgårdskilen, Björlanda (Johan Svedholm). 1 par Lagmansholmen, Säve (Magnus Persson). 1 par Stora Rävholmen, Gbg:s södra skärgård (Gösta Olofsson m fl). 1 par Donsö (Gösta Olofsson). 1 par Hökälla (Per Björkman m fl). 1 par Lökholmen, Gbg:s södra skärgård (Lars Davidsson). 1 par Lunnagården, Mölndal (Magnus Rahm m fl). 2–4 par Torslandaviken (Stig Fredriksson m fl). 1 par Askims strand (Kurt Agerskov m fl). 1 par Brännö (Johan Ennerfelt m fl). Fynd under häckningstid: Även noterad på följande lokaler under häckningstid: Bredvik och Vidingen (Vrångö), Rivö, Brännholmsviken och Amnevik (Styrsö), Hyppeln (två lokaler), Käsö, Lammholmsviken (Öckerö), Kippholmen och Södra In-Vinga.

I vanlig ordning rapporterades omkring 30 säkra, troliga och möjliga häckningar i området. Mellan atlasinventeringarna 1973–84 och 2004–07 minskade utbredningen av arten något i området, från förekomst av möjliga, troliga och säkra häckningar i 61 till 47 inventeringsrutor, och denna minskning märktes framförallt av i inlandet. I linje med detta gjordes också en klar majoritet av årets noteringar som tyder på eller kan tyda på häckning vid kusten. Hur är det egentligen ställt med inlandshäckningarna av rödbena i Göteborg? [MM]

Roskarl *Arenaria interpres*

Höga antal: 5 ex str S Kråkudden 6.9 (Martin Oomen m fl).

Årets högsta rapporterade antal av arten är något lågt och dessutom inföll sträcktoppen något senare än normalt. Vanligen brukar som mest drygt 10 ex passera kring mitten av augusti. [MM]

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

Samtliga: 1 hona Galterö 15.6 (Roger Eskilsson m fl). 1 1K str SO Kråkudden, Hönö 28.8 (Peter Hamrén m fl). 1 1K str S Lökholmen, Södra skärgården 9.9 (Lars Davidsson).

Under 2000-talet har mellan noll och tre ex rapporterats årligen med ett genomsnitt på knappt två fåglar per år, så även om fler än tre fåglar aldrig rapporterats får årets utdelning anses utgöra en för senare år normal årssumma. Galterö fick i och med årets fynd sitt andra fynd på lika många år efter att ha premiärgästats ifjol. Tidsmässigt har det sedan tidigare gjorts nio fynd i juni och hela 15 i augusti så två av fynden under året faller väl in i tidigare mönster. Fyndet från Lökholmen är dock ganska sent, sedan tidigare finns nämligen endast ett septemberfynd (1 ex på Vinga 7 september 1986). [MM]

Brednäbbad simsnäppa *Phalaropus fulicarius*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex 23.9 (Jon Håkansson). 2 ex str S 19.10 (Jon Håkansson m fl). 1 ex str S 27.11 (Ola Bäckman m fl). 1 ex str S 28.11 (Marinko Karabatic). 2 ex str S 30.11 (Marinko Karabatic). 1 ex str 4.12 (Ola Bäckman m fl). 1 ex str 5.12 (Lennart Hermansson m fl). 3 ex str S 10.12 (Uno Unger m fl). Övriga lokaler: 2 1K Vinga 23.9 (Musse Björklund m fl). 1 ex Hyppeln 20.11 (Uno Unger m fl). 1 ex Lilla Rävholmen, Styrsö 27.11 (Andy Hultberg). 1 1K Otterbäcken och Marholmen, Askimsviken 2–6.12 (Kjell Wallin m fl). 1 ex Pinan, Hönö 29.12 (Ola Bäckman).

Hela 18 ex är med bred marginal den högsta årssumma som någonsin rapporterats i området. Sedan tidigare har nämligen totalt endast 39 ex rapporterats och den tidigare högsta årssumman utgörs av 6 ex år 2005. Uppträdandet var också tidsmässigt lite annorlunda än normalt med flera fynd i september och en topp från mitten av november till början

av december. Tidigare fynd uppvisar en mycket stark koncentration till slutet av oktober men i år saknas fynd helt från den perioden. Hela tolv av årets fynd gjordes under en period mellan den 27 november och 29 december då inga tidigare fynd gjorts. De extrema vindförhållandena som rådde under den perioden bidrog säkert till det extraordina-
nära uppträdandet. Att tre fåglar sågs redan i slutet av september, då tidigare endast fyra fynd gjorts och då vindförhållandena var mer normala tyder dock på att även andra faktorer spelat in.

[MM]

LABBAR

Både bredstjärtad labb och storlabb uppträdde tal-
rikt med de högsta siffrorna på sju respektive åtta
år. Dessutom överaskade flera fynd av kustlabbar
sent i november.

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö (vår): 1 3K+ str S 16.5 (Martin Oomen m fl). 1 3K+ str SV 25.5 (Per Björkman m fl). Kråkudden, Hönö (höst): Totalt 58 ex noterades och de högsta dagsnoteringarna var: 5 1K str S 19.10 (Magnus Unger m fl). 5 1K str 27.11 (Uno Unger m fl), 6 1K str S 30.11 (Martin Oomen m fl). 12 1K str S 4.12 (Ola Bäckman m fl). 7 1K str S 10.12 (Uno Unger m fl). **Övriga lokaler:** 1 ad str S Vinga 13.9 (Musse Björklund m fl). 1 1K str S Vinga 22.10 (Kent Kristenson m fl). 1 1K str S Vinga 26.11 (Per Sjöstrand m fl). 1 1K Askimsviken 4–5.12 (Olof Armini m fl). 1 1K str SV Torslandaviken 4.12 (Jan Mogol). 1 1K Stora Amundö–Skintebo hamn 9.12 (Mikael Forsman). 2 1K Stora Amundö–Billdals skärgård 10.12 (Lars Lundmark m fl). 1 1K Nordre älvs fjord 10.12 (Johan Svedholm m fl). 1 1K Välen 10.12 (Tina Wi-
dén). 1 1K Donsö 27.12 (Martin Fransson). 1 1K str S Långe tånge, Öckerö 27.12 (Mats Raneström). 1 1K str S Långe tånge, Öckerö 29.12 (Eric Thorsson m fl). **Månadsfördelning:** Maj 2 ex, september 2 ex, oktober 14 ex, november 14 ex, december 38 ex.

Sammanlagt observerades hela 70 ex under året, vilket är den högsta årssumman sedan 2005 då 76 ex rapporterades. Starkt bidragande till det tal-
rika uppträdandet var naturligtvis alla de intensiva
lågtryck som passerade under årets sista veckor,

Bild: PETER HVASS

En av tolv unga bredstjärtade labbar som passerade
Kråkudden på årets bästa brelledag den 12 december.
Årssumman blev den högsta på sex år tack vare många
fina lågtryck sent på säsongen.

men man kan nog också anta att arten hade en bra
häckningssäsong då det observerades fler ungfåglar
än normalt även under den tidigare delen av hösten.
Ötöver 2005 som nämndes ovan får man gå tillbaka
till 1999, då 71 ex observerades, för att finna ett lik-
nande uppträdande av arten. Ovanstående antal
står sig dock slätt mot 1985 års siffror, då 140 ex
sågs i området. Nästan samtliga rapporterades från
Kråkudden och bara den 10 november 1985 sågs
hela 94 bredstjärtade och 75 obestämda labbar på
lokalen.

[SS]

Kustlabbar *Stercorarius parasiticus*

Häckningar: **Fynd under häckningstid:** Flera observationer gjordes i
skärgården under häckningstid, bland annat på Norra In-Vinga och
Lindholmen, men inga rapporter föreligger som tyder på att någon
häckning har ägt rum.

Sena fynd: 3 ex str S Kråkudden, Hönö 25.11 (Peter Strandvik m fl).
2 ex str S Kråkudden, Hönö 26.11 (Mattias Pozsgai m fl).

Novemberfynd av kustlabbar är ovanligt och görs inte
årligen. Att det sågs hela fem exemplar i slutet på

TABELL 10. FENOLOGI: LABBAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Bredstjärtad labb Vår	+12 4.5	16.5 Kråkudden (Martin Oomen m fl) 30.4-05 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg m fl)	+16 9.5	25.5 Kråkudden (Per Björkman m fl) 4.6-06 Kråkudden, Hönö (Johannes Löfqvist)
Bredstjärtad labb Höst	+2 11.9	13.9 Flera lokaler 17.8-09 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg)	+44 15.11	29.12 Flera lokaler Nytt fenologirekord (+21)
Kustlabbar Vår–Höst	–3 4.4	1.4 Kråkudden (Per Björkman) 14.3-04 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg)	+25 1.11	26.11 Kråkudden (Mattias Pozsgai m fl) Nytt fenologirekord (+12)
Fjällabbar Vår	– 23.5	– 18.5-04 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger m fl)	– 23.5	– 3.6-06 Kråkudden, Hönö (Roger Eskilsson m fl)
Fjällabbar Höst	–6 27.8	21.8 Bolleskären, Hönö (Magnus Unger) 15.8-04 Flera lokaler	+7 29.9	6.10 Kråkudden (Stefan Svanberg m fl) 2.12-09 Eklanda (Uno Unger m fl)

november är därmed ganska anmärkningsvärt. Det är dock inte omöjligt att en eller ett par individer kan ha uppehållit sig i området under dessa två observationsdagar och att det därmed kan ha varit ett mindre antal fåglar inblandade.

[SS]

Fjällabb *Stercorarius longicaudus*

Samtliga: 1 1K Bolleskären, Hönö 21.8 (Magnus Unger m fl). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 7.9 (Peter Hamrén m fl). 2 1K str S Vinga 14.9 (Musse Björklund m fl). 3 1K str S Kråkudden, Hönö 14.9 (Uno Unger m fl). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 6.10 (Stefan Svanberg m fl).

Ett uppträdande i normal omfattning även om oktoberfynd inte görs varje år. Augusti och september är de månader som klart dominerar fyndstatistiken hos fjällabb.

[SS]

Storlabbb *Stercorarius skua*

Vår: 1 ex Kråkudden, Hönö 17.4 (Magnus Unger).

Höga antal: 30 ex str S Kråkudden, Hönö 13.9 (Andreas Karlsson m fl). 34 ex str S Vinga 13.9 (Musse Björklund m fl). 34 ex str S Kråkudden, Hönö 14.9 (Uno Unger m fl). 21 ex str S Kråkudden, Hönö 6.10 (Martin Oomen m fl). 25 ex str S Kråkudden, Hönö 7.10 (Olof Armini m fl). 17 ex str S Kråkudden, Hönö 19.10 (Stefan Svanberg m fl).

Månadsfördelning: April 1 ex, juni 1 ex, augusti 6 ex, september 87 ex, oktober 102 ex, november 10 ex, december 18 ex.

Med reservation för dubbelräkning noterades totalt cirka 225 storlabbar under året, vilket är den högsta årssumman sedan rekordåret 2004 då hela 927 ex rapporterades. Efter 2004 har årsummorna i genomsnitt legat på cirka 50 ex för att under 2010 stiga till cirka 176 ex och i år alltså till cirka 225 ex. Förhållandevis många av de rapporterade storlabbarna 2011 sågs i oktober och ovanligt få i augusti. Dessutom verkar andelen ungfåglar ha varit större under 2011 jämfört med tidigare år då arten uppträtt talrikt.

[SS]

MÅSAR OCH TÄRNOR

Två rosenmåsar gladda många i decemberstörarna, vilka också blåste in stora mängder tretåiga måsar. Dvärgmåsar och tärnmåsar noterades även de i höga antal. Dessutom sattes nya sträckrekord för både svarttärna och kentsk tärna vid Kråkudden.

Svarthuvad mås *Larus melanocephalus*

Samtliga: 1 ad str S Kråkudden, Hönö 19.4 (Martin Oomen m fl). 1 1K str S Vinga 14.9 (Anders Eriksson m fl).

Det första fyndet av svarthuvad mås i Göteborgsområdet gjordes så sent som 2004. Inte oväntat har fynden sedan snabbt blivit fler, detta genom en

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ **Under augusti sågs 17 dvärgmåsar, bland annat den här troliga 3K-fågeln i Fiskhamnen. Årssumman gick för första gången på 2000-talet över 400 ex.**

kombination av ökad skådaraktivitet samt ett ökat uppträdande av arten på våra breddgrader generellt. Årets observationer utgör det fjärde respektive femte fyndet av arten i området.

[SS]

Dvärgmåsa *Hydrocoloeus minutus*

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 21 ex str S 9.5 (Peter Hamrén m fl). 25 ex str S 7.9 (Mikael Molin m fl). 39 ex str S 14.9 (Stefan Svanberg m fl). 62 ex str S 22.9 (Martin Oomen m fl). 24 ex str S 19.10 (Magnus Rahm m fl).

Månadsfördelning: Januari 6 ex, februari 2 ex, mars 9 ex, april 11 ex, maj 93 ex, juni 3 ex, juli 2 ex, augusti 17 ex, september 169 ex, oktober 79 ex, november 18 ex, december 31 ex.

Sammanlagt observerades cirka 440 ex under året vilket är den högsta årssumman som noterats under 2000-talet. Den näst högsta lyder cirka 341 ex och noterades 2008, vilket kan jämföras med fjolårets årssumma på endast cirka 64 ex som är den lägsta under nämnda period. Noterbart är att arten observerades samtliga månader under året vilket inte hör till vanligheterna.

[SS]

Tärnmåsa *Xema sabini*

Samtliga: 2 1K str N Kråkudden, Hönö 13.9 (Roger Eskilsson m fl). 1 1K str S Vinga 14.9 (Musse Björklund m fl). 2 1K str S Kråkudden, Hönö 22.9 (Rolf Nordin). 1 1K str S Vinga 25.9 (Magnus Hallgren m fl). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 10.10 (Martin Oomen). 2 1K str S Kråkudden, Hönö 11.10 (Ola Wennberg m fl).

Sammanlagt 9 ex är en hög årssumma för arten och endast slagen av tre tidigare år, nämligen 1997 (35 ex), 2004 (12 ex) och 2007 (17 ex). Med årets observationer inräknade har det nu setts totalt 104 tärnmåsar i området sedan 1980.

[SS]

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ **Sjunde fyndet av kaspisk trut (till vänster) tillsammans med en gråtrut i Fiskhamnen den 14 augusti. Förutom den här fågeln gjordes ytterligare ett fynd i år.**

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Häckningar: 25 par Långa skär, Askimsviken (Uno Unger). 20 par Trinda skäret, Askimsviken (Uno Unger). 265 par Svarte mosse, Biskopsgården (Thomas Karlsson). 8 par Porseskär, Donsö (Gösta Olofsson). 17 par Kråkholmen, Hönö (Uno Unger). 10 par Dannekroksholmarna, Hönö (Bengt Karlsson).

Häckningar har rapporterats från sex platser, och dessutom finns observationer som tyder på häckning från ytterligare en handfull lokaler. Kolonin vid Svarte mosse ser fortsatt stabil ut medan antalet häckande par i södra skärgården verkar minska. [SS]

Kaspisk trut *Larus cachinnans*

Samtliga: 1 1K Fiskhamnen 8.8 och 14.8 (Christer Fält m fl). 1 2K Rörö 5.11 (Magnus Unger m fl).

Sjunde och åttonde fyndet i Göteborgsområdet, samt det femte fyndet i Västergötland och det tredje i Bohuslän. Fågeln i Fiskhamnen sågs endast tillfälligt, men en jämförelse av fotografier från de båda observationsdagarna visade att det rörde sig om en och samma individ. [SS]

Rosenmåsar *Rhodostethia rosea*

Samtliga: 1 1K Björnhuvudet, Öckerö–Pinan, Hönö–Knöten, Grötö 25–30.12 (Per Arne Lindgren m fl). 1 ad str S Långe tånge, Öckerö–Kråkudden, Hönö 27.12 (Mats Raneström, Ola Wennberg m fl).

En av årets stora godbitar och dragplåster var den unga rosenmåsar som på juldagen upptäcktes vid Björnhuvudet på Öckerö och sedan behagade stanna i området under sex dagar. Fågeln som mestadels sågs vid kajen på Björnhuvudet visade upp sig fint och kunde ofta beskådas på några få meters avstånd. Som om inte detta vore nog observerades i

Bild: MARIA MÜNTZING

▲ **Andra halvårets stora dragplåster – rosenmåsen vid Björnhuvudet på Öckerö i samband med upptäckten på juldagen. Fågeln sågs i området i sex dagar.**

samma veva även en sydsträckande adult rosenmåsar längs Bohuskusten den 27 december. Fågeln sågs först vid Vedholmen utanför Karingön för att två timmar och tre minuter senare passera Långe tånge på Öckerö och strax därefter Kråkudden på Hönö. Med årets fåglar inkluderade har det nu totalt gjorts fyra fynd av rosenmåsar i Göteborgsområdet samt sex fynd i Bohuslän. För Sveriges del var det fynd nummer 21 respektive 22 och dessutom var det landets första observationer av arten i december månad. Maj är den månad som dominerar statistiken med sju fynd, följt av januari och oktober med tre fynd vardera. De allra flesta rosenmåsar som setts i Sverige har varit adulta och årets 1K-fågel var blott den tredje som observerats i landet. [SS]

Tretåig måsar *Rissa tridactyla*

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 1 750 ex str S 26.11 (Martin Widén m fl). 2 072 ex str S 30.11 (Martin Oomen m fl). 2 470 ex str S 4.12 (Ola Bäckman m fl). 14 000 ex str S 10.12 (Uno Unger m fl). 3 140 ex str 15.12 (Stefan Svanberg m fl). Övriga lokaler: 2 000 ex str S Vinga 4.12 (Andreas Karlsson m fl) 1 035 ex str S Nordre älvs fjord 10.12 (Johan Svedholm m fl).

Årets sista veckor bjöd på stora mängder av tretåiga måsar och ovan presenteras alla dagssummor gällande fler än 1 000 ex. Anledningen till uppträdandet var naturligtvis de intensiva lågtryck med kraftig pålandsvind som följd, vilka passerade under den här perioden och orsakade många utmattade fåglar. Dagssumman på 14 000 ex från Kråkudden den 10 december är en av de högsta som noterats i området. I rapporten står att läsa att cirka 13 500 ex passerande under morgonens tre första timmar med ett maximum av 250 ex per minut! Samma dag räknades även 1 035 ex sträckande genom Nordre älvs

TABELL 11. FENOLOGI: MÅSAR OCH TÄRNOR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Dvärgmåsar	-13	26.7 Torslandaviken (Ola Wennberg)	+5	28.5 Flera lokaler
Höst–Vår	8.8	9.7-07 Torslandaviken (Sven Ångermark m fl)	23.5	12.6-04 Torslandaviken (Magnus Unger)
Silltrut	-1	11.3 Flera lokaler	+2	3.11 Brunnsparken (Martin Oomen)
Vår–Höst	12.3	1.3-09 Tagene älvsstrand (Hans Walker)	1.11	16.11-08 Kråkudden, Hönö (Magnus Rahm m fl)
Kentsk tärna	+4	7.4 Kråkudden (Ola Bäckman m fl)	-5	24.9 Flera lokaler
Vår–Höst	3.4	25.3-03 Vasskären (Tommy Järås)	29.9	4.10-09 Kråkudden, Hönö (Anders Nyberg)
Fisktärna	-5	5.4 Kråkudden (Jon Håkansson)	±0	7.10 Brevik, Öckerö (Ingegerd Bratt)
Vår–Höst	10.4	2.4-06 Galterö (Owe Hougström)	7.10	12.10-03 Fotö (Per Arne Lindgren)
Silvertärna	-3	19.4 Krossholmen (Bo Brinkhoff)	+10	19.10 Kråkudden (Stefan Svanberg m fl)
Vår–Höst	22.4	12.4-05 Nordre älvs fjord (Johan Svedholm)	9.10	3.11-07 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)

fjord vilket är en anseelig mängd för att vara inom-skärs. Noterbart är att majoriteten av fåglarna var adulta och att endast cirka 5 % var ungfåglar. [SS]

Småtärna *Sternula albifrons*

Samtliga: 1 ex Tistlarna 8.5 (Per Österman m fl). 1 ex Vrångö 12.5 (Michael Egerzon m fl). 1 ex Torslandaviken 12.6 (Magnus Persson m fl). 1 ex Galterö 15.6 (Roger Eskilsson m fl). 1 ad Torslandaviken 18.6 (Johan Svedholm).

Fem fynd av fem exemplar fördelade över maj och juni är en fyndbild väl i linje med senare år. Men naturligtvis behöver det inte vara fem olika individer inblandade. Observationerna på Tistlarna och Vrångö den 8 respektive den 12 maj skulle kunna vara en och samma fågel som höll till i området likväl som observationerna från Torslandaviken och Galterö i mitten av juni skulle kunna vara ett och samma exemplar som alternerade mellan lokalerna. [SS]

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

Samtliga: 1 ex Torslandaviken 26.5 (Magnus Persson). 1 ad Göta älvsbron 22.7 (Magnus Persson).

Skräntärnan är inte årlig i området men sedan 2002 har den observerats alla år utom 2005 och 2010. Att döma av fyndbilderna under den senaste tjugofemårsperioden är juli den månad då man har störst chans att få se arten i Göteborg. Majfynd görs relativt sällan och årets observation är blott den tredje som gjorts i denna månad sedan 1990. [SS]

Svarttärna *Chlidonias niger*

Samtliga: 2 ex str S Kråkudden, Hönö 8.5 (Stefan Svanberg m fl). 7 ex str S Kråkudden, Hönö 9.5 (Peter Hamrén m fl). 2 ex str S Kråkudden, Hönö 10.5 (Per Björkman). 1 ex str N Nordre älvs fjord 22.5 (Magnus Persson). 1 ad Torslandaviken 16–20.6 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ad Kornhalls färjeläge 5.8 (Anders Carlberg). 2 ex (1 ad + 1 1K) Nordreälvsstranden, Öxnäs 7.8 (Bo Brinkhoff m fl). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 6.9 (Martin Oomen m fl).

Hela åtta fynd av totalt 17 ex är åtminstone sedan 1990 det högsta antalet som noterats under ett och samma år. De sju exemplaren som rapporterats från Kråkudden den 9 maj sträckte förbi tillsammans i en flock och kan mycket väl vara den enskilt högsta notering som gjorts av arten i området. [SS]

Silvertärna *Sterna paradisaea*

2K-fåglar: 1 2K Torslandaviken 22.6 (Magnus Rahm).

Sena fynd: 3 1K str S Kråkudden, Hönö 6.10 (Martin Oomen m fl). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 7.10 (Peter Hamrén m fl). 2 1K Stora Amundö 11.10 (Ivar Ivarsson). 2 1K str S Kråkudden, Hönö 11.10 (Uno Unger m fl). 2 ex (1 ad + 1 1K) str S Kråkudden, Hönö 19.10 (Stefan Svanberg m fl).

För tredje året i rad observerades en 2K-fågel. Sedan år 2000 har fem fynd gjorts av denna ovanliga ålderskategori, av dessa är fyra gjorda i juni månad och en i maj. Hösten var ovanligt mild vilket möjligen kan ha bidragit till att det sågs fler silvertärnor än brukligt under oktober månad. [SS]

Fisktärna *Sterna hirundo*

Sena fynd: 2 1K Lammholmsviken, Öckerö 2.10 (Martin Oomen). 1 ex Brevik, Öckerö 7.10 (Ingegerd Bratt m fl).

Fynd under oktober varierar ganska stort från att under vissa år saknas helt till att under andra år ses med upp till ett tiotal exemplar. [SS]

Kentsk tärna *Sterna sandvicensis*

Höga antal: 58 ex str S Kråkudden, Hönö 6.9 (Martin Oomen m fl). 86 ex str S Kråkudden, Hönö 7.9 (Mikael Molin m fl).

Rapporten på 86 sträckande kentska tärnor den 7 september är den högsta noteringen i Göteborgsområdet på Artportalen. Den näst högsta noteringen är på 65 ex och gjordes på samma lokal den 31 juli 2009. Inga häckningar rapporterades 2011, senast det begav sig var 2008 då fyra par häckade på Rödskär i Göteborgs södra skärgård. [SS]

ALKOR

En fin dagssumma för tordmule noterades och alkekung uppträdde talrikt under senhösten. Trots goda blås dagar noterades dock inga högre antal sillgrisslor. Vidare höll lunnefågeln kraftgång från ifjol i sig även i år.

Sillgrissla *Uria aalge*

Höga antal: Ca 1 000 ex str S Kråkudden 10.12 (Uno Unger m fl) och 250 ex str S samma lokal 30.11 (Martin Oomen m fl).

Glädjande att åtminstone ett lite högre antal rapporterats. Det är dock en bit kvar till det högsta rapporterade antalet under 2000-talet, nämligen cirka 8 500 ex sträckande vid Vinga 28 oktober 2001. [MM]

Obestämd sillgrissla/tordmule *Uria aalge/alca torda*

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 627 ex 19.10 (Stefan Svanberg m fl). 689 ex str S 30.11 (Martin Oomen m fl). 591 ex 5.12 (Bo Brinkhoff m fl). Ca 2 000 ex 10.12 (Uno Unger m fl). 810 ex str 15.12 (Roger Eskilsson m fl).

Trots mycket bra vindförhållanden under senhösten noterades endast en högre dagssumma, nämligen cirka 2 000 ex som sågs vid Kråkudden den 10 december. Denna summa är betydligt lägre än den högsta sträcksumman under 2000-talet, cirka 8 500 ex vid Vinga 28 oktober 2001, men i paritet med flera höga dagssummor om 2 000–2 500 ex som följer näst därefter. Senast i fjol noterades till exempel cirka 2 180 ex som sträckte förbi Vinga den 14 november. [MM]

Tordmule *Alca torda*

Höga antal: Ca 1 000 ex str S Kråkudden, Hönö 10.12 (Uno Unger m fl) och 290 ex str S samma lokal 15.12 (Roger Eskilsson m fl).

Årets högsta antal är nästan i klass med den högsta sträcksumman som rapporterats från 2000-talet, nämligen cirka 1 370 ex vid Vinga den 14 november 2010. Det fattas dock fortfarande en bit till den historiskt högsta dagssumman som rapporterades den 6 november 1996 då hela 2 460 ex sträckte förbi Kråkudden. [MM]

Tobisgrissla *Cephus grylle*

Häckningar: 16 par Inre Tistlarna 1.7 (Gösta Olofsson). 12 par Kalvholmen (Gösta Olofsson). 15 par (2 pull observerade 18.6) Fjärskären, Vinga (Bengt Karlsson m fl). Ca 12 par Vinga Fjärskär (Ivar Ivarsson). Minst 1 par (1 1K observerad 20.7) Kråkudden (Per Björkman m fl). **Troliga häckningar:** Ca 5 par Vasskären, Gbg:s södra skärgård 13.7 (Lars Hellman). **Fynd under häckningstid:** 60 ex Rörö 10.4 (Magnus Unger m fl). 14 ex Stora Rävholmen, Öckerö 10.4 (Bengt Karlsson). 120 ex Tistlarna 7.5 (Per Österman m fl). 72 ex Inre Tistlarna 8.5 (Gösta Olofsson). Ca 40 ex Kalvholmen, Gbg:s södra skärgård 8.5 (Gösta Olofsson). 16 ex Torrbeskär 11.5 (Martin Oomen). Dessutom

noterades enstaka ex under häckningstid vid Lökholmen, Bolleskären, Enskär, Rörö, Hyppelns kalv och Galterö.

Årets cirka 60 konstaterade häckningar är nästan i paritet med övriga år på 2000-talet då beståndet inventerats i lite större omfattning och mellan 63 och 91 par rapporterats. Detta är glädjande eftersom uppgifter från flera klassiska lokaler saknas. Det högsta antalet rapporterade fåglar från den normalt största kolonin på Tistlarna är dock normalt. Efter fjolårets minkpredation vilket resulterade i blott två par är det också glädjande att se att antalet par ökat på Kalvholmen igen även om vi inte riktigt är uppe i de 20–30 par som rapporterats därifrån under övriga år på 2000-talet. [MM]

Alkekung *Alle alle*

Samtliga: Kråkudden, Hönö (höga antal): 500 ex str S 28.11 (Marinko Karabatic m fl). 382 ex str S 30.11 (Martin Oomen m fl). 310 ex str S 5.12 (Per Österman m fl). **Övriga lokaler:** 11 ex str S Hyppeln 15.10 (Uno Unger m fl). 6 ex str S Hyppeln 31.10 (Christer Fält). 5 ex Källö-Knippla 7.11 (Bo Brinkhoff). 20 ex str S Vinga 26.11 (Per Sjöstrand m fl). 8 ex Hyppeln 2.12 (Roger Eskilsson). 67 ex str S Vinga 4.12 (Magnus Hallgren m fl). Enstaka fåglar (1–3 ex) noterades dessutom på sju lokaler i norra skärgården, fyra lokaler i södra skärgården, två lokaler vid Nordre älvs fjord samt vid Askimsviken, Torslandaviken, Krossholmen och Långholmen, Torslanda under perioden 14.10–14.12. **Inlandsfynd:** 1 ex funnen död Östra sjukhuset 28.11 (Ann Katriene Karlsson). 1 ex Fiskhamnen 6.12 (Hans Börjesson). 1 ex Öxnäs 11.12 (Johan Svedholm m fl). **Månadsfördelning:** Februari 1 ex, oktober 113 ex, november 1 186 ex, december 709 ex.

Årets 2 009 ex utgör det näst högsta antalet under 2000-talet efter 2 200 ex 2006, och de extrema vindförhållandena som rådde under senhösten bidrog naturligtvis till detta talrika uppträdande. Det höga antalet i november är tidsmässigt normalt eftersom arten uppvisar ett uppträdande som är extremt koncentrerat till oktober och november. Mer förvånande är de hela 709 exemplaren i december eftersom det tidigare under 2000-talet endast noterats totalt 41 ex då. Fynd i februari har gjorts knappt vartannat år under 2000-talet. [MM]

Lunnefågel *Fratercula arctica*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex str S 7.10 (Magnus Lundström m fl). 1 ex str S 19.10 (Uno Unger m fl). 1 ex str S 10.12 (Uno Unger m fl). **Övriga lokaler:** 1 ad str Vinga 13.9 (Jörgen Fritzon m fl). 1 ex str Vinga 22.10 (Anders Larsson m fl). 1 ex str S Hyppeln 2.12 (Roger Eskilsson). 1 ad funnen död Björlanda kile 11.12 (Johan Svedholm m fl).

Återigen en låg årssumma och detta trots mycket blåsigt väder under åtminstone delar av artens sträcktopp i september och oktober. Under 2000-talet har av totalt cirka 500 fåglar flest setts i oktober (43 %), följt av september (27 %), november (9 %) och januari (8 %). Så även om det blåste förhållan-

devis lite under just oktober torde förklaringen till det låga uppträdande stå att finna i andra faktorer. Från såväl Norge, Island som Storbritannien rapporteras om katastrofalt dålig häckningsframgång under året. Enligt en studie som publicerades i slutet av 2011 verkar häckningsframgången av olika sjöfåglar i sju olika ekosystem över hela världen minska drastiskt när bytesfiskbestånden går ner under cirka 30 % av de maximala antalen (Cury PM et al, Science, 2011). Från Röst i Nordnorge rapporteras antalet häckande par ha gått ned från cirka 1,4 miljoner par 1979 till cirka 410 000 par 2010, och minskningen har kunnat knytas till minskningar av den huvudsakliga bytesfisken, sillen. [MM]

DUVOR

Man behöver nog fortfarande mer än dubbel tur för att få se turturduva i Göteborg, men även i år gjordes ett fynd av arten. Vidare kan man glädjas åt att det verkar gå bra för skogsduvorna och att våra turkduveflockar är störst i Sverige!

Skogsduva *Columba oenas*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 ex sp Gunnaredsgravinen, Angered 26.3–30.7 (Lars-Erik Norbäck). 1 ex sp Ellesbo, Hisingen 12.4 (Lena Essedahl). 1 ex sp Ekevadsbron, Angered 8.5 (Lars-Erik Norbäck). 1 ex sp Askesby, Sävle 19.5 (Tommy Järås). 1 ex sp Hög, Hisingen 8–26.5 (Tommy Järås). 1 ex sp Botaniska trädgården 22.5–2.6 (Stig Fredriksson m fl). 1 ex Åketorp, Hisingen 2.6 (Johan Svedholm). 1 ex sp Hakered, Hisingen 3.6 (Johan Svedholm). 1 ex sp Välen 5.6 (Oscar Berkefalk-Westman). 1–3 ex Bokedalen, Jonsered 16.4–20.7 (Håkan Thorstensson m fl). 1 ex sp Fridhem, Hisingen 28.7 (Jan Hellström).

Höga antal: Ca 70 ex Öxnäs, Sävle 11–12.3 (Peter Strandvik m fl).

Årets rapporter om cirka 12 revir är ett bra resultat och nästan i paritet med 2005 och 2006 då 13 par rapporterades i samband med atlasinventeringen. Högsta antalet är tangerat rekord efter att lika många sågs på den för arten klassiska lokalen Öxnäs 3 juli i fjol. [MM]

Ringduva *Columba palumbus*

Höga antal: 4 700 ex str S Slottsskogen 8.10 (Tina Widén). 2 800 ex str S Smithska Udden 8.10 (Conny Palm). 2 500 ex str S Välen 8.10 (Thomas Karlsson). 1 200 ex rast Habäck, Björketorp 15.4 (Willy Strömblad m fl).

Under 2004–2009 blev vi vana vid lite högre högsta dagssummor på mellan 4 520 och 23 400 ex med en median på hela 16 000 ex, att jämföra med de två senaste årens 5 800 och 4 700 ex. Kanske skulle fler höga dagssummor av arten noteras om Smithska udden besöktes flitigare i slutet av september till mitten av oktober såsom den bevakades tidigare. [MM]

Bild: AIMON NIKLASSON

▲
Ringduva vid Östra Trollåsen i Askim den 15 oktober.

Turkduva *Streptopelia decaocto*

Häckningar: Göteborg: 1 par Örgryte (Martin Oomen m fl). Minst 5 par Älvsborgsgatan, Kungsladugård (Jan Mogol m fl). 1 par Chalmers (Magnus Rahm m fl). 1 par Kåringberget (Tomas Johansson). 1 par Johanneberg (Svante Martinsson m fl). Mölndal: 1 par Mölndals sjukhus (Ingemar Åhlund m fl). 1 par Solängen (Lars-Eric Rahm). Öckerö: 1 par Intaget, Öckerö (Bo Brinkhoff m fl). 1 par Röd, Hönö (Kerstin Hirmas m fl). Fynd under häckningstid: Enstaka fåglar dessutom rapporterade från 19 lokaler i Göteborgs kommun, 2 lokaler i Mölndals kommun, 6 lokaler i Öckerö kommun och en lokal i Härryda kommun.

Höga antal: Älvsborgsgatan, Kungsladugård: 31 ex 2.1 (Tony Norman m fl). Som mest 53 ex januari–februari (Kristofer Nilsson). 73 ex 5.11 (Hans-Erik Hermansson). Som mest 82 ex november–december (Kristoffer Nilsson).

Cirka 13 rapporterade häckningar är ett ganska normalt resultat. Under 2000-talet har mellan en och 28 häckningar rapporterats och normalt brukar strax under tio häckningar kunna konstateras. De stora fluktuationerna speglar troligen mest variationer i rapporteringsfrekvensen. Efter rekorduppträdandet på hösten i fjol och höga antal under 2009 är vi dock i år nere på något mer beskedliga högsta antal. Årets antal är dock det högsta rapporterade i landet under 2011, följt av 52 ex vid Gynge, Resmo på Öland den 12 november respektive 44 ex vid Fole kvarn, Ryftes på Gotland den 31 oktober. Ser man tillbaka på hela 2000-talet är årets resultat också fortfarande fler än de cirka 60 fåglar som i genomsnitt utgjort högsta antalet i vårt område. Sedan 2005 har dock antalen skjutit i höjden då det i genomsnitt som mest setts cirka 90 fåglar under ett enskilt år. De högsta rapporterade antalen fåglar från enskilda lokaler i landet på senare år utgörs av flera noteringar från Skåne om cirka 170 ex, senast vid Torreberga i Staffanstorps kommun den 7 januari 2007. [MM]

Bild: PEDER KINBERG

▲ En av de mest beskådade spärugglorna under höstens massuppträdande blev den här fågeln som under en längre tid höll till vid Kviberget, Välen. Bilden är från den 22 december.

Turturduva *Streptopelia turtur*

Samtliga: 1 1K Öxnäs 29–30.9 (Christer Fält m fl).

Efter att inte ha setts i Göteborg sedan 2006 och dessförinnan 1997 gjordes det hela tre fynd i fjol och i och med årets fynd har arten kanske förlorat sitt epiteta som notoriskt svårsead i Göteborg. Detta var totalt det 27:e fyndet i rapportområdet och det fjärde i september. Av de tre tidigare septemberfynden har två gjorts den 26 september, dels på Vinga i fjol, dels i Frölunda 1964. Dessutom sågs en fågel den 17 september 1961 i Billdal. Kompletta fyndhistorik finns i FiG-2010. Liksom nästan alla tidigare fynd gjordes också årets på en ny lokal och detta trots Öxnäs förmåga att attrahera åtminstone skogsduvor. Det ska bli intressant att se om det spridda fyndmönstret består i framtiden, eller om vi kan hitta någon favoritlokal för arten i området. [MM]

UGGLOR

Var det ovanligt mycket punkteringar under hösten? Nej, det var snarare spärugglor som satt och cykelpumpade i snart sagt vartenda buskage. Hösten bjöd också på goda jorduggleantal och hornugglorna satt återigen och frös på Hönö under vintern.

Berguv *Bubo bubo*

Häckningar: Sammanlagt 5 aktiva revir där 3 par fick ut 6 ungar.

Övriga fynd: Det gjordes betydligt färre ströobservationer än normalt.

Antalet lyckade häckningar har varierat mellan en och fem under den senaste 10-årsperioden. Paret på Ullevi fanns på plats under vårvintern men någon häckning kunde inte heller detta år konstateras. [MO]

Späruggla *Glaucidium passerinum*

Samtliga: Vinter/vår: 1 ex sp Jonsered, Partille 8.1 (Stefan Larsson). 1 hona Barfoteberget, Björketorp 2.3 (Elon Wismén m fl). **Höst:** Under hösten rapporterades ca 43 exemplar.

Spärugglan uppträdde i en aldrig tidigare skadad mängd under höstmånaderna. Flera var långstannade fåglar som gladda många göteborgare. Bakgrunden till detta är god häckningsframgång i norra Skandinavien kombinerat med födobrist under hösten vilket resulterade i att ett stort antal ugglor letade sig ned mot södra Sverige. Värt att notera är att fynd från Klippans naturreservat uteblev för första gången sedan 1994. [MO]

Hornuggla *Asio otus*

Häckningar: 1 par Varpekärr, Bergum (Martin Oomen m fl). 1 par Askesby, Säve (Conny Palm).

Övriga fynd: 8 ex Hönö kyrkogård 16–23.1 (Bengt Karlsson m fl). 1 ex Torslandaviken 22.1 (Magnus Persson m fl) 1 ex Hällsvik, Torslanda 25.1 (Magnus Persson). 1 ex Göteborgs botaniska trädgård 1.3 (Stefan Ericsson). 1 ex Kråkudden, Hönö 16.3 (Stefan Malm). 1 ex Smedstorps ängar, Björketorp 4.6 (Johannes Löfqvist). 4 ex Alleby, Björlanda 25.12 (Bo Nilsson).

Den stora flocken med övervintrande ugglor som upptäcktes på Hönö kyrkogård under fjolåret fanns åter på plats, även om antalet ugglor inte var lika stort i år. Hornugglan är i hög grad beroende av gnagare och antalet par kan därför fluktuera ganska mycket mellan åren. Den sista tioårsperioden har antalet häckningar pendlat mellan ett och nio par. Årets två häckningar får anses normalt. [MO]

Jorduggla *Asio flammeus*

Samtliga: Vinter: 1 ex Gårdstensberget, Angered 8.1 (Pelle Gustavsson). 1 ex Öxnäs 9.12 (Lars Paterson). 1 ex Galterö 9.12 (Lars Hellman). **Vår:** Sammanlagt fyra fynd under perioden 21.4–13.5. **Höst:** Sammanlagt 17 fynd av 18 ex under perioden 19.9–12.11. Merparten av observationerna gjordes i skärgården.

Efter flera år med låga antal blev det äntligen ett bra år där höststräcket dominerade fyndbilden med 18 exemplar. Detta hänger troligen samman med den goda tillgången på gnagare i norra Sverige vilket ledde till stora kullar hos många ugglearter. [MO]

Päruggla *Aegolius funereus*

Samtliga: 1 2K Frölunda Torg 10.10 (gnm Tommy Järås). 1 ex Hönö kyrkogård 14.10 (Magnus Unger m fl).

För första gången på tio år hördes inga ropande pärugglor under våren. Däremot hade pärugglan likt andra ugglor ett gott år i norra Sverige och under hösten gjordes två fynd, varav den ena blev omhändertagen och fick vila upp sig på Fågelcentralen före frisläppandet. [MO]

TABELL 12. FENOLOGI: GÖK, NATTSKÄRRA OCH TORNSEGLARE.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Gök	-10	23.4 Brudarebacken (Victor B. Alvergren)	+20	1.10 Hönö (Jon Håkansson)
Vår–Höst	3.5	Nytt fenologirekord (-2)	11.9	2.10-10 Heden (Martin Oomen)
Nattskärra	+11	21.5 Ångårdsbergen (Peter Folkow)	+20	16.9 Hög (Tommy Järås)
Vår–Höst	10.5	29.4-06 Nordfjäll, Näset (Uno Unger)	27.8	5.10-10 Torslandaviken (Magnus Persson)
Tornseglare	+1	8.5 Flera lokaler	+6	25.9 Flera lokaler
Vår–Höst	7.5	28.4-06 Torslandaviken (Karl-Olof Johansson)	19.9	13.11-08 Berglärkan, Göteborg (Ingegerd Nyberg)

NATTSKÄRRA-PRAKTFÅGLAR

Södra skärgården borde kanske döpas om till Södra skärrgården snart, med tanke på det ovanligt höga antalet nattskärrefynd där under året. Kungsfiskarna hade ett riktigt bottenår medan inte mindre än tre härfåglar sågs.

Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Sammanlagt ca 40 ex sp på 25 lokaler under perioden 21.5–6.8.

Höga antal: Minst 7 ex sp i området mellan Rävekärrs långevatten och Rambo mosse (Bert Olsson m fl). 5 ex sp Hassledalsbergen, Askim 11.6 (Stefan Andersson). 4 ex sp Delsjöområdet 29.6 (Leif Jonasson).

En liten nedgång jämfört med de senaste åren. Om det beror på lokala variationer eller färre besök av nattaktiva ornitologer i de karga miljöer där nattskärrorna trivs bäst är svårt att veta med säkerhet. Arten rapporteras i normalt sällan i skärgården så årets fyra fynd från södra skärgården, varav tre gälar spelande fåglar (Brännö, Styrsö, Stora Känsö), blir intressanta att följa upp kommande år.

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Samtliga: 1 ex Guldheden 11.4 (gnm Jenny Toth). 1 ex Norra Sävadelens industriområde 19.8 (Lena Essedahl).

Ett riktigt katastrofår. Man får gå tillbaka till 80-ta-

let för att finna lika låga antal och precis som föregående år uteblev fynden under häckningstid. Sambandet mellan kalla vintrar och en kraftig nedgång i beståndet är smärtsamt tydligt för en art som kungsfiskaren som är beroende av öppet vatten.

Härfågel *Upupa epops*

Samtliga: 1 ex Öckerö i april (Arne Boström). 1 ex Hårssjön 12.5 (Lars-Olof Sandberg m fl). 1 ex Lindholmshamnen 16.11 (Magnus Persson).

Fyndet på Öckerö i april blev allmänt känt först i november 2012 via en inskickad tittarfilm till *Mitt i naturen* på SVT. Eftersom videokameran inte var inställd på rätt datum och inga anteckningar fanns om det exakta datumet har vi publicerat fyndet som någon gång i april. På Artportalen har vi lagt fyndet den 15 april eftersom det inte går att lägga in fynd utan exakt datum, men i kommentaren framgår att exakt dag under april är okänt. Arten har nu setts samtliga år på 2000-talet med undantag för 2004, 2005 och 2010 och årets tre fynd utgör rapportområdets 38:e till 40:e fynd (se *FIG-2009* för komplett fyndhistorik). Tidsmässigt ligger årets fynd väl inom ramen för artens uppträdande (se *Figur 2* för månadsfördelning av samtliga fynd).

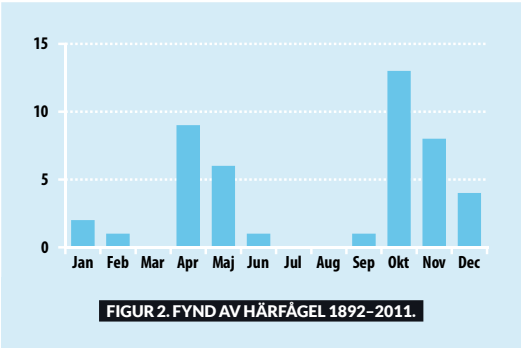
HACKSPETTAR

Året bjöd på en välgräddad spettekaka, och bland våra vedmejslande vänner märks bland annat att de tretåiga hittat tillbaka till Klippans naturreservat och att göktytorna är Sisjöns skjutfält trogna.

Göktyta *Jynx torquilla*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 ex sp Ragnhildsholmen 12–21.5 (Dan Larsson m fl). 1 ex sp Sisjöns skjutfält 22–29.5 (Lars Eric Rahm m fl). 1 par Sandvik, Torslanda 7.5 samt 1 ex 8.6 (Per-Erik Hagström m fl). 1 ex Lottkärr, Torslanda 11.6 (Magnus Persson).

Övriga fynd: Vår: Sammanlagt 18 fynd av lika många individer under perioden 16.4–16.5. Höst: Sammanlagt 8 fynd av 9 individer under perioden 13.8–18.9. I vanlig ordning gjordes flest observationer vid Brudarebacken där 3–4 exemplar borde varit inblandade.

FIGUR 2. FYND AV HÄRFÅGEL 1892–2011.

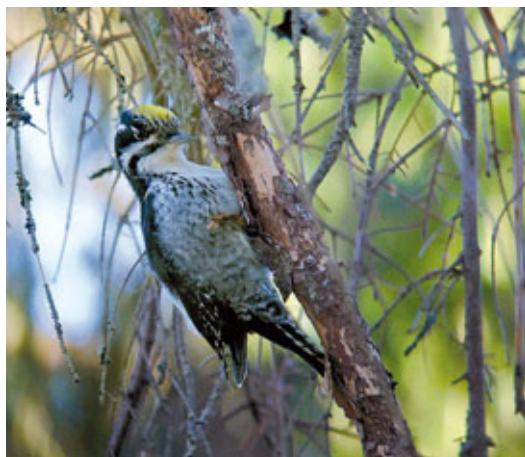

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

Bild: PETER HVASS

Lika hemliga som två spöken på Greveholms slott – det tretåiga hackspettsparet vid Klippans naturreservat. På plats varje vårvinter sedan 2007 (förutom förra året då de gömde sig hela säsongen) och sedan alltid försvunna lagom till häcksäsongen. Troligen häckar de i krokarna. Men var? Bilderna är tagna 19–20 februari.

Inga säkra häckningar, men en revirhävdande tyta fanns återigen på Sisjöns skjutfält där förra årets förmodade häckning ägde rum. Vill man se göktyta i Göteborg är Brudarebacken den i särklass bästa lokalen. Säkraste tiden är andra halvan av augusti. Speciellt området kring rishögarna vid backens syd-kant har en stark dragningskraft och arten har noterats där årligen sedan 2004.

[MO]

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Häckningar: 1 par Rya skog (Hans Erik Hermansson). 1 par Fridhem (Per Lundgren). 1 par Högen, Källered (Bengt Hallberg). 1 par Läns-mansgården (Stefan Svensson). **Fynd under häckningstid:** Ropande/revirhävdande fåglar rapporterades från ytterligare ca 50 lokaler under mars–juli.

Bild: MAGNUS UNGER

En gravallvarlig trädlärka på Hönö kyrkogård den 13 mars.

Som vanligt varierar antalet konstaterade häckningar medan antalet ropande/revirhävdande fåglar ligger konstant. Beståndet ligger alltså fortfarande på samma stabila nivå som på senare år.

[MO]

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus*

Samtliga: 1 par Klippans naturreservat 22.1–25.3 (Göran Gustavsson m fl). 1 hane Fridhems gammelskog, Hisingen 20.2–19.3 (Bengt Hulander m fl).

Efter ett års frånvaro dök återigen denna anonyma hackspett upp vid Klippans naturreservat. Arten har, med undantag för fjolåret, varit årlig här sedan 2007 och det är framförallt under vintermånaderna som de flesta av Göteborgs fågelskådare har fått stifta bekantskap med den. Vart de tar vägen under häckningstid är inte känt men det får nog anses troligt att de häckar i närområdet.

[MO]

LÄRKOR OCH SVALOR

Året bjöd inte på några större överraskningar; berglärkan fortsätter att vara nätt och jämnt årlig och backsvalorna uppvisar en stabil trend.

Trädlärka *Lullula arborea*

Häckningar: Två häckningar konstaterade, båda i Mölndals kommun. **Fynd under häckningstid:** I övrigt noterad på ytterligare ca 7 lokaler under häckningstid.

Övriga fynd: Vinter: Inga fynd. Vår: Sammanlagt ca 20 ex under vårsträcket 15.3–14.4. Höst: Sammanlagt ca 38 ex under höststräcket 31.8–10.11.

Antalet potentiella häckningslokaler är ungefär lika

TABELL 13. FENOLOGI: HACKSPETTAR, LÄRKOR OCH SVALOR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Göktyta Vår–Höst	–9 25.4	16.4 Lärjeåns dalgång (Olof Armini) 6.4-07 Härssjön (Michael Nilsson)	+11 7.9	18.9 Brudarebacken (Stefan Svanberg) 2.10-05 Torslandaviken (Magnus Unger)
Sånglärka Vår–Höst	+14 17.1	31.1 Hönö (Bo Brinkhoff) 1.1-03 Fässberg (Lars-Erik Rahm m fl)	–6 23.12	17.12 Torslandaviken (Magnus Persson) 31.12-08 Fässberg (Lars-Erik Rahm)
Trädlärka Vår–Höst	±0 13.3	13.3 Flera lokaler 3.3-08 Öxnäs, Säve (Göran Karlsson)	+11 30.10	10.11 Brudarebacken (David Klingberg) 21.12-08 Nötholmen, Vrångö (Ville Fagerström)
Berglärka Höst–Vår	+17 15.10	1.11 Vinga (Roger Eskilsson m fl) 6.10-01 Rörö (Magnus Unger)	– 22.4	– 4.5-03 Rörö (Magnus Unger)
Backsvala Vår–Höst	–6 16.4	10.4 Torslandaviken (Daniel Gustavsson) 9.4-06 Torslanda golfbana (Stefan Svanberg)	±0 24.9	24.9 Hönö (Jan-Åke Noresson) 26.9-06 Kobbegården, Askim (Johan Svedholm)
Ladusvala Vår–Höst	–11 14.4	3.4 Sæveåns mynning (Ola Bäckman) Nytt fenologirekord (–1)	+13 22.10	4.11 Hyppehn (Bo Brinkhoff m fl) 12.11-03 Donsö (Carl Jyker)
Hussvala Vår–Höst	–5 21.4	16.4 Härssjön (Lars-Olof Sandberg) 11.4-09 Torslandaviken (Hans Petersson)	+2 27.9	29.9 Hökälla (Fredrik Larsson) 17.10-04 Skintebo, Askim (Mikael Forsman)

många som vanligt, dock är det första året som ingen sjungande fågel noterades på Rambo mosse. Vårsträckets 20 ex är en ganska normal summa, men höstens 38 ex är extremt klen! Bristande bevakning eller rapportering från våra traditionella sträcklokaler (Brudarebacken och Smithska udden) kan eventuellt vara en förklaring till den låga höstsumman. Möjligen kan även ogynnsamt väder på Västkusten vara en förklaring, då en inlandslokal som Vista kulle vid Jönköping/Huskvarna redovisar inte mindre än 170 ex(!) fördelat på tre helger under september–oktober. Även 2010 års höstsumma för Göteborg på 68 individer är klen. Bättre kan vi! [BD]

Sånglärka *Alauda arvensis*

Häckningar: **Fynd under häckningstid:** Ca 160 sjungande individer.

Maximalt antal sjungande individer per lokal i rapportområdet ger ungefär dubbelt så många individer jämfört med föregående års summa, varför man kan misstänka att 2010 års rapporter om sjungande sånglärkor var bristfälliga. Sånglärkan har drabbats hårt av jordbrukets modernisering under 1900-talet och är en art som vi följer med stort intresse. Rapporterar därför gärna samtliga sjungande individer du ser med så noggrant angiven lokal som möjligt under kommande vår så att vi kan få ett mer rättvisande fyndmaterial. [BD]

Berglärka *Eremophila alpestris*

Samtliga: 1 ex Södra In-Vinga 1.11 (Roger Eskilsson, Jesper Knappe).

Ett enda fynd i rapportområdet under hela året är klart i underkant för arten, som förvisso har en nedåtgående trend nationellt. Numera är arten notoriskt svårsedd i området, och traditionsenligt är det skärgården som står för majoriteten av fynden. [BD]

Backsvala *Riparia riparia*

Häckningar: Ca 100 par Torslandaviken (Björn Dellming m fl). Tre kolonier med totalt ca 90 bohål Angeredsverken (Håkan Thorstensson). Ca 10–15 par Hökälla (Per Lundgren m fl). Minst 15 par Bråta, Råda (Elon Wismén).

Ingen regelrätt räkning av aktiva bohål vid kolonin på Rörskär i Torslandaviken gjordes men toppnoteringar på cirka 200 ex vid parbildning och 100 ex under häcktid ger att man kan anta att ungefär samma antal par häckar som under 2010, då 108 aktiva bohål räknades. Även kolonierna vid Angeredsverken hyser till synes oförändrat antal aktiva bon, men har inte heller räknats exakt under året. Kolonin vid riksväg 40 i Bråta var av okänd anledning övergiven under 2010, men konstaterades mycket glädjande hysa minst 15 par under 2011! Vid den två år gamla, konstgjorda kolonin i Hökälla häckade det minst tio par även i år. Härligt att se anläggningsprojekt som detta bära frukt! [BD]

PIPLÄRKOR-STRÖMSTARE

Året gick i piplärkornas tecken med större piplärka som för tionde året i rad gästade oss, liksom två vårfynd av rödstrupig piplärka och övervintrande vattenpiplärka.

Större piplärka *Anthus richardi*

Samtliga: 1 ex str Torslandaviken 19.9 (Håkan Thorstensson).

Större piplärka har varit årlig i rapportområdet sedan 2002 och totalt har nu tjugotvå fynd gjorts i området. Av dessa är sex fynd gjorda på 1900-talet och hela sexton fynd på 2000-talet, så man kan verkligen tala om en förändrad fyndbild. Mer utförlig fyndhistorik finns i *FIG-2008*. [BD]

Bild: JON HESSMAN

▲ Den här vattenpiplärkan höll till på Galterö under en dryg månad i november–december.

Rödstrupig pipilärka *Anthus cervinus*

Samtliga: Vår: 1 ex str NO Hypeln 10.5 (Bo Brinkhoff). 1 ex str O Galterö 13.5 (Roger Eskilsson). Höst: Sammanlagt 10 ex under perioden 1.9–6.10.

Rödstrupig pipilärka observeras sällsynt under vårsträcket och två vårfynd är över det normala för Göteborgsområdet. I och med dessa har det nu totalt gjorts åtta vårfynd av rödstrupig pipilärka under 2000-talet. Samtidigt är 10 ex under hösten en ganska låg summa i sammanhanget. De flesta fåglar är sedda från cirka en vecka in i september och fram till slutet av månaden. En sen individ i början av oktober sticker ut något, men är inte extremt sen. Fenologirekordet för Göteborgsområdet är från Smithska udden den 9 oktober 2006.

[BD]

Vattenpiplärka *Anthus spinoletta*

Samtliga: 1 ex Galterö 5.11–8.12 (Jon Hessman m fl). 1 ex Ärtholmarna, Hönö 18–31.12 (Per Björkman m fl).

Vattenpiplärka är en art som under 2000-talet varit en hyfsat regelbunden vintergäst i Göteborgs skärgård, med i genomsnitt cirka 2 ex per säsong. Tidigare år har västsidan av Rörö varit det säkraste tillhåll för arten, men inga fynd gjordes där i år.

[BD]

Gulärla *Motacilla flava*

Häckningar: 5 par Torslandaviken (Per Lundgren m fl). 1 par Hökälla (Per Björkman). 1 par Lilla Oxhagen (Tommy Järås). Fynd under häckningstid: Ytterligare 2–3 par observerades i Torslandaviken. Dessutom rapporterades fåglar under häckningstid från Lagmansholmen (Magnus Persson), Bredungen (Lars-Erik Norbäck) samt Stora Oxhagen (Ove Andersson).

Vår häckande gulärlepopulation har legat på en stabil låg nivå under hela 2000-talet. Torslandaviken är som vanligt den säkraste häckningslokalen i området, och något fler konstaterade häckningar note-

rades i år jämfört med 2010 även om antalet revir i området troligtvis var ungefär detsamma. Markerna längs Göta och Nordre älv torde ge minst lika många par som Torslandaviken men är sällan besökta. Populationen ligger gissningsvis på cirka 15 par i rapportområdet, vilket kan jämföras med de 40–50 par som beräknades häcka under 70- och 80-talet. Artens kraftiga nedgång brukar anses ha samband med den minskade förekomsten av betade strandängar.

[BD]

Forsärla *Motacilla cinerea*

Häckningar: 1 par Grevedämmet (Daniel Gustavsson m fl). 2 par Jonsereds fabriker (Uno Unger m fl). 1 par Bergsjödalen (Amar Hot). 1 par Hög, Hisingen (Tommy Järås). 1 par Göteborgs botaniska trädgård (Ola wennberg). 1 par Lärjeåns dalgång (Hans Zachrisson).

Vinter: Januari–februari: 1–2 ex Ryaverket 2.1–20.2 (Mattias Persson m fl). December: 1 ex Ryaverket 17.12 (Uno Unger). 1 ex Prästabacken, Mölndal 30.12 (Göran Gustavsson).

Sammanlagt sju häckningar noterades på de klassiska lokalerna i rapportområdet, vilket får anses vara ett normalt antal häckningar. Ryaverkets biobäddar fortsätter vara en av de säkraste övervintringsplatserna för forsärla i Göteborg, speciellt under extremkalla vintrar som inledningen av 2011, då tillgången på insekter torde vara extremt dålig på andra håll i stan än just där.

[BD]

Bild: HANS ZACKRISSON

▲ Spegel, spegel i vattnet där. Säg vem som vackrast i Lärjeån är. Den 8 maj var det nog den här forsärulan.

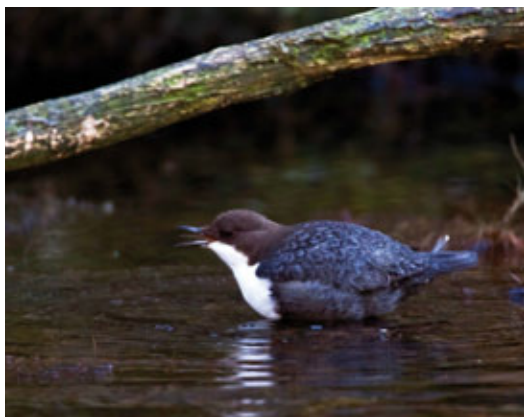

Bild: PER LÖFVENIUS

▲ En strömstare den 16 mars vid en av områdets säkraste lokaler, Jonsereds fabriker.

Sädesärla *Motacilla alba*

Vinter: 1 ex Brudarebacken 6.12 (David Klingberg).

Arten har under 2000-talet observerats knappt årligen i december. Mer regelbundet ses sena individer under november men utfallet är väldigt beroende av rådande väderläge. Årets vinter inleddes mycket milt.

[BD]

Engelsk sädesärla *Motacilla alba yarrellii*

Samtliga: Fåglar uppvisande karaktärer för *yarrellii*: 1 ex Krossholmen, Torslanda 3.4 (Christer Fält).

Även i år besöktes rapportområdet av en mörkryggad sädesärla med troligt ursprung av den brittiska rasen *yarrellii*. Många av de engelska sädesärlor som dyker upp i södra Sverige under tidig vår har gråa inslag eller är i alla fall inte mattsvarta på ryggen som gamla hanar ska vara. 2k-hanar och gamla ho-

nor kan dock uppvisa gråaktiga ryggar och det är således extra viktigt att i möjligaste mån ålders- och könsbestämma dessa ärlor, alternativt försöka fotodokumentera tillfredsställande. Anledningen till detta är att hybrider mellan *yarrellii* och *alba* troligtvis är ganska vanligt förekommande bland de ärlor som dyker upp hos oss under tidig vår. Hybridiseringar sker frekvent i sydvästra Norge, liksom i Sverige, Holland, Frankrike, Belgien och Danmark. Dessa avkomor bör kunna se ut som de "mellanmörka" sädesärlor vi ofta ser här. Det är inte heller en alltför långsökt tanke att eventuella sydvästnorska ärlor regelbundet flyttar utmed svenska västkusten i större utsträckning än rena *yarrellii*.

[BD]

Strömstare *Cinclus cinclus*

Häckningar: 1 par Sävåns dalgång, Jonsered (Conny Palm). Finnd under häckningstid: Rapporter finns från ytterligare två lokaler längs Sävån samt fyra lokaler längs Mölndalsån.

Som vanligt konstaterades någon enstaka häckning och dessutom gjordes ett antal fynd under häckningstid längs Sävån och Mölndalsån. Däremot gjordes för första gången på några år inga fynd under häckningstid längs Lärjeån. Frågan är om detta speglar verkligheten eller om det är en följd av bristande rapportering?

[JS]

TRASTFÅGLAR

Utmärkande för året var näktergalens sena ankomst. Ovanligt få blåhakar gästade oss, medan däremot den svarta rödstjärten hade sitt bästa häckningsår sedan 1989.

Näktergal *Luscinia luscinia*

Häckningar: Finnd under häckningstid: Sammanlagt noterades ca 123 sjungande individer i rapportområdet.

TABELL 14. FENOLOGI: PIPLÄRKOR, ÄRLOR OCH SIDENSVANS.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION	SISTA OBSERVATION
Trädpiplärka Vår–Höst	-9 19.4	+6 8.10
	10.4 Smedstorps ängar (Martin Nilsson) <i>Tangerat fenologirekord</i>	14.10 Medicinareberget (D. Gustavsson) 2.11-03 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)
Rödstrupig pipelärka Vår	±0 10.5	+2 11.5
	10.5 Hyppein (Bo Brinkhoff) 3.5-10 Galterö (Lars Hellman)	13.5 Galterö (Roger Eskilsson) 14.5-03 Kråkudden, Hönö (Kristoffer Nilsson)
Rödstrupig pipelärka Höst	±0 1.9	+5 1.10
	1.9 Slottsskogen (Ola Bäckman) 29.8-07 Mölnlyckemotet, Råda (Johannes Löfqvist)	6.10 Torslandaviken (Magnus Persson) 9.10-06 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)
Vattenpiplärka Höst–Vår	+5 31.10	– 3.4
	5.11 Galterö (Jon Hessman) 22.10-04 Ersdalen, Hönö (Christer Fält)	10.4-06 Röör (Martin Alexandersson m fl)
Gulärta Vår–Höst	-4 22.4	+5 27.9
	18.4 Torslandaviken (Jan Ohlin m fl) 7.4-10 Torslandaviken (Ola Bäckman)	2.10 Hyppein (Ola Bäckman) 12.10-02 Röör (Magnus Unger)
Sidensvans Höst–Vår	±0 9.10	-2 30.4
	9.10 Flera lokaler 20.9-05 Kungssten (Kristoffer Nilsson)	28.4 Flera lokaler 7.5-02 Botaniska trädgården (Berndt Lindberg)

TABELL 15. FENOLOGI: TRASTFÅGLAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION	SISTA OBSERVATION
Näktergal	+4 7.5 Flera lokaler	±0 12.8 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson m fl)
Vår–Höst	3.5 28.4-10 Torslandaviken (Håkan Thorstensson)	12.8 12.9-10 Hågsbo (Kristoffer Nilsson)
Blåhake	+2 10.5 Hyppeln (Bo Brinkhoff)	-10 11.5 Flera lokaler
Vår	8.5 5.5-10 Torslandaviken (Björn Dellming)	21.5 30.5-04 Ersdalsviken, Hönö (Magnus Unger)
Blåhake	-18 14.8 Brudarebacken (Kirsi O. Ljungqvist)	-33 14.8 Brudarebacken (Kirsi O. Ljungqvist)
Höst	1.9 <i>Nytt fenologirekord (-3)</i>	16.9 20.10-00 Lagmansholmen (Martin Oomen)
Svart rödstjärt	-2 3.4 Skandiahammen (Dan Lundberg m fl)	-2 8.11 Brevik, Öckerö (Jon Håkansson)
Vår–Höst	5.4 27.3-05 Galterö (Göran Johansson)	10.11 8.12-03 Rörö (Magnus Unger)
Rödstjärt	-5 16.4 Skintebo (Magnus Levin)	-1 2.10 Rörö (Per Björkman m fl)
Vår–Höst	21.4 14.4-09 Fiskebäck (Stefan Svanberg)	3.10 26.10-02 Guldringen, Göteborg (Knut Karlsson)
Buskskvätta	-5 19.4 Flera lokaler	+5 8.10 Fässberg (Lars Eric Rahm)
Vår–Höst	24.4 16.4-00 Styrö (Donald Granqvist)	3.10 21.11-10 Eklanda (Christer Fält)
Stenskvätta	+1 2.4 Bredviken, Hönö (Hans Zachrisson)	+17 12.11 Rörö (Per Björkman m fl)
Vår–Höst	1.4 25.3-05 Brudarebacken (Magnus Unger m fl)	26.10 24.11-09 Rörö (Christer Fält)
Taltrast	+1 17.3 Johanneberg (Olof Årmini)	*
Vår–Höst	16.3 13.2-07 Rörö (Christer Fält)	19.11 23.11-08 Vrångö (Tina Widén)
Ringtrast	+1 6.4 Sisjöns skjutfält (Bengt Adamsson)	+1 12.5 Torslandaviken (Magnus Persson)
Vår	5.4 25.3-05 Johanneberg (Olof Årmini)	11.5 24.5-04 Donsö (Martin Fransson)
Ringtrast	-10 24.9 Vinga (Musse Björklund m fl)	-3 22.10 Brunnsbo (Hans Utterberg)
Höst	4.10 14.9-03 Sisjöns skjutfält (Tony Björjesson)	25.10 4.11-00 Donsö (Martin Fransson)

Precis som i övriga landet anlände näktergalarna ovanligt sent denna säsong, vilket sannolikt hade att göra med något avvikande förhållande i vinterkvarteren eller längs sträcklederna. När de väl kom verkade i alla fall ingen decimering av beståndet ha skett. Generellt tycks näktergalsbeståndet i rapportområdet mycket stabilt, även om vissa skillnader kan anas i den geografiska fördelningen inom området. Sålunda är som vanligt Hisingen och norra skärgården artens starkaste fäste med 79 respektive 26 individer. Antalet fåglar i Stora ån–Välenområdet (9 ex) är också normalt, medan 7 ex i södra skärgården är klart under det normala. Den största skillnaden är kanske att inte en endaste näktergal rapporterades från Sävåns och Lärjeåns dalgångar där åtminstone några fåglar hållit revir de senaste åren. Vad orsaken till detta förhållande kan vara är svårt att förklara, såvida det inte helt enkelt rör sig en lägre besöksfrekvens av fågelskådare eller bristande rapportering. [JS]

Blåhake *Luscinia svecica*

Samtliga: Vår: 1 hane Hyppeln 10.5 (Bo Brinkhoff). 2 ex sj Tjälleviks mosse, Hönö 11.5 (Jon Håkansson m fl). 1 ex Långholmen, Gbg:s södra skärgård 11.5 (Ivar Ivarsson). **Höst:** 1 hane Brudarebacken 14.8 (Kirsi Oksman Ljungqvist).

Tre vårfynd och ett höstfynd är en dålig utdelning, och gör 2011 till det sämsta blåhakeåret under 2000-talet jämte 2007. Genomsnittssiffrorna under åren 2000–2010 är 9 ex under våren och 3 ex under hösten. [JS]

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

Häckningar: 1 par AstraZeneca, Mölndal (Silke Klick m fl). 1 par Donsö (Lars Davidsson m fl). 1 par Skandiahammen, Hisingen (Dan Lundberg m fl). 1 par Skarvikshammen, Hisingen (Stefan Svanberg m fl). 1 par Tingstads industriområde, Hisingen (Peter Strandvik m fl). **Troliga häckningar:** 1 par Skansen Lejonet (Peter Keil m fl). 1 par Marieholm (Per Lundgren m fl). 1 par Ringön, Göteborgs hamn (Hans Zachrisson m fl). **Fynd under häckningstid:** Arten noterades på ytterligare tio lokaler under häckningstid.

Övriga fynd: **Höst:** Sammanlagt noterades 14 ex under perioden 28.7–5.11.

Ännu ett bra år för denna industribakgårdarnas elegant, som så sent som i början av 2000-talet befarsades vara helt utgången som häckfågel i rapportområdet. Fem konstaterade häckningar är faktiskt det bästa resultatet sedan 1989 då lika många häckningar konstaterades. Häckningen i Tingstads industriområde är dessutom den första konstaterade häckningen i Bohusdelen av rapportområdet på mycket länge. Arten hade sin storhetstid under början av 1980-talet då runt 25 par häckade i Göteborgs hamnområden. [JS]

Svarthakad buskskvätta *Saxicola torquatus*

Samtliga: 1 ex Hills golfbana, Mölndal 12.4 (Morgan Johansson).

Fågeln vid Hills golfbana kunde tyvärr aldrig rasbestämmas, men med tanke på det tidiga datumet är det troligt att även detta fynd rörde sig om den västliga rasgruppen. Nu har totalt 30 fynd gjorts av arten i rapportområdet, varav 23 tillhör någon av

de västliga raserna medan två kunnat härledas till den östliga rasgruppen *maurus/stejnegeri* (se FiG-2008 för komplett historik).

[JS]

Västlig svarthakad buskskvätta *Saxicola torquatus rubicola*

Samtliga: 1 hane Hökälla 29–30.3 (Uno Unger m fl). 1 hane Stora Amundö 8–9.4 (Oscar Berkefalk Westman m fl). 1 1K hona Brudarebacken 19–30.9 (Christer Fält m fl). 1 1K hona Fotö 30.9 (Uno Unger m fl).

Se kommentar under svarthakad buskskvätta.

[JS]

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Sena fynd: 1 ex Saltasviken, Öckerö 1.11 (Jon Håkansson). 1 ex Hummerviken, Öckerö 1.11 (Jon Håkansson). 1 honfärgad Södra In-Vinga 1.11 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex Lappesand, Hönö 1.11 (Jon Håkansson). Max 3 ex Rörö 5–12.11 (Magnus Unger m fl). Max 4 ex Galterö 5–6.11 (Jon Hessman m fl). 1 ex Torslandaviken 5–6.11 (Ola Wennberg m fl). 1 ex Stora Amundö 5.11 (Hans Wahlberg). 1 ex Hyppeln 6.11 (Magnus Unger). 1 ex Hästen, Hönö 6.11 (Magnus Unger). 1 honfärgad Brudarebacken 7–10.11 (David Klingberg m fl). 1 ex Nordres tånge, Hönö 10.11 (Simon Bäck).

Stenskvättans uppträdande i november 2011 saknar motstycke. 12 fynd av 17 individer rapporterades, vilket kan jämföras med att det tidigare gjorts endast 9 novemberfynd av arten sedan 1976! Kanske kan förklaringen sökas i det extremt milda väder som rådde under stora delar av oktober och november.

[JS]

Grönländsk stenskvätta *Oenanthe oenanthe leucorhoa*

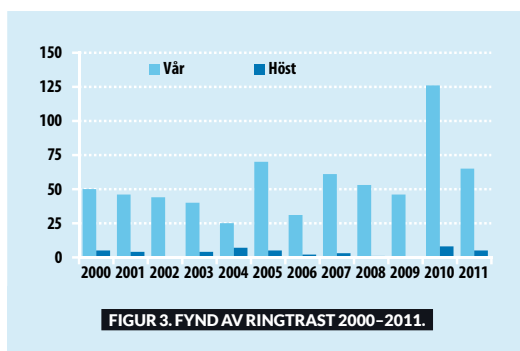
Samtliga: 1 1K Arendal, Hisingen 8.9 (Tommy Järås).

Första fyndet i rapportområdet av denna ras, som närmast häckar på Island och Grönland med vinterkvarter i västra Afrika. Fågeln hittades skadad, troligen efter en fönsterkollision, och omhändertogs för vård vid Fågelcentralen. Den tillfrisknade och kun-

Bild: TOMMY JÄRÅS

▲ **Göteborgs första fynd av grönländsk stenskvätta i samband med frisläppandet vid Hög den 15 september.**

de släppas vid Hög, Hisingen den 15 september. Eftersom den infångades kunde också nödvändiga mått tagas, då Raritetskommittén endast behandlar handhållna fåglar av denna ras. I Sverige finns sedan tidigare 36 fynd av rasen, och tidpunkten på säsongen är normal, de svenska höstfynden är ganska jämnt spridda mellan slutet av augusti och slutet av oktober.

[JS]

Ringtrast *Turdus torquatus*

Samtliga: Vår: Sammanlagt ca 65 ex under perioden 6.4–12.5. Höst: 1 2K+ Vinga 24.9 (Musse Björklund m fl). 1 2K+ str S Brudarebacken 27.9 (Martin Oomen m fl). 1 ex str S Johanneberg 2.10 (Olof Armini). 1 honfärgad Torslandaviken 18.10 (Christer Fält). 1 hane Brunnsbo, Hisingen 22.10 (Hans Utterberg).

Såväl vår- som höstsummorna är bra men inte exceptionella. Under 2000-talet har antalen varierat mellan 25 och 126 individer på våarna och mellan 0 och 8 individer på höstarna (se Figur 3).

[JS]

Taltrast *Turdus philomelos*

Vinter: December: 1 ex Mölnlycke 6.12 (Christer Fält). 1 ex Ärtholmarna, Hönö 21.12 (Uno Unger). 1 ex Ersdalsviken, Hönö 24.12 (Daniel Steen).

Decemberutfallet är normalt. Däremot brukar det göras enstaka fynd även under januari–februari, att så inte blev fallet 2011 får sannolikt tillskrivas den kalla vintern.

[JS]

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 ex sj Vällsjön, Råda 26.5 (Elon Wismén m fl). 1 ex sj Bertshult, Landvetter 4.6 (Kristoffer Nilsson). 1 ex sj Råvekärrens Långevatten, Mölndal 4.6 (Evamaria Ferm m fl). 1 ex sj Klippans naturreservat, Björketorp 16.6 (Tina Widén).

Vinter: Januari–februari: 1 ex Slingan, Hönö 2.1 (Magnus Rahm m fl). December: Sammanlagt drygt 40 ex.

Som så många andra sparsamma övervintrare påverkades rödvingetrasten kraftigt av den kalla och snörika vintern 2010–2011, vilket klart avspeglas i

FYNDHISTORIK: FLODSÅNGARE

Med årets fynd finns totalt 12 fynd i rapportområdet genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ex Kvillängen, Hisingen 29.5–11.6 1965
2. 1 ex Linnarhult, Angered 12–14.6 1984
3. 1 ex Välen 5–11.6 1989
4. 1 ex Lärjedalens golfbana 31.5–24.6 1996
5. 1 ex Ragnhildsholmen 31.5 1997
6. 1 ex Hög, Hisingen 23–26.6 1997
7. 1 ex Hörsickan, Mölndal 3–11.6 2000
8. 1 ex Livasgården, Säve 1–2.6 2001
9. 1 ex Torslandaviken 10–13.6 2004
10. 1 ex Lerbäck, Säve 30.5–12.6 2006
11. 1 ex Ragnhildsholmen 16–19.7 2006
12. 1 ex Björkö 6.6 2011

Bild: HANS FALKLIND

▲ Höksångare på Vinga den 24 september, ett av höstens fem (!) fynd av arten.

den mycket blygsamma januari–februarisumman. Likaså kan den inledningsvis ovanligt milda vintern 2011–2012 klart utläsas i den höga decembersiffran. Som vanligt gjordes ett fåtal fynd av sjungande fåglar i rapportområdets östra delar, vilket tyder på att vår glesa häckpopulation framhårdar.

[JS]

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Vinter: Januari–februari: 1 ex Spåntorget, Björkekärr 1.1–1.2 (Hans-Erik Hermansson m fl). 1 ex Fässberg, Mölndal 25.2 (Olof Armini).
December: 1 ex Brudarebacken 1.12 (David Klingberg). 3 ex Brudarebacken 18.12 (Jan-Åke Noresson).

Ett helt normalt vinteruppträdande, men det kan noteras att det återigen höll till en fågel i rönnarna vid Spåntorget under vintern 2010–2011 precis som det gjorde januari–februari 2009. Det får väl antas att det rör sig om samma individ som utnyttjar detta födoförråd de år dessa rönnar har god fruktsättning.

[JS]

SÅNGARE

2011 var verkligen sångarnas år. Maj inleddes med Hönös och Väst kustens första bergsångare. Sommaren bjöd på en trolig lundsångarhäckning samt vårt första skärgårdsfynd av flodstångare. Under hösten inträffade en mindre invasion av höksångare.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Sammanlagt ca 47 sjungande fåglar under maj–juli.

Tidiga fynd: 1 ex sj Haga kile, Askim 27.4 och framåt (Aimon Niklasson m fl). 1 ex sj Ragnhildsholmen 28.4 och framåt (Tina Widén m fl).

Aprilfynd av gräshoppsångare görs nu så gott som årligen, men årets första fynd var faktiskt fenologi-

rekord med en dags marginal. 47 sjungande fåglar är en normal totalsumma för 2000-talet, likaså att de allra flesta av dem (39 stycken) uppehöll sig på Hisingen. Vidare är det värt att notera att inga höstfynd gjordes av arten, vilket är första gången sedan 2006.

[JS]

Flodstångare *Locustella fluviatilis*

Samtliga: 1 ex sj Ryds kile, Björkö 6.6 (Magnus Unger m fl).

Rapportområdets tolfte fynd (se separat historikruta ovan), och det första skärgårdsfyndet. Tidpunkten är typisk, men att fågeln endast verkade stanna på lokalen i en dag är mindre vanligt. Hela tio av fynden gäller nämligen fåglar som stannat minst två dygn på respektive lokal.

[JS]

Kärtsångare *Acrocephalus palustris*

Sena fynd: 1 ex ringm Sudda, Hönö 2.9 (Björn Zachrisson m fl). 1 ex Torslandaviken 16.9 (Håkan Thorstensson).

Arten är numera årligen förekommande i september, men påträffas nästan enbart i samband med ringmärkning. Faktum är att av de 23 septemberfynden av kärksångare under 2000-talet är årets fynd i Torslandaviken endast det andra fältfyndet!

[JS]

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Tidiga fynd: 1 ex sj Hills golfbana, Mölndal 20.4 och framåt (Uno Unger m fl).

Ett mycket tidigt fynd som innebär nytt fenologirekord med sex dagar. Årets första rörsångare rapporteras vanligtvis under de sista april dagarna, medan den stora mängden kommer i början av maj. 2011 gjordes endast ett enda tidigare fynd i hela landet, nämligen i Krankesjön, Skåne den 18 april.

[JS]

Bild: THOMAS BERNHARDSSON

▲ Den revirhållande lundsångaren vid Chalmers var troligen årets mest besökta raritet. Fågeln var på plats nästan hela juni och juli och hade eventuellt sällskap av ytterligare ett ex. Bild finns även på sidan 5.

Höksångare *Sylvia nisoria*

Samtliga: 1 1K ringm Torslandaviken 27.8 (Dan Lundberg). 1 1K Vinga 24.9 (Musse Björklund m fl). 1 ex ringm Sudda, Hönö 26.9 (Björn Zachrisson m fl). 1 1K Tjälleviks mosse, Hönö 9.10 (Mats Rane-ström). 1 1K Röro 15.10 (Ola Wennberg m fl).

Ett närmast invasionsartat uppträdande under hösten gav upphov till rapportområdets tionde till fjortonde fynd (se FIG-2009 för komplett fyndhistorik). Förutom att de var ovanligt många följer fynden gängse mönster årstidsmässigt (endast tre vårfynd finns) och lokalmässigt (tolv av fynden är nu gjorda i skärgården). Oktoberfynden är dock ovanligt sena och det hittills senaste fyndet i rapportområdet, på Valö den 15 oktober 2005, tangeras. Med tanke på att arten är mycket diskret höstetid och att två av fynden gjordes i samband med ringmärkning kan man fråga sig hur mörkertalet av höksångare i rapportområdet såg ut under denna höst. [JS]

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Sena fynd: 1 ex Skansen Lejonet 1.10 (Lars Eric Rahm). 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 4.10 (Bo Brinkhoff).

Tionde och elfte oktoberfynden under 2000-talet. Arten lämnar oss vanligtvis under september, men nuförtiden är det inte helt ovanligt med enstaka fynd i början av oktober. [JS]

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Sena fynd: 1 ex Hyppeln 1.10 (Magnus Unger).

Tolfte oktoberfyndet under 2000-talet. *Sylvia*-trojkan art-, törn- och trädgårdssångare, som normalt drar söderut under september har under senare år i allt större utsträckning rapporterats under de första dagarna i oktober. Det kan säkert delvis förklaras

Bild: MAGNUS UNGER

▲ Bergsångaren på Hönö den 5–6 maj var betydligt mer svårsedd än lundsångaren här intill, men gladdes ändå många besökare. Fyndet var Sveriges sjunde och rapportområdets första. Bild finns även på sidan 7.

med en ökad skådaraktivitet, men kanske kan också klimatförändringar ha ett finger med i spelet. [JS]

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides*

Samtliga: 1 ex sj Hyppeln 2.6 (Magnus Unger m fl). 1 ex sj Harekärrsmossen, Askim 7.6 (Stig Jacobsson m fl). 1–2 ex Chalmers 9.6–25.7 (Ola Bäckman m fl).

Fynd nummer fjorton till sexton i rapportområdet och ett exceptionellt uppträdande. Den långstannande fågeln som höll revir vid Chalmers blev mycket välbetittad, och förvånande nog upptäcktes den 19 juni att det faktiskt fanns två fåglar på lokalen. Det rörde sig sannolikt om ett par, och även om inga säkra häckningsindicer kunde noteras får man ändå bokföra det som en trolig häckning. Se vidare separat notis på sidan 4. [JS]

Taigasångare *Phylloscopus inornatus*

Samtliga: 1 ex Hyppeln 2.10 (Christer Fält).

Ett i alla avseenden typiskt fynd. Rapportområdets tjugioandra fynd, varav samtliga är gjorda under perioden 21 september–26 november med en klar tyngdpunkt i månadsskiftet september–oktober. Femton av fynden är liksom årets gjorda i skärgården. [JS]

Bergsångare *Phylloscopus bonelli*

Samtliga: 1 ex sj Tjälleviks mosse, Hönö 5–6.5 (Bo Brinkhoff m fl).

Ett av årets mest anmärkningsvärda fynd var naturligtvis den bergsångare som under två dagar satt och sjöng i buskagen kring Tjälleviks mosse. Första fyndet i rapportområdet och det sjunde i Sverige av denna art som närmast häckar i Sydvästeuropa. Se även separat notis på sidan 6. [JS]

TABELL 16. FENOLOGI: SÅNGARE.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Gräshoppsångare Vår–Höst	−4 1.5	27.4 Haga kile, Askim (Aimon Niklasson) <i>Nytt fenologirekord (−1)</i>	−16 16.8	31.7 Tuveliden, Tuve (Daniel Gustafsson) 25.9-10 Vinga (Musse Björklund)
Sävsångare Vår–Höst	−7 29.4	22.4 Hårssjön (Kristian Thisted) <i>Nytt fenologirekord (−2)</i>	−16 12.9	27.8 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson m fl) 2.10-07 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)
Kärrsångare Vår–Höst	−3 15.5	12.5 Torslandaviken (Bo Brinkhoff) 11.5-10 Flera lokaler	+7 9.9	16.9 Torslandaviken (Håkan Thorstensson) 27.9-09 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)
Rörsångare Vår–Höst	−8 28.4	20.4 Hills golfbana, Mölndal (Uno Unger) <i>Nytt fenologirekord (−6)</i>	−8 6.10	28.9 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson m fl) 1.11-08 Torslandaviken (Hans Börjesson)
Härmsångare Vår–Höst	±0 8.5	8.5 Flera lokaler 5.5-04 Slottsskogen (Stefan Andersson)	−2 19.8	17.8 Torslandaviken (Mathias Theander) 5.9-09 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)
Ärtsångare Vår–Höst	−1 23.4	22.4 Vrångö (Thomas Karlsson) 17.4-09 Bosgården, Mölndal (Lars Eric Rahm)	+3 1.10	4.10 Tjälleviks mosse, Hönö (Bo Brinkhoff) 12.10-05 Rörö (Uno Unger)
Törnsångare Vår–Höst	−5 29.4	24.4 Hassledalsbergen (Mikael Forsman) <i>Nytt fenologirekord (−1)</i>	−1 1.10	30.9 Hisingsparken (Märta Boström) 18.12-00 Torslandaviken (Magnus Unger)
Trädgårdssångare Vår–Höst	+1 5.5	6.5 Flera lokaler 2.5-01 Änggårdsskogen (Kristoffer Nilsson)	−1 2.10	1.10 Hyppeln (Magnus Unger) 8.10-08 Skansen Lejonet (Svante Martinsson m fl)
Svarthätta Vår–Höst	+2 11.4	13.4 Flera lokaler 24.3-00 Majvik (Kenneth Thor)	3.11	* 14.11-04 Kungsparken (Kjell Wallin)
Grönsångare Vår–Höst	−4 23.4	19.4 Fridhem, Hisingen (Per Lundgren) 14.4-09 Slottsskogen (Magnus Eriksson)	−7 20.8	13.8 Flera lokaler 1.9-02 Bokedalen, Jonsered (Kristoffer Nilsson)
Gransångare Vår–Höst	±0 25.3	25.3 Björkö (Peter Hamrén) 16.3-08 Välen (Magnus Eriksson)	+2 20.11	22.11 Rörö (Bo Brinkhoff m fl) 19.12-09 Flera lokaler
Lövsångare Vår–Höst	−2 16.4	14.4 Sävåens dalgång (Roger Eskilsson) 10.4-09 Oxsjön, Askim (Anders Grönvall)	−1 3.10	2.10 Sävåens dalgång (Lena Essedahl m fl) 14.10-10 Hönö (Bengt Adamsson)

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Vinter: 1 ex Krokegården, Askim 11.12 (Jan Mogol). 1 ex Utbyfältet 22–24.12 (Lena Essedahl).

Vinterfynd nummer 18 och 19 under 2000-talet. Det är signifikant att inga vinterfynd av arten, som är beroende av insektstillgång för att övervintra, gjordes under den mycket kalla vintern 2010–2011.

[LJ5]

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Sena fynd: 1 ex Sävåens dalgång, Utby 2.10 (Lena Essedahl m fl).

Lövsångaren lämnar oss i normala fall under september, men precis som för en del andra tropikflytande sångare har en del fynd gjorts under början av oktober under senare år. Detta var det 26:e oktoberfyndet av arten under 2000-talet.

[LJ5]

FLUGSNAPPARE–MESAR

Tre fynd av mindre flugsnappare samt en putsning av fenologirekordet på den grå släktingen gjordes under året. Skäggsenen ser däremot tyvärr ut att ha minskat efter två hårda vintrar i rad.

Grå flugsnappare *Muscicapa striata*

Tidiga fynd: 1 ex Smithska udden 27.4 (Karl-Olof Johansson m fl).

Normalt anländer inte de grå flugsnapparna förrän en vecka in i maj. Under 2000-talet har bara ett aprilfynd gjorts tidigare, den 28 april 2009, vilket gör årets fynd till nytt fenologirekord med en dags marginal.

[MM]

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Samtliga: 1 2K hane sj Hyppeln 23–24.5 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex Änggårdsskogen 25.5 (Lennart Tullberg). 1 ad hane sj Lilla Delsjön 4–14.6 (Martin Oomen m fl).

Tre fynd är lika många som i fjol men något fler än de i genomsnitt två fåglar som rapporterats årligen under 2000-talet. Fynden är alla tre gjorda under den tid på året då flest fåglar setts: hela 29 av 53 observerade fåglar har upptäckts i slutet av maj–början av juni. Lokalerna är inte heller särskilt förvånande även om inga fynd tidigare rapporterats från just Änggårdsskogen. Närliggande Slottsskogen och Botaniska trädgården har dock besökts vardera två gånger tidigare.

[MM]

Skäggsenen *Panurus biarmicus*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 par Välen 6.3–25.4 (Peder Kinberg m fl). Som mest 3 ex Torslandaviken 9–16.4 (Magnus Persson m fl).

Höga antal: 6 ex Sudda, Hönö 6.1 (Hans Zachrisson m fl). 6 ex Tors-

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

▲ **Törnskata konstaterades häcka på sex lokaler, dock inte på Brudarebacken där den här bilden togs.**

landaviken 13.1 (Martin Oomen m fl). 6 ex str S Bovik, Björkö 24.10 (Bo Brinkhoff m fl). 14 ex str S Sudda, Hönö 29.10 (Bengt Karlsson).

Inga konstaterade häckningar, få rapporter under häckningstid och även ganska få och låga högsta noteringar. Man kan misstänka att beståndet decimerats efter två hårda vintrar i rad.

[MM]

SOMMARGYLLING-STARAR

Skärgården stod för det mesta av intresse i denna kategori – två sjungande gyllingar och en rekordsen törnskata.

Sommargylling *Oriolus oriolus*

Samtliga: 2 2K hanar spel/sång Björkö 26.5 (Bo Brinkhoff m fl).

Sommargyllingen har nu varit årlig sedan 2008 i rapportområdet. Fyndet är tidsmässigt typiskt, de flesta gyllingarna gästar oss i sista veckan av maj. [PB]

Törnskata *Lanius collurio*

Häckningar: 1 par Rörö (Magnus Unger m fl). 1 par Källered (Bengt

Bild: PETER HVASS

▲ **En varfågel på spaning över Välen två dagar innan dopparedagen 2011.**

Hallberg). 1 par Sisjöns skjutfält (Leif Andersson m fl). 1 par Svankäl-
lan, Hisingen (Bo Brinkhoff m fl). 1 par Bergsjödalen (Amar Hot).
1 par Hökälla (Benga Ragnewall).

Sena fynd: 1 hona Galterö 4.11 (Lars Hellman).

Sex konstaterade häckningar, dessutom rapporterad med lägre häckningskriterier från ytterligare nio lokaler vilket ger femton par totalt. Det är ett bättre resultat än 2010 då totalt elva par noterades. Novemberfyndet på Galterö är extremt sent, normalt sett ses de sista törnskatorna i mitten av september. I övriga Götaland föreligger ett tiotal novemberfynd under 2000-talet.

[PB]

Varfågel *Lanius excubitor*

Samtliga: Vinter/vår: Sammanlagt 35–40 ex under perioden 1.1–18.4. Maj: 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 7.5 (Kerstin Hirmas m fl). Höst/vinter: Sammanlagt 40–45 ex under perioden 16.9–31.12.

Normalt eller möjligen något högre antal än tidigare år. Varfågeln är en lättsedd och därigenom flitigt rapporterad art. De återvänder regelbundet till sina vinterrevir varje höst från slutet av september till början av oktober och stannar fram till mitten av april. I år sågs dock även en fågel i början av maj. [PB]

TABELL 17. FENOLOGI: FLUGSNAPPARE OCH TÖRNSKATOR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Grå flugsnappare	-9	27.4 Smithska udden (K-O Johansson)	±0	25.9 Flera lokaler
Vår–Höst	6.5	Nytt fenologirekord (-1)	25.9	14.10-01 Rörö (Magnus Unger)
Svartvit flugsnappare	-	21.4 Flera lokaler	+10	26.9 Slottsskogen (Tina Widén m fl)
Vår–Höst	22.4	12.4-09 Horstedammen, Öckerö (Bengt Karlsson)	16.9	12.10-05 Rörö (Uno Unger)
Törnskata	-1	7.5 Torslandaviken (Bengt Landahl)	+13	25.9 Fässa (Per-Anders Svensson)
Vår–Höst	8.5	1.5-09 Torslandaviken (Hans Börjesson m.fl.)	12.9	Nytt fenologirekord (+2)
Varfågel	-3	16.9 Flera lokaler	+18	7.5 Hönö (Per Norberg m fl)
Höst–Vår	19.9	10.9-09 Stora Amundö (Patrik Axelsson)	19.4	16.5-10 Vrångö (Tina Widén)

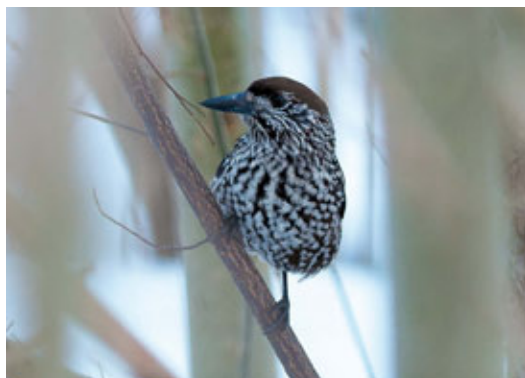

Bild: BENGT HALLBERG

▲ **Nötkråka** i Kållerred den 20 januari. Arten sågs även under häckningstid i området.

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 ex Kållerred 18.3–29.6 (Bengt Hallberg m fl). 1 ex Rambo mosse, Mölndal 9.4 (Daniel Gustafsson m fl). 1 ex Bokedalen, Jonsered 16.4–8.7 (Håkan Thorstensson m fl). 1 ex Landvetter 6.7 (Johannes Löfqvist). 1 ex Säve 22.7 (Lars Bruks).

Som vanligt ett sparsamt antal observationer under häckningstid. [PB]

Råka *Corvus frugilegus*

Höga antal: 83 ex str S Kråkudden 20.10 (Martin Oomen m fl). 117 ex str SV Kråkudden 21.10 (Magnus Rahm m fl). 66 ex str S Rörö 23.10 (Bo Brinkhoff m fl).

Under några tidsmässigt koncentrerade dagar i slutet av oktober noterades ovanligt höga antal sträckande råkor. Normala år observeras de högsta antalen under vårsträcket och brukar antalsmässigt ligga på 30–40 ex. [PB]

Svartkråka *Corvus corone corone*

Samtliga: 1 ex Tagenetippen 30.1 (Johan Svedholm). 1 ex Välen 2.2 (Uno Unger m fl). 1 ex Ryaverket 19.2 (Olof Armini). 1 ex Donsö 13.3–30.4 (Oscar Berkefalk Westman m fl). 1 ex Askimsviken 14.3 (Aimon Niklasson). 1 ex Torslandaviken 10.4–19.5 (Daniel Gustafsson m fl). 1 ex Hönö–Öckerö–Hyppehn 17.4–3.6 (Magnus Unger m fl). 1 ex Askim 20.8 (Aimon Niklasson). 1 ex Fotö–Hönö 11.9–8.10 (Uno Unger m fl). 1 ex Vinga 1.11 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex Göteborgs hamn 5–25.11 (Stefan Svanberg m fl).

Elva fynd är ett normalt uppträdande för svartkråkan som ses i princip under hela året. Flest observationer görs dock som regel under våren vid kustnära lokaler, när ett inflöde av kråkfågel från sydväst sker. I år har dock även några svartkråkor varit relativt stationära under en längre tid vid några lokaler. I rapportområdet förekommer även sedan tidigare hybrider mellan gråkråka och svartkråka. [PB]

Bild: UNO UNGER

▲ En av årets elva svartkråkor tillsammans med två grå släktingar vid Torslandaviken den 16 maj.

FINKAR–FÄLTSPARVAR

Megainvasion av bändelkorsnåbbar, gulhämpling för tredje året i följd samt ringmärkt dvärghärling på Hönö var några av godsakerna under året. Dessutom fortsatte steglitsen sin positiva häckningstrend i området.

Obestämd bo-/bergfink *Fringilla coelebs/montifringilla*

Höga antal: 7 130 str S Smithska udden 17.9 (Magnus Rahm m fl).

Årets högsta notering kom likt många tidigare höstar i andra halvan av september, då kulmen av finksträcket passerar. Likt fjolåret uteblev toppdagarna, anledningen till detta är troligen bristande bevakning av framförallt Smithska udden under hösten. [MO]

Gulhämpling *Serinus serinus*

Samtliga: 2 ex Kippholmen 8.5 (Roger Eskilsson m fl).

Från att ha varit riktigt sällsynt i rapportområdet så noterades arten för tredje året i rad. Kippholmen står även med Göteborgs första fynd som gjordes den 27 april 1994. Totalt har nu fem fynd gjorts i rapportområdet. [MO]

Steglits *Carduelis carduelis*

Häckningar: 1 par Uggedal, Askim (Mikael Forsman m fl). 1 par Hökälla (Mats Raneström m fl). 1 par Torslandaviken (Magnus Persson m fl). **Fynd under häckningstid:** 1 par Ragnhildsholmen (Tommy Järås m fl). 1 par Öxnäs (Göran Karlsson). 1 par Stora Oxhagen (Ingvor Svensson m fl). 1 sj Lärjedalens golfbana (Håkan Thorstensson). 1 par Bokedalen (Daniel Gustafsson). 1 ex Välen (Karl-Olof Johansson). 1 ex Vräsared (Jan Mogol). 1 sj Sävåns dalgång, Utby (Lena Essedahl). 3 ex Sillvik (Johan Svedholm).

Höga antal: 100 ex Torslandaviken 17.11 (Bengt Adamsson m fl).

Den snabba expansionen i Göteborgsområdet fortsätter med minst tre konstaterade häckningar och

Bild: PATRIK JONASSON

▲ En av alla deltagare i årets rekordinvasion av bändelkorsnäbbar bland lärkbarren i Änggårdssbergen den 16 november.

ytterligare tre–fyra par i lämplig biotop under häckningstid. Man får ha i minnet att den första säkra häckningen i Göteborg på 30 år gjordes så sent som 2007. [MO]

Vinterhämpling *Carduelis flavirostris*

Höga antal: 132 ex Torslandaviken 17.10 (Magnus Persson). 70 ex str S Hyppeln 25.10 (Bo Brinkhoff).

För första gången på fem år noterades en tresiffrig flock i Göteborg. Under 2000-talet har detta skett 2001, 2005 och 2006. De största antalen sågs under höstmånaderna vilket är ovanligt. Samtliga tidigare höga noteringar är gjorda i april. [MO]

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

Häckningar: 1 par Rörö (Magnus Unger). 1 par Brännö (Robert Ennerfelt). **Finnd under häckningstid:** Rapporter om spelflygande siskor finns från ca 70 lokaler.

Brunsiskan får anses ha en stabil eller ökande population i Göteborgsområdet. I likhet med tidigare år ökar antalet fynd markant ju närmare kusten man kommer. Vidare finns det fler rapporter från lokaler längs de större vattendragen medan ytterst få fynd har gjorts i Partille och Härryda. [MO]

Snösiska *Carduelis hornemanni*

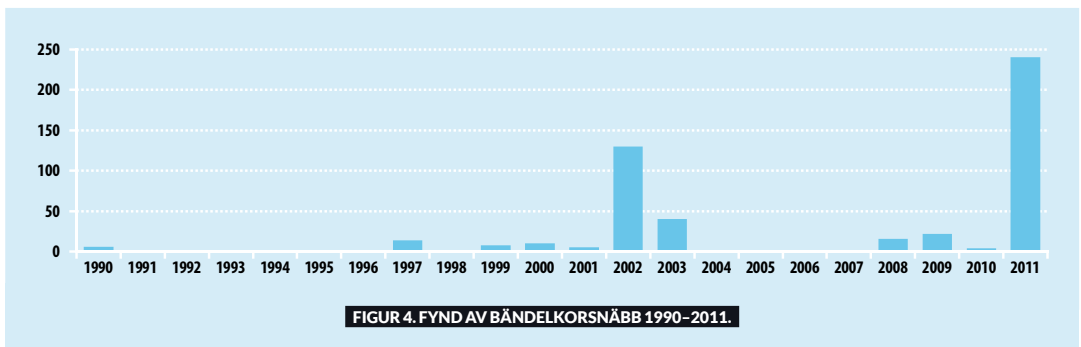
Samtliga: 2 hanar Källered 6.1 (Thomas Kilander). 1 honfärgad Eklanda, Mölndal 7.1 (Thomas Johansson m fl).

Två fynd är en relativt låg årssumma. Under den senaste 10-årsperioden har antalet fynd pendlat mellan 2006 års bottennotering på 1 ex, till som mest cirka 20 ex vilket noterades både 2002 och 2003. [MO]

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Samtliga: Första observationen utgjordes av 2 ex vid Fridhem 28.7 (Per Lundgren) och följdes av en svag sensommarrörelse/invasion över Göteborg som klingade av i mitten av augusti. Smithska udden hade högsta noteringen under denna period, 25 ex 31.7 (Stefan Svanberg). Under september och oktober gjordes enstaka observationer på ett antal olika platser, men det var först i början november som betydligt större antal dök upp. **Höga antal:** I Änggårdssbergen sågs upp till 5 ex 30.7–14.8 (Ola Wennberg m fl). 2.10–31.12 dök det återigen upp korsnäbbar och antalet kulminerade 7.11 med 64 ex (Stefan Svanberg m fl). I Lillhagsparken noterades arten regelbundet mellan 25.10–31.12 med som mest 44 ex 18.11 (Christer Fält m fl). På Kvibergs kyrkogård noterades mellan 11.11–12.12 som mest 26 ex 12.11 (Roger Eskilsson).

Största invasionen någonsin i Göteborg. Sammanlagt borde Göteborgsområdet ha berörts av minst 240 individer. Den tidigare högsta noteringen var cirka 130 ex 2002. Flocken på 64 ex i Änggårdssbergen var också den största någonsin, det tidigare rekordet var 13 ex den 13 december 2002 i Torslanda. Se Figur 4 för fyndfördelning 1990–2011. [MO]

TABELL 18. FENOLOGI: FINKAR OCH FÄLTSPARVAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Bergfink	-15	13.8 Smithska udden (Stefan Svanberg)	-1	9.5 Hönö (Martin Oomen m fl)
Höst–Vår	28.8	31.7-03 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)	10.5	24.5-01 Yttre Tistlarna (Sten Ekwall)
Hämpling	+3	25.3 St Amundö (Hans Wahlberg)	-15	23.10 Flera lokaler
Vår–Höst	22.3	8.3-03 Hjuvik, Torslanda (Matserik Eriksson)	7.11	23.11-01 Ersdalen, Hönö (Kristoffer Nilsson)
Vinterhämpling	±0	5.10 Hönö (Olof Armini)	+4	4.5 Slottsskogen (Tina Widén m fl)
Höst–Vår	5.10	26.9-10 Tornö (Lars Davidsson)	30.4	11.5-05 Öxnäs (Daniel Gustafsson)
Rosenfink	±0	19.5 Stora Oxhagen (Bengt Karlsson)	+29	1.10 Hönö (Jon Håkansson)
Höst–Vår	19.5	10.5-02 Kobbehall, Askim (Markus Lagerqvist)	2.9	Nytt fenologirekord (+20)
Lappspurv	+16	9.4 Torslandaviken (Magnus Persson)	±0	3.5 Öckerö (Peter Hamrén)
Vår	24.3	3.2-02 Kvillehed, Säve (Magnus Unger)	3.5	12.5-02 Torslandaviken (Kristoffer Nilsson)
Lappspurv	+2	10.9 Öxnäs (Per Björkman)	+16	12.11 Hyppeln (Ola Wennberg m fl)
Höst	8.9	28.8-10 Öxnäs (Oomen/svanberg)	27.10	13.12-10 Säve (Uno Unger)
Snöspurv	+11	19.10 Hönö (Stefan Svanberg m fl)	+6	9.4 Öckerö (Bengt Karlsson)
Höst–Vår	8.10	22.9-10 Vrångö (Tina Widén)	3.4	16.4-06 Rörö (Per Björkman m fl)
Ortolansparv	+5	7.5 Hönö (Christoffer Forsberg)	–	–
Vår	2.5	29.4-03 Yttre Tistlarna (Tommy Järås)	7.5	15.5-10 Brudarebacken (Thomas Karlsson)
Ortolansparv	-10	9.8 Vrångö (Martin Fransson)	+16	28.9 Öxnäs (Bo Brinkhoff)
Höst	19.8	8.8-09 Brudarebacken (Jan-Ake Noresson mfl)	12.9	Nytt fenologirekord (+13)

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Höga antal: 181 ex str SO Saltsjönäs 4.8 (Stefan Svanberg).

En liten invasionrörelse ägde rum i början av augusti där noteringen från Saltsjönäs blev den enda som nådde upp till tresiffrigt antal.

[MO]

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Häckningar: Inga fynd under häckningstid.

Såväl häckningar som häckningsfynd saknas helt detta år. Under höstmånaderna rapporterades enstaka exemplar vid ett fåtal tillfällen, men på det stora hela kan man även betrakta sträckaktiviteten som så gott som obefintlig. Ett riktigt bottenår för denna svårbestämda art alltså.

[MO]

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Häckningar: Fynd under häckningstid, Göta älvdalen: Längs sträckan mellan Angeredsbron och Jordfallsbron noterades minst 16 sj exemplar i maj–juni. Fynd under häckningstid, övriga lokaler: 1 ex sj Pinan, Hönö 24.5 (Tina Widén m fl). 1 ex sj Smithska udden 26.5 (Karl-Olof Johansson). 1 ex sj Skintebo 29.5 (Patrik Axelsson). 1 ex sj Stora Amundö 31.5 (Oscar Berkefalk Westman m fl). 1 ex sj Rörö 7–18.6 (Ola Wennberg m fl) 1 ex sj Älvea, Säve 16.6 (Peter Post) 1 ex sj Torslandaviken 18.6 (Göran Gustavsson).

Övriga fynd: 1 1K ringm Sudda, Hönö 30.7 (Björn Zachrisson). 1 hona ringm Sudda, Hönö 31.7 (Björn Zachrisson). 1 ex str SV Säteriet, Råda 26.8 (Johannes Löfqvist). 1 ex Nötholmen, Hönö 27.8 (Magnus Unger). 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 1.10 (Jon Håkansson).

Götaälvdalgången fortsätter att vara artens kärnområde. Det får anses troligt att åtskilliga par häckar här, även om det är långt mellan konstaterade

häckningar. Senaste två häckningarna som konstaterades var 1997 och 2007. Fyndet på Hönö i oktober utgör nytt fenologirekord med hela tre veckor då senaste fyndet tidigare var från Hönö den 11 september 2007. I Sverige görs det nästan årligen något enstaka oktoberfynd.

[MO]

Tallbit *Pinicola enucleator*

Samtliga: 1 hane Bergsjön 24.2 (Amar Hot).

Likt fjolåret gjordes även i år ett fynd av denna nordliga art, som vissa år kommer ned i större antal till de södra delarna av landet. Senaste stora invasionen här i Göteborg var vintern 2000/2001.

[MO]

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

Vår: 1 ex str NO Hjuvik, Öckerö 3.5 (Peter Hamrén). 1 ex Torslandaviken 9.4 (Magnus Persson).

Höst: Sammanlagt 24 fynd av 29 ex under perioden 10.9–12.11.

Mest utmärkande för året var den låga vårsumman där endast två exemplar noterades. Det är svårt att veta vad detta beror på och kanske rör det sig endast om tillfälligheter. Höstuppträdandet var normalt.

[MO]

Snöspurv *Plectrophenax nivalis*

Höga antal: 75 ex Brudarebacken 16.11 (Leif Andersson m fl).

Största flocken som setts i Göteborgs rapportområde sedan 2004. Normalt brukar den högsta noteringen varje år utgöras av en flock på i storleksordningen 25–35 ex, och då ofta i skärgårdsmiljö.

[MO]

Ortolansparv *Emberiza hortulana*

Samtliga: 1 ex Kråkudden, Hönö 7.5 (Christoffer Forsberg). 1 ex str SO Vrångö 9.8 (Martin Fransson). 1 ex str S Kikåstoppen, Rambo mosse 18.8 (Magnus Rahm). 2 ex Brudarebacken 18.8 (Roger Eskilsson) 1 ex Torslandaviken 18.8 (Magnus Persson). 1 ex Öxnäs 8.9 (Per Lundgren) samt 1 ex samma lokal 28.9 (Bo Brinkhoff).

Med endast sex fynd är vi tillbaka på samma låga nivåer som på 1990-talet då det gjordes mellan noll och sex fynd per år. Sedan dess har skådaraktiviten ökat väsentligt i rapportområdet medan fyndbilden vänt nedåt efter ett antal goda år i början av 2000-talet. Sammanfattningsvis ser framtiden dystert ut för denna fältsparv som fortfarande fångas och äts som en delikatess på restauranger i Frankrike. [MO]

Dvärgsparv *Emberiza pusilla*

Samtliga: 1 ex Eklanda, Möndal 1.1–18.3 (Per-Anders Svensson m fl). 1 1K ringm Sudda, Hönö 17.9 (Björn Zachrisson m fl).

Fjölårets mest betittade fågelbordsgäst var kvar i

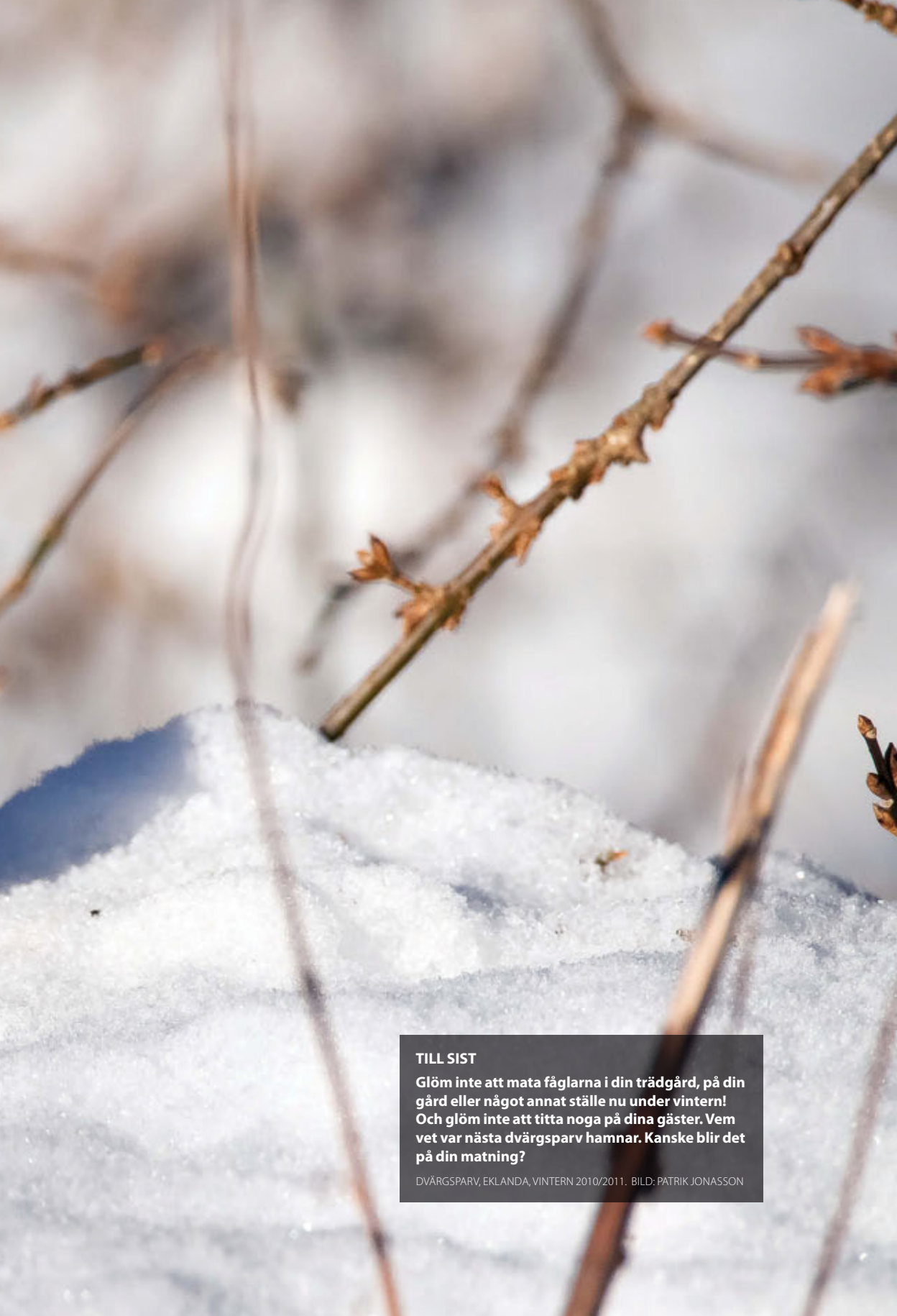
Eklanda och sågs ända fram till mars (se bild på nästa sida). Dvärgsparven livnär sig likt övriga fältsparvar på olika sorters fröer vintertid och Eklandafågeln verkade klara övervintringen bra. Intressant då dess naturliga övervintringsområde som närmast ligger i nordöstra Indien. Glädjande nog ringmärktes även ett exemplar på Hönö. Fyndet blev det femte för rapportområdet och det var tillika Hönös andra fynd, det första gjordes den 21 oktober 1983. [MO]

Sävspärp *Emberiza schoeniclus*

Vinter: Januari–februari: Under januari sågs som mest 4 ex i Torslandaviken (Magnus Persson m fl). I området Välen–Stora ån sågs 1–2 ex 7–29.1 (Jan Krantz m fl). 1 ex askimsviken 1.1–15.2 (Bengt Norström m fl) December: 5 ex på lika många platser.

Trots att inledningen på året blev ovanligt hård härdade några enstaka sävspärpar ut på de för arten klassiska lokalerna, Torslandaviken och Välenområdet. Noterbart är dock att endast en observation gjordes under februari. [MO]

TILL SIST

Glöm inte att mata fåglarna i din trädgård, på din gård eller något annat ställe nu under vintern! Och glöm inte att titta noga på dina gäster. Vem vet var nästa dvärgsparv hamnar. Kanske blir det på din matning?

DVÄRGSPARV, EKLANDA, VINTERN 2010/2011. BILD: PATRIK JONASSON

ÅRET I SIFFROR

Sammanlagt rapporterades 140 774 observationer, vilket återigen är nytt rekord (knappt 2 000 fler än förra året). Även antalet personer som bidragit med rapporter ökade med över 100 vilket innebär att vi precis som vi förutspådde förra året spräckte 1000-vallen och landade på 1 011 stycken! Sammanlagt rapporterades 263 olika arter (högsta siffran sedan vi började med den här sammanställningen 2007 och två arter fler än förra året).

LOKALTOPPEN, GÖTEBORG

Torslandaviken	190
Stora Amundö	167
Välen	167
Vrångö	151
Öxnäs, Säve	150

SKÅDARTOPPEN, GÖTEBORG

Johan Svedholm, Göteborg	195
Magnus Persson, Torslanda	189
Roger Eskilsson, Göteborg	188
Tina Widén, Göteborg	181
Jan-Åke Noresson, Göteborg	177

KOMMUNTOPPEN 2010/2009/2008

Göteborg	249/248/244
Öckerö	232/211/214
Mölndal	168/165/166
Härryda	153/154/154
Partille	120/122/116

LOKALTOPPEN, ÖCKERÖ

Hönö	212
Hyppeln	165
Rörö	162
Öckerö	162
Björkö	139

SKÅDARTOPPEN, ÖCKERÖ

Magnus Unger, Partille	214
Uno Unger, V. Frölunda	197
Bo Brinkhoff, Göteborg	195
Ola Wennberg, Göteborg	175
Bengt Karlsson, Öckerö	175

JANUARIJAKTEN, 22 JAN 2011

Grattis ni vann*	65
C3 Guld/Swedish grouse mafia	63
Snobbar som jobbar	60
Damernas detektivbyrå	58
Fjällrävorna	50
Rödhakorna	51
Trio mé Bumba	49
Gröngölingspatrullen	49

* Vinnare: Niklas Aronsson, Hans Börjesson, Freddy Persson

LOKALTOPPEN, HÄRRYDA

Rådasjöns naturreservat	120
Smedtorps ängar	105
Mölnlycke	80
Säteriet, Råda	67
Klippans naturreservat	54

SKÅDARTOPPEN, HÄRRYDA

Elon Wismén, Mölnlycke	140
Johannes Löfqvist, Mölnlycke	132
Kristian Thisted, Landvetter	131
Lena Essedahl, Göteborg	78
Thomas Karlsson, V. Frölunda	76

KVADRATJAKTEN, 8 MAJ 2011

Ersdalen*	92
Rördammen (Sjöcharmörerna)	83
Kippholmen	83
Torslandaviken	77
Stora Amundö	?

* Vinnare: Uno Unger, Magnus Unger, Stefan Svanberg

LOKALTOPPEN, MÖLNDAL

Härssjön	117
Hills golfbana	98
Sisjöns skjutfält	97
Balltorps våtmark	96
Rambo mosse	81

SKÅDARTOPPEN, MÖLNDAL

Magnus Rahm, Mölndal	144
Lars Eric Rahm, Mölndal	143
Evamaria Ferm, Mölndal	116
Thomas Karlsson, V. Frölunda	111
Anders Olsson, Göteborg	108

KVADRATJAKTEN, 11 SEP 2011

Kippholmen (Lag Hagbrinkfält)*	77
Öxnäs (Lag Öxman)	74
Hammarberget (Lag t.v.)	66
Nötholmen	64
Krossholmen (Lag Floggwarts...)	63
Torslandaviken (Lag t.h.)	?

* Vinnare: Andréas Hagström, Bo Brinkhoff, Christer Fält

LOKALTOPPEN, PARTILLE

Bokedalen, Jonsered	73
Lexbydal	65
Maderna	52
Partille golfbana	52
Säveåns dalgång, Jonsered	43

LOKALTOPPEN, PARTILLE

Lena Essedahl, Göteborg	103
Ingemar BE Larsson, Partill	64
Elon Wismén, Mölnlycke	63
Uno Unger, V. Frölunda	52
Håkan Thorstensson, Olofstorp	51

SÅ HÄR RAPPORTERAR DU

En fågelrapport blir ingenting utan rapportunderlag, och det är du som står för rapporterna. Vissa rapporterar allt de ser, andra väljer ut det viktigaste. Hur du gör själv avgör du. Det viktigaste är att du rapporterar. Information om hur du rapporterar hittar du här.

NÄR?

Vi rekommenderar att du rapporterar dina fynd så snart som möjligt efter observationstillfället. Dels för att det kan finnas andra personer som är intresserade att se just det du har sett, och dels för att det minskar risken att du glömmer av att rapportera det senare. Vill du trots allt skicka en årssammanställning är det naturligtvis bättre än att inte rapportera alls. Adress hittar du nedan.

VAD?

Rapporterar du till Artportalen (se nedan) direkt efter observationstillfället är det helt upp till dig hur mycket du rapporterar. Vill du lägga in precis alla dina fynd går det bra, vill du bara lägga in en del går det också bra. Vi vill dock gärna att du åtminstone rapporterar motsvarande det vi presenterar i den här fågelrapporten. För en detaljerad rapportmall art för art, se <http://www.artportalen.se/birds/fyndstatus.asp> (välj Göteborg under rapportområde och klicka på Andra urval). I förra årets rapport utlovade vi att en detaljerad rapportmall skulle återfinnas i årets rapport, men i efterhand bedömde vi det som överflödigt. Rapporten visar ändå tydligt vilka arter vi redovisar, och en detaljerad rapportmall på nätet är lättare att hålla uppdaterad än en tryckt som kommer ut en gång per år.

HUR?

Vi rekommenderar att du rapporterar dina fynd via Artportalen (Svalan) på adress <http://www.artportalen.se/birds>. Inmatning kan göras direkt via online-formulär eller via Excel, och är smidigt när man väl fått in vanan. Hjälp för att komma igång hittar du på <http://www.kustobsar.se> under sektionen Rapportera. Om du saknar tillgång till internet går det fortfarande bra att skicka in en årssammanställning till nedanstående adress (men om du har minsta möjlighet att själv lägga in dina fynd är vi mycket tacksamma om du gör det eftersom det besparar oss mycket arbete).

RARITETSRAPPORTER

För vissa fynd (rariteter och extremt tidiga/sena fynd) kräver vi att en beskrivning av fyndet lämnas in. Om det finns bilder på fågeln i fråga behöver inte beskrivningen vara lika omfattande som om bilder saknas. Har du rapporterat dina fynd via Artportalen (se ovan) kommer observationen att finnas under rubriken "Odokumenterade Rk- och Rrk-arter" (även kallad skuldlisan) som visas på första sidan när du har loggat in. Följ länkarna och fyll i din rapport direkt på skärmen. Vill du skicka en beskrivning via post använder du adressen nedan, alternativt via e-post till rrk@gof.nu. Vi ser dock helst att rapporten läggs in via Artportalen. Vilka arter som kräver beskrivning framgår av rapportmallen (se ovan).

RAPPORTMOTTAGARE

Per Björkman
Klassikergatan 9
422 41 Hisingrs Backa

POSTTIDNING B

GOF | BOX 166 | 421 33 VÄSTRA FRÖLUNDA

